

รายงานการวิจัย

ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์

The political attitude of people : A case study of Phetchabun
Province

อภิไท สอนทอง และคณะ

สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์

The political attitude of people : A case study of Phetchabun
Province

อภิไท สอนทอง	สาขายุทธศาสตร์การพัฒนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สุกาญดา ทองคำ	สาขายุทธศาสตร์การพัฒนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โดมธราดล อนันตสาน	สาขายุทธศาสตร์การพัฒนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

(ก)

ชื่องานวิจัย	ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัด เพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	อภิไท สอนทอง
ผู้ร่วมวิจัย	สุกาญดา ทองคำ, โคมธราดล อนันตสาน
สาขาวิชา	ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2560

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ 2.ศึกษาอิทธิพลที่มีต่อทัศนคติทางการเมืองของประชากรที่ศึกษา มีอิทธิพลใดส่งผล และมีรูปแบบการเมืองแบบใด ประชากรที่ศึกษา จำนวน 1,100 ตัวอย่าง จากประชากร 4 อาชีพ ใน 11 อำเภอ เก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 เครื่องมือที่ใช้ศึกษาวิจัยคือแบบสอบถาม เก็บตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าร้อยละ (percentage) และสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบทวินาม (Binomial Test)

ผลการศึกษาพบว่า ประชากร เพศชายจำนวน 607 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.18 เพศหญิงจำนวน 493 คน คิดเป็นร้อยละ 44.82 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 อายุ 30-39 ปี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 25.36 อายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 169 คิดเป็นร้อยละ 15.36 อายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 21.91 อายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 6.45 และผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91การศึกษาของประชากรระดับประถมศึกษา จำนวน 360 ราย หรือ ร้อยละ 32.70 ประชากร 390 รายหรือร้อยละ 35.45 มัธยมศึกษา ประชากร 133 ราย หรือร้อยละ 12.09 ระดับอนุปริญญา ประชากร 186 ราย หรือร้อยละ 16.91 ระดับปริญญาตรี ประชากร 31 ราย ร้อยละ 2.82 การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพของประชากร อาชีพเกษตรกร จำนวน 658 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.82 อาชีพค้าขายจำนวน 165 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.00 อาชีพรับจ้างจำนวน 166 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.09 อาชีพรับราชการจำนวน 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.09 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชากรมีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท จำนวน 390 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.45 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทจำนวน 360 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.73 มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท จำนวน 133 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.09 มีรายได้ระหว่าง

(๗)

20,001-30,000 บาท จำนวน 186 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.91 และมีรายได้ 30,000 บาทขึ้นไปจำนวน 31 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.82

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1.ทัศนคติทางการเมืองของประชากรคืออนุรักษนิยม ตัวแปรอาชีพเกษตรกร และ ตัวแปรอาชีพรับจ้างที่เป็นไปตามสมมติฐานขณะที่ตัวแปรอาชีพรับราชการและตัวแปรอาชีพค้าขาย ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2.อิทธิพลที่มีต่อทัศนคติทางการเมืองของประชากร มี 2 ปัจจัยคือ 1.ความเชื่อ พุทธศาสนา 2.วัฒนธรรมศักดินา

ข้อเสนอแนะในการสร้างกลไกทางสังคม เพื่อผ่าทางตัน (breakthrough) ด้วยการจัดอุปสรรคและ ความขัดแย้งทางการเมืองไทย ดังนี้

1.ประชาชน ควรแยกความเชื่อทางศาสนาออกจากความเชื่อทางการเมืองเป็น (secular state) ไม่ควร โหยหาอดีต (nostalgia) จนไม่สามารถก้าวทันกระแสโลกได้

2.สถาบันทางสังคม (social institutions) ควรรณรงค์วิถีชีวิตแบบเสรีนิยมและสร้างสำนึกประชาธิปไตย (democratic conscious) ไม่ครอบงำ (coerce) ด้วย วัฒนธรรมหลังศักดินา

3.นักการเมือง (politicians) ไม่สร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้ง จัดระบบอุปถัมภ์ ในทางการเมืองด้วยการหักดิบการเลือกตั้ง

4. การออกแบบการเมือง (political designing) ด้วยรัฐธรรมนูญ ต้องสอดคล้องทัศนคติทางการเมืองของประชาชน

คำสำคัญ : เสรีนิยม , อนุรักษนิยม , เผด็จการ , อุปถัมภ์

The Title The Political Attitude of People : A Case Study of Phetchabun
 province

The researcher Apithai Sonthong

The co-researcher SuKanda Thongkham, Domtharadon Anuntasan

Program in Philosophy of Sufficiency Economy for Strategy Development
 Phetchabun Rajabhat University **2017**

Abstract

This research was a quantitative research with 2 objects as following ; to study political attitudes of populations, and to study influence factors to political believes of population. Scope of studying of 1,100 peoples and 4 careers in Pechabun Province. Data was gathered in April , May and June 2016 by questionnaires. The purposive sampling the data was analyzed by content analysis, percentage and statistic analysis by Binomial Test.

The research finding were ; most of the populations were males at 55.18 percent to out of 607 people; meanwhile, females at 44.82 percent to out of 493 people; aged 40-49 years at 28.00 percent to out of 308 people; aged 30-39 years at 25.36 percent to 279 people; aged 50-59 years at 15.36 percent to out of 169 people; aged 20-29 years at 21.91 percent to out of 241 people; aged 60 years at 6.45 to out of 71 people; meanwhile, graduated in primary at 32.70 percent to out of 360 people; secondary at 35.45 percent to out of 390 people; diploma at 12.09 percent to out of 133 people; bachelor at 16.91 percent to out of 186 people; postgraduate at 2.82 percent to out of 31 people; career agricultures at 59.82 percent to out of 658 people; career government official at 10.09 percent to out of 111 people; career merchants at 15.00 percent to out of 165 people; career workers at 15.09 percent to out of 166 people; earned incomes lower 5,000 baht at 32.73 percent to out of 360 people ; earned income 10,001-20,000 at 12.09 percent to out of 133 people; earned income 20,001-30,000 baht at 16.91

percent to out of 186 people; earned income upper 30,001 at 2.82 percent to out of 31 people.

The summary of hypothesis testing ; 1. the political attitudes of populations were conservative despite the variables career agriculture and career workers were related but the variables career government officials and career merchants were not related and 2.the influences factors that dominated the political attitudes with Buddha religion and feudalistic cultures.

A proposition to build a social mechanisms for a breakthrough to get rid of obstacle and political conflicts such as; 1.people are separate from religion and political beliefs and not to think of nostalgia that cannot follow the world main stream and 2.the social institutions build freedom for a life style and democratic consciousness not coerce by post feudalism cultures and 3. politicians should not build conditions of political conflicts and get rid of patron-client system in political way by brute force elections and 4. political designing by constitution should not interrupt the political attitudes of people.

Keywords : Liberal , Conservative , Dictatorship , Patron client

(จ)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำคำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณประชากรที่ให้คำตอบแบบสอบถามทุกท่าน ทุกกลุ่มอาชีพ ทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นอย่างสูง รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

อภิไท สอนทอง และคณะ

20 กุมภาพันธ์ 2560

(น)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	10
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย.....	11
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
1.6 ประโยชน์ของการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ.....	14
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางการเมือง.....	27
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเสรีนิยม.....	35
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับอนุรักษนิยม.....	37
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์.....	39
2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลาทางการเมือง.....	44
2.7 อิทธิพลค่านิยมทางพุทธศาสนา.....	55
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	76
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	80
3.1 ประชากรที่ศึกษา.....	80
3.2 เครื่องมือที่ใช้ศึกษา.....	80
3.1 ประชากรที่ศึกษา.....	80

(ช)

สารบัญ (ต่อ)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ศึกษา.....	80
3.3 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ศึกษา.....	80
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	81
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ.....	98
5.1 ข้อมูลทั่วไป.....	98
5.2 ทศนคติทางการเมือง.....	98
5.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	99
5.4 อภิปรายผลการศึกษา.....	101
5.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของไทย.....	104
5.6 คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์.....	107
5.7 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	109
5.8 ข้อเสนอสำหรับการศึกษาค้างต่อไป.....	110
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก (แบบสอบถาม).....	116
ภาคผนวก ข (การวิเคราะห์ข้อมูล).....	117
ภาคผนวก ค (หนังสืออนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ).....	120
ภาคผนวก ง (หนังสืออนุญาตเก็บข้อมูล).....	128
ภาคผนวก จ (หนังสือการวิจัยในมนุษย์).....	131
ภาคผนวก ฉ (หนังสือรับรองเผยแพร่งานวิจัย).....	132
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	133

(ซ)

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ.....	84
4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ.....	85
4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ.....	86
4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการศึกษา.....	86
4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	87
4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติทางการเมือง.....	89
4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติทางการเมือง.....	90
4.8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ทัศนคติทางการเมือง.....	91
4.9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพรับราชการ.....	92
4.10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติทางการเมือง.....	93
4.11 แสดงทัศนคติทางการเมืองของผู้มีอาชีพรับจ้าง.....	93
4.12 แสดงทัศนคติทางการเมืองของผู้มีอาชีพเกษตรกร.....	93
4.13 แสดงทัศนคติทางการเมืองของผู้มีอาชีพรับราชการ.....	94
4.14 แสดงทัศนคติทางการเมืองของผู้มีอาชีพค้าขาย.....	95
4.15 แสดงทัศนคติทางการเมืองของผู้มีอาชีพรับจ้าง.....	95
4.16 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐาน.....	96
5.1 แสดงผลสมมติฐาน.....	99

(ฅ)

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	10
2 แสดงองค์ประกอบทั้งสามด้านของทัศนคติ.....	18
3 แสดงรูปแบบการควบอำนาจ.....	32
4 แสดงรูปแบบการแบ่งแยกอำนาจ.....	33
5 แสดงความสัมพันธ์ทางชนชั้น.....	103
6 แสดงความสัมพันธ์ระบบศักดินายุโรป.....	106
7 แสดงสัดส่วนความเชื่อทางการเมืองของนักศึกษา.....	109

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกาภิวัตน์ (Globalization) เกิดขึ้นเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว เมื่อมนุษย์มีการติดต่อค้าขายข้ามแดนภายใต้เส้นทางการค้าสายไหม (silk road) แต่มาปรากฏตัวชัดเจนขึ้นเมื่อหลังสงครามเย็นจบ เมื่อมีการทำลายกำแพงเบอร์ลิน ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ.1989 อันเป็นชัยชนะของเสรีนิยมที่เพิ่มแกนความคิดและทั้งรุกไล่ ขับเคลื่อนโลก ลักษณะโลกาภิวัตน์ในทัศนะของกิดเดนส์ (Antony Giddens : The consequence of modernity) มี 4 มิติ (1) nation state system (2) world capitalist economy (3) world military order (4) the international division of labor) ปัจจุบันเราพบการคุกคามโลกของโลกาภิวัตน์ในรูป Arab Spring

ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นหนึ่งในสี่อารยธรรมที่เป็นแกนหลักของโลก (Axial Age) รองลงไปคือ สิทธิเสรีภาพ (Freedom) สิทธิมนุษยชน (Human - Right) และการค้าเสรี (Free Trade) ความเป็นมาของประชาธิปไตยเป็นมาอย่างไร

อริสโตเติล (Aristotle : 384 B.C.-322 B.C.) ได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาวิชารัฐศาสตร์มีผลงาน 7 หมวด ที่สำคัญคือ รัฐศาสตร์ (Politics), On The Soul, Metaphysics, On the Constitution of Athens เป็นต้น พลาโต (Plato : 427 B.C.-347 B.C.) ได้รับยกย่องว่าเป็นบิดาวิชาปรัชญาการเมือง มีผลงาน 28 ชิ้น ที่สำคัญคือ Apology, Republic, Politics, และ Laws ทั้งสองท่านเป็นบุคคลร่วมสมัยในยุคกรีกโบราณ (800 B.C.-31 B.C.) มีผลงานที่เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเรื่องปรัชญาการเมืองและรูปแบบการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อริสโตเติล ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการปกครองของรัฐต่าง ๆ จำนวน รัฐ แล้วจึงเสนอรูปแบบการปกครอง 6 รูปแบบ คือ 1. ราชาธิปไตย (Royalty) 2. ทิราช (Tyranny) 3. อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) 4. คณาธิปไตย (Oligarchy) 5. มัชฌิมชนาธิปไตย (Polity) 6. ประชาธิปไตย (Democracy) โดยสรุปว่า รูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดคือ ราชาธิปไตย รองลงมาคือการปกครองโดยคนชั้นกลางแบบ Polity และรูปแบบการปกครองที่เลวที่สุดคือแบบทิราช รูปแบบการปกครองที่เลวน้อยที่สุดคือ แบบประชาธิปไตย แนวคิดทางการเมืองยุคกรีกคือ เน้นเรื่องศีลธรรมจรรยา มุ่งแสวงหารัฐที่ดีที่สุด ให้ความสำคัญกับรัฐ ภายหลังกรีกถูกควมรวมเป็นส่วนหนึ่งของโรมในปี 146 B.C.

โรมแม้จะมีอำนาจเหนือกรีกแต่ก็รับเอาอารยธรรมจากกรีก เช่น ระบอบประชาธิปไตยเพื่อใช้ในการปกครองโรมและเรียกประเทศตนว่า “สาธารณรัฐโรม” (Republic of Rome) โดยมี

ลักษณะให้ชาวโรมันเลือกที่ปรึกษา 2 คน ช่วยกันบริหารงานของรัฐและบัญชาการกองทัพ ที่ปรึกษาทั้งสองคนที่ลักษณะถ่วงดุลอำนาจกันและรูปแบบสภาอาวุโส แนวความคิดทางการเมืองยุคโรมัน เน้นเรื่องการปฏิบัติ มีระเบียบวินัย เชื่อฟังผู้ปกครองและเคารพกฎหมาย โรมครองเป็นอาณาจักรอยู่ระหว่าง 1000 B.C. ถึง ค.ศ.476 กระทั่งถูก โอโดเอเซอร์(Odoacer) ผู้นำป่าเถื่อน Babariansเยอรมัน จากยุโรปนำกำลังเข้าถอดจักรพรรดิโรม โรมูลุส ออกัสตุลัส (Romulus Augustulus) ในปี ค.ศ.476 และรับเอาอารยธรรมจากโรม เช่นศาสนาคริสต์ ภาษาลาติน รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย กฎหมาย ประเพณี ขึ้นไปใช้และเผยแพร่ในพื้นที่ยุโรปทำให้กลายเป็นอารยชน การนำคริสต์ศาสนาขึ้นสู่ยุโรปทำให้ยุโรปตกอยู่ภายใต้อิทธิพลศาสนาคริสต์ที่คำตอบทางวิทยาการต่าง ๆ ถูกตอบด้วยคำตอบจากศาสนาเป็นหลัก ทำให้ยุโรปตกอยู่ภายใต้ยุคมืด (Dark Age)

ช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ.4 -ค.ศ.12 แนวความคิดทางการเมืองในยุคมืด การล่มสลายของโรม รัฐจึงถูกลดความสำคัญลง ตกเป็นรองความสำคัญของศาสนาคริสต์ กระทั่งคัมภีร์ไบเบิลถูกทำลายด้วยความคิดทางด้านวิทยาศาสตร์จากนักคิด นักทฤษฎีในยุคฟื้นฟู (Renaissance) นักคิดที่สำคัญเช่น แมคเคียเวลลี (Niccolo Machiavelli) นักปรัชญาการเมืองที่เชื่อมั่นต่อพลังอำนาจของมนุษย์ในการควบคุมโชคชะตาของตน(รัฐศาสตร์สาร :2554) มาร์ติน ลูเธอร์(Martin Luther) ที่เรียกร้องให้ปฏิรูปคำสอนคริสต์ศาสนาทั้งให้ประชาชนเชื่อรัฐมากกว่าศาสนา และ ของ โบแดง (Jean Bodin) แนวความคิดทางการเมืองในยุคฟื้นฟู รัฐเคยถูกลดความสำคัญลงไปในยุคมืดได้กลับมาเกิดใหม่อีกโดยเฉพาะแนวความคิดทางการเมืองยุคกรีกและยุคโรมัน คริสต์ศาสนาต้องต่อสู้กับพลังการเกิดใหม่ของรัฐที่แยกรัฐออกจากศาสนา รัฐเป็นศูนย์กลางความสามัคคีของคนในชาติ

กระทั่งถึงยุคสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 17 การเสื่อมลงของคริสต์ศาสนาส่งผลให้เกิดสงคราม 30 ปี(ค.ศ.1618-ค.ศ.1648) หลังสงครามสงบ นำไปสู่การเกิดนิกายโปรเตสแตนต์ เกิดลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) เกิดความเชื่อเรื่องสิทธิ-เสรีภาพ เกิดการค้าเสรี ยุโรปหลุดพ้นอำนาจศาสนจักร ยุโรปเข้าถึงวิทยาศาสตร์ก่อนภูมิภาคอื่นจึงมีเรือปืนออกค้นหาดินแดนใหม่และออกล่าอาณานิคมทั่วโลก การมาของยุโรปมาพร้อมกับวัฒนธรรมอันเป็นแกนหลักของโลกปัจจุบันประกอบด้วย สิทธิ-เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน การค้าเสรี มีนักคิดทางการเมืองเสนอแนวความคิดทางการเมืองอย่างโดดเด่น เช่น โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) จอห์น ล็อก (John Locke) แนวความคิดทางการเมืองในยุคสมัยใหม่ เริ่มมีการนำหลักการวิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการศึกษา รัฐ โดยเฉพาะองค์ความรู้ของนิวตัน(Newton) และ เดสการ์ต (Descartes) และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือนักทฤษฎีการเมืองชื่อ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ที่ให้ความสำคัญแก่มนุษย์ จอห์น ล็อก (John Locke) ที่สนับสนุนเสรีภาพประชาชน รัฐควรมีอำนาจจำกัด ประชาชนสามารถล้มล้างรัฐได้

ในยุคแห่งความรุ่งโรจน์ (Enlightenment) มีนักคิดทางการเมืองเสนอแนวความคิดเพิ่มประกอบด้วย มองเตสกีเออ(Montesquieu) เน้นการแบ่งแยกอำนาจ รูสโซ (Jean-Jacque Rousseau) แนวความคิดทางการเมืองในยุคแห่งความรุ่งโรจน์ การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยและแกนความคิดแบบประชาธิปไตยปัจจุบัน กระทั่งเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในทศวรรษ 1760 เมื่อมีการพัฒนาระบบโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นมา เป็นการก้าวกระโดดครั้งใหญ่ เมื่อมนุษย์ได้นำความเจริญทางวิทยาศาสตร์ที่พัฒนามาตั้งแต่ยุคฟื้นฟูมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน การปฏิวัติอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิตเกิดขึ้นใหม่คือนายทุนและกรรมกร นักคิดทางการเมืองในยุคนี้คือ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx)

ลักษณะอุดมการณ์หรือความเชื่อทางการเมืองหลังจากผ่านพัฒนาการมานับพันปีจนมีความมั่นคงทางความคิดและทิศทางความเชื่อในปัจจุบันสามารถสรุปเป็นแกนความคิดได้ใน 4 ลักษณะความเชื่อ คือ

1. เสรีนิยม (Liberalism) เชื่อในเรื่อง

- เสรีภาพส่วนบุคคล (Individual Liberty)
- ธรรมชาติของมนุษย์ (Human Nature) มนุษย์เกิดมาดี
- เหตุผล (Reason) คนทำผิดเพราะถูกบีบคั้น
- ความก้าวหน้า(Progress)หากขยายความรู้ เหตุผล สังคมจะก้าวหน้า
- ความเท่าเทียมกัน (Equality)ในเรื่อง โอกาส (Equality of Opportunities)
- ความเป็นสากล (Universalism) สิทธิมนุษยชนใช้ได้ทั่วโลก
- ค่านิยมต่อรัฐบาล (Government) รัฐ ต้องรักษาเสรีภาพปัจเจกชน
- เสรีภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Freedom) สนับสนุนการค้าเสรี (Laissez-Faire)

2. อนุรักษนิยม (Conservatism) เชื่อในเรื่อง

- ระเบียบและความมั่นคง (Order and Stability) เน้นชาติ ศาสนา
- ความชั่วร้ายของคน (Wickedness of Man) เชื่อว่าคนเกิดมาพร้อมความชั่วร้าย จึงไม่เชื่อในมนุษย์แต่เชื่อในหลักกฎหมาย
- ประสบการณ์ (Experience) เชื่อในประสบการณ์มากกว่าเหตุผล
- สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป Gradual Change)
- เสรีภาพ (Liberty) ไม่เชื่อในความเท่าเทียมของมนุษย์
- ความหลากหลาย (Diversity) ไม่เชื่อในความเป็นสากล

- รัฐบาล (Government) ไม่ใช่สิ่งชั่วร้ายแต่รัฐบาลต้องรักษาความเรียบร้อยและความมั่นคง

3. ฟาสซิสต์ (Fascism) เชื่อในเรื่อง

- รัฐ (State) สำคัญกว่าปัจเจกบุคคล ประชาชนต้องทำงานอุทิศแก่รัฐ
- ชาตินิยม (Nationalism)
- ต่อต้านเสรีนิยม (Anti-Liberalism)
- ลัทธิทหารนิยม (Militarism)
- ความเป็นเผด็จการ (Dictator) ของผู้นำประเทศเพียงผู้เดียว
- ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ (Anti-Communism)

4. สังคมนิยม (Socialism) เชื่อในเรื่อง

- การวางแผนเศรษฐกิจจากส่วนกลาง
- เอกชนจะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเฉลี่ยตามผลงานของแต่ละคน
- รัฐเข้าควบคุมกิจการสาธารณูปโภคของประชาชน

โลกเมื่อศตวรรษที่ 19-20 ตกอยู่ภายใต้ทฤษฎีการเมืองกระแสหลัก 4 ทฤษฎี คือ 1. สัจนิยม (Realism) 2. เสรีนิยม (Liberalism) 3. มาร์กซิสต์ (Marxism) 4. สังคมการสร้างนิยม (Social Constructivism) กระทั่งมีการทำลายกำแพงเบอร์ลินในปี ค.ศ. 1989 อันเป็นสัญลักษณ์การสิ้นสุดสงครามเย็น (Cold War End) ที่เกิดขึ้นเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาถึง ค.ศ. 1989 สังคมนิยมในโซเวียตล่มเป็นชัยชนะของเสรีนิยมที่เพิ่มความเข้มข้นขึ้นเป็น เสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberal = New Right) และ สัจนิยมใหม่ (Neo-Realism) ที่พัฒนาเป็น โครงสร้างนิยม (Structuralism-Post-Structuralism) และพัฒนาเป็นหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) ในปัจจุบัน

พัฒนาการทางการเมืองการปกครองรูปแบบประชาธิปไตย ทิศทางและแนวโน้มความเชื่อ ใช้เวลาในการสร้างองค์ความรู้จนตกผลึกผ่านยุคสมัยจากการเริ่มต้นที่กรีก โรม ยุโรปยุคมืด ยุคเกิดใหม่และยุคใหม่ จากการปกครองแบบราชาธิปไตย ประชาธิปไตย สาธารณรัฐ กว่าที่อำนาจการปกครองจะตกอยู่ในมือของประชาชนก็เมื่อหลังสงคราม 30 ปีเป็นต้นมา มีความเข้มแข็งเป็นที่ยอมรับของประชาชน จนปัจจุบันนั้นได้ผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเข้มข้นต่อเนื่องจนแทรกเป็นวิถีชีวิตของประชาชนทั่วโลก ในขณะที่รูปแบบการปกครองแบบอื่นที่มีใช้แบบให้เสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ ได้ถูกกำจัดไปเพราะไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนไม่ว่าจะเป็นการปกครองระบบกษัตริย์ การปกครองแบบเผด็จการฝ่ายขวา (โดยทหาร) การปกครองโดยเผด็จการฝ่ายซ้าย (สังคมนิยมโดยชนชั้นกรรมาชีพ) หรือบางรูปแบบการปกครองที่ยังคงมีความดำรงอยู่ท่ามกลาง

กระแสประชาธิปไตยของโลก แต่ก็ต้องปรับตัวให้รับกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างเช่น Neo-Realism, Neo-Liberal, Neo-Marxism และ Critical Theory

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช (Absolute Monarchy) มาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่เรียกว่า ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 นับถึงปี พ.ศ.2558 ก็เป็นเวลาถึง 82 ปี ก่อนหน้าการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นั้นคนไทยอยู่ภายใต้ระบบฟอซุนและกษัตริย์เป็นเวลาถึง 700 ปี (นับจากกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี) แต่เมื่อหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา สยามประเทศต้องเผชิญปัญหาจากระบบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิวัติ/รัฐประหาร 23 ครั้ง (เฉลี่ยมีปฏิวัติ/รัฐประหาร ทุก 3 ปี) มีการยกเลิกและการร่างรัฐธรรมนูญถึง 19 ฉบับ(เฉลี่ยรัฐธรรมนูญ 1 ฉบับ ใช้ได้ 4 ปี) มีวิกฤตการเมืองที่ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตทรัพย์สินมากมายหลายครั้ง ตั้งแต่ กบฏบวรเดช พ.ศ.2476 กบฏแมนฮัตตัน พ.ศ.2494 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 การคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ระหว่างปี พ.ศ.2500-2523 เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 เหตุการณ์วิกฤตการณ์การเมืองไทย พ.ศ.2548-2553 ปัจจุบันยังเผชิญหน้ากันอยู่โดยที่ไม่สามารถหาทางออกของปัญหาวิกฤตความขัดแย้งได้ นี่เป็นหลุมดำที่สังคมไทยไม่สามารถก้าวพ้นได้

รัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับบัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางแล้วแต่บริบททางสังคม การเมือง ในช่วงเวลานั้น ๆ เป็นอย่างไร แต่ระยะเวลา 82 ปีหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ประเทศไทยยังมีพัฒนาการทางประชาธิปไตยอย่างจำกัดเหมือน ประเทศเกิดใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (New Democracy Country) สถานะประชาธิปไตยในสังคมไทยเหมือนบอตสวานา นามิเบีย ปาปัวนิวกินี สํารวจโดย ฟรานซิส ฟูกูยามา (อ้างใน Muhlberger,2003) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย หรือสำนึกประชาธิปไตยของคนไทยยังมีน้อย ตัวเลขทางสถิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยที่สำรวจโดยคณะวิจัยสถาบันพระปกเกล้า พ.ศ.2545 พบว่า คนไทยมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับน้อย (Onlooker)=50.4% คนไทยที่สนใจมีส่วนร่วมระดับปานกลาง (Participants)=47.3% คนไทยที่มีความสนใจและมีส่วนร่วมมาก (Activists)=2.3% เท่านั้น

การมาของ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ปลายเดือนตุลาคม พ.ศ.2556 กลุ่มคนที่เรียกตัวเองว่าคณะกรรมการเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย (กปปส.) อันมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณเป็นแกนนำ ได้รวมตัวประท้วงรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภา ซึ่งรัฐบาลได้ยุบสภาเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2556 และประกาศให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 และผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2

กุมภาพันธ์ 2557 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 44,646,742 คน นับเฉพาะผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง 43,024,786 คน ทั้งหมด 68 จังหวัดไม่รวม 9 (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คอลัมน์ กับแกล้มการเมือง ฉบับวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2557 หน้า 2) จังหวัดในภาคใต้ทั้งดลการลงคะแนนทั้งจังหวัด (กระบี่ ชุมพร ตรัง พังงา พัทลุง ภูเก็ต ระนอง สงขลา สุราษฎร์ธานี) มารวมด้วย แต่มีบางจังหวัดที่มีคนมาลงคะแนนเสียงก็นำมาคิดด้วย เช่นที่นครศรีธรรมราช ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 1,153,080 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 1,292 คน คิดเป็นร้อยละ 0.11 เป็นต้น มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 20,530,359 คน คิดเป็นร้อยละ 47.72 ภาพรวมผู้มาใช้สิทธิทั้งหมด เป็นบัตรดี 14,645,812 ใบ คิดเป็นร้อยละ 71.34 บัตรเสีย 2,458,461 ใบ คิดเป็น 11.97 % ผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนน (vote no) จำนวน 3,426,080 ใบ คิดเป็นร้อยละ 16.69 จังหวัดที่มีผู้ใช้สิทธิมากที่สุดคือ เชียงใหม่ ร้อยละ 75.05 รองลงมาคือ จ.ลำพูน ร้อยละ 73.39 อันดับ ที่ 3 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ร้อยละ 64.99 ขณะที่บัตรเลือกตั้งผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนนมีมากถึง 16.69 % คือ 3,426,080 บัตร ซึ่งต่างจากการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2554 ที่มีผู้ใช้สิทธิทั่วประเทศสูงสุดในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งของไทย คือ 75.03% มีบัตรผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนน 958,213 บัตร คิดเป็น 2.72% เท่านั้น ดังนั้นเมื่อนำจำนวนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนน 3,426,080 คน รวมบัตรเสีย 2,458,461 คน รวมเป็น 5,884,541 คน คิดเป็น 19.06% เมื่อหักจากจำนวนผู้ใช้สิทธิ 47.72 % ได้ผู้เลือกตั้งพรรคการเมืองที่ลงสมัครครั้งนี้เพียงร้อยละ 28.66 เท่านั้น

หลังการเลือกตั้ง ทีมกฎหมายของพรรคประชาธิปัตย์ ได้เข้ายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 ในเรื่องการได้อำนาจมาโดยไม่ใช่วิถีทางรัฐธรรมนูญหรือไม่ และร้องให้การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 ที่กำหนดให้การเลือกตั้งทั่วไปทำในวันเดียวกันทั่วประเทศ อันผิดหลักความเสมอภาค และบังคับด้วยว่าบัตรเลือกตั้งล่วงหน้าออกเขต ต้องมาถึงหน่วยเลือกตั้งก่อนการนับคะแนนในเวลา 15.00 น. ซึ่งทำให้ประชาชนที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าหลังวันเลือกตั้งจริงเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ถึง 2 ล้านเสียง รวมทั้งร้องให้ยุบพรรคเพื่อไทยและตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรคเพื่อไทย และให้แจกใบแดงแก่ 18 รัฐมนตรีที่ร่วมมีมติประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อสกัดผู้ประท้วง ขณะที่พรรคเพื่อไทยก็ยื่นฟ้องนายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำ กปปส. กับพวกต่อศาลรัฐธรรมนูญ ที่ขัดขวางการเลือกตั้งและให้ยุบพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557 ศาลรัฐธรรมนูญได้เผยแพร่เอกสารข่าวหลังการประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยระบุว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งไม่รับคำร้องของนายวิรัตน์ กัลยาธิ์ ที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 เป็นโมฆะ ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 68 จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และ ไม่รับคำร้องวินิจฉัย

กรณีพรรคเพื่อไทยยื่นฟ้อง นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำ กปปส. เพราะเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

ในทางนิติศาสตร์ ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองไทย ก็มาถึงทางตัน เพราะ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ไม่สามารถเลือกตั้งได้พร้อมกันทั่วประเทศนั้น ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่สามารถรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เป็นครั้งที่สองภายในพระราชกฤษฎีกาฉบับเดียว และ กกต.ก็ไม่มีอำนาจในการออกประกาศเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงประชุมกันทั้ง 5 คน ลงนามในหนังสือส่งถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อให้ นายกรัฐมนตรีกราบบังคมทูลเพื่อเสนอให้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งเพิ่มเติม และกำหนดวันลงคะแนนใหม่ โดย เทียบเคียงรัฐธรรมนูญมาตรา 235 และมาตรา 236 ซึ่ง เรื่องการออกพระราชกฤษฎีกาใหม่นี้รัฐบาลปฏิเสธตลอดมาเพราะเกรงจะเป็นกับดักที่ออกพระราชกฤษฎีกาซ้อนกัน ซึ่งจะต้องยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ต่อไป กระทั่ง วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 อาจารย์จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้วินิจฉัยการเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 ว่าเป็นโมฆะ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และต่อมาในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2557 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติ 6 ต่อ 3 ว่าการยุบสภาเพื่อเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่เป็นการเลือกตั้งเสร็จในวันเดียวทั่วราชอาณาจักร ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 108 วรรค 2 ถือเป็นโมฆะ และก่อนหน้านั้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2557 สภานายความได้เป็นทนายยื่นฟ้องรัฐบาลให้ชดเชย 24,000 คนวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2557 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติ 9 ต่อ 0 กรณีรัฐออกพระราชบัญญัติให้กระทรวงการคลังกู้เงิน 2.2 ล้านล้านบาท ไม่ถูกรัฐธรรมนูญมาตรา 154 วรรค 3

เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2557 ศาลปกครองกลางอ่านคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดกรณี นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ย้ายนายถวิล เปลี่ยนศรีไม่ชอบด้วยกฎหมาย และมีการนำไปร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ต่อมาเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติ 9 ต่อ 0 วินิจฉัยว่านายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทำผิดรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 และมาตรา 268 มีผลให้ความเป็นนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงพร้อม 9 รัฐมนตรีที่ร่วมลงมติในวันประชุมคณะรัฐมนตรี 6 กันยายน พ.ศ.2554 สิ้นสุดลงไปด้วย และในขณะเดียวกัน คณะกรรมการปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ลงมติ 7 ต่อ 0 ชี้มูลกรณีนโยบายจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลว่า นายกรัฐมนตรีจงใจขัดรัฐธรรมนูญมาตรา 178 และให้ส่งเรื่องให้วุฒิสภาลงมติถอดถอนต่อไป ซึ่งนายกรัฐมนตรีและมติดคณะรัฐมนตรี วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ.2557 มีมติแต่งตั้งนายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกันที่นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภาให้เป็นประธานวุฒิสภา

นั่น ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรียังไม่นำขึ้นทูลเกล้าแต่งตั้งเป็นประธานวุฒิสภา เพราะเกรงว่า ประธานวุฒิสภาจะนำชื่อคนกลางขึ้นทูลเกล้าเป็นนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญมาตรา 7 ที่ยังมีการ ยันกำลังกันอยู่ ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ที่มีมาอย่างยาวนานของสยามประเทศ ยังหาจุด ลงตัวร่วมไม่ได้ กลุ่มผู้ชุมนุมทั้งฝ่ายด้าน-ฝ่ายสนับสนุนทักษิณ ชินวัตร ก็ยังคงทำงานกันต่อไป ปัญหาการเมืองยังคงส่งผลต่อ เศรษฐกิจ สังคมและประชาชนต่อไป ปัญหาการเมืองของไทย ไม่ น่าจะมีประเทศใด ๆ ในโลกเหมือนปัญหาการเมืองการปกครองของไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในที่สุด พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการกองทัพบก ได้ประกาศกฎอัยการศึกเมื่อ เวลา 3 นาฬิกา วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2557 เพื่อระงับความวุ่นวายทางการเมืองทั้งหมด โดย เชิญคู่ขัดแย้งทางการเมือง 7 ฝ่าย ประกอบด้วย แกนนำ กปปส. แกนนำ นปช.รักษาการรัฐบาล วุฒิสภา ฝ่ายค้านในอดีต พรรคเพื่อไทย และ กรรมการการเลือกตั้ง โดยให้การบ้าน 5 ข้อ คือ (1) จะ กำหนดวันเลือกตั้งเมื่อใด (2) จะมีนายฯคนกลางได้หรือไม่ (3) มวลชน (กปปส., นปช.) ต้องยุติ ชุมนุม (4) ปฏิรูปก่อนหรือหลังการเลือกตั้ง (5) จะทำอะไรให้บ้านเมืองสงบ ให้ทุกกลุ่มตอบใน วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 แต่เมื่อถึงเวลา ทุกคู่ขัดแย้งยังยืนยันทนจุดยืนของพวกเขา พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงประกาศยึดอำนาจ (วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 เวลา 16.30 น.) ตั้งเป็นคณะรักษา ความสงบแห่งชาติ (คสช.) รับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าเป็นหัวหน้าคณะรักษาความ สงบแห่งชาติวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ท่ามกลางความพอใจของคนส่วนมากแม้มีต่อต้านบ้าง

ประเทศไทยใช้เวลา 82 ปีในการเดินทางบนเส้นทางสายประชาธิปไตย(แนวเสรีนิยมแบบ รัฐสภา) เวลา 82 ปีนี้ ผ่านการปฏิวัติ/รัฐประหาร 23 ครั้ง มีรัฐธรรมนูญ 19-20 ฉบับได้ ประสบการณ์มากพอที่จะสรุปบทเรียนได้แล้วว่า คนไทยรู้จักหรือเข้าใจหลักการหรือวัฒนธรรม การเมือง(เสรีนิยม,อนุรักษนิยม,เผด็จการ,ทุนนิยม,สังคมนิยม) ดีหรือยัง ระบบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยสอดคล้องกับระบบความเชื่อของคนไทยหรือไม่ ระบบการปกครองแบบใดที่เหมาะสม กับลักษณะนิสัยและวิถีชีวิตของคนไทย และคนไทยมีลักษณะนิสัยโน้มเอียงไปทางใด ระหว่าง เสรีนิยม อนุรักษนิยม เผด็จการ หรือ การปกครองแบบไทย

ผู้วิจัยมีฐานะเป็นอาจารย์สอนวิชารัฐศาสตร์ วิชาการเมืองการปกครองไทย และจบการศึกษา จากรัฐศาสตร์ เคยสมัครรับเลือกตั้งทั้งสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเฝ้า ติดตามสถานการณ์การเมืองไทยมากกว่า 30 ปี มีปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ อันเป็นที่มาของ ปัญหาวิจัย

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ทศนคติทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลที่มีต่อทัศนคติทางการเมืองของประชากรที่ศึกษามีอิทธิพลใดส่งผลและมีรูปแบบการเมืองแบบใด

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ 11 อำเภอ (4 อาชีพ คือ เกษตรกร รับราชการ ค้าขายและรับจ้าง)

1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1.4.1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย และนิยามศัพท์

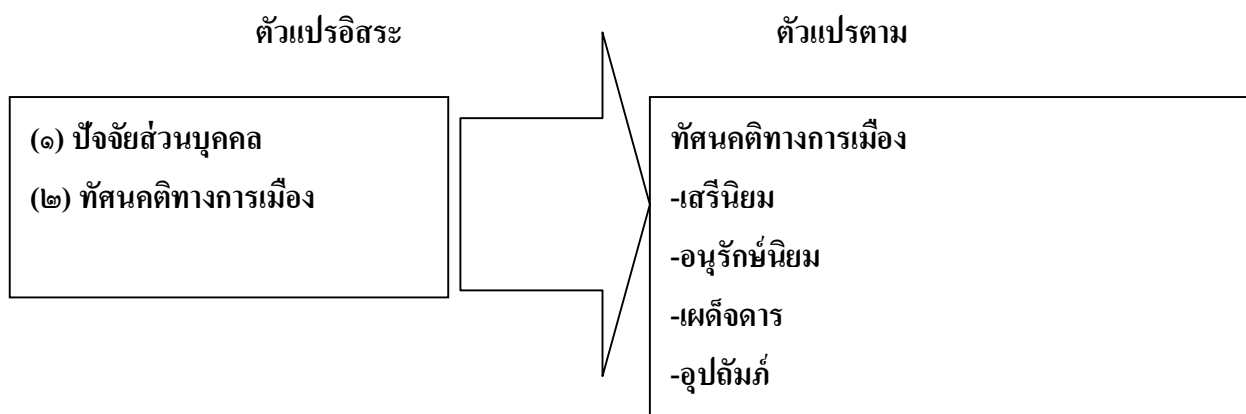
ตัวแปรอิสระ

(1) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร

- เพศ
- อายุ
- อาชีพ
- การศึกษา

(2) ทัศนคติทางการเมืองของประชากร

- เสรีนิยม
- อนุรักษนิยม
- เผด็จการขวา
- ระบบอุปถัมภ์
- เผด็จการซ้าย

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวความคิดการวิจัย

1.5 สมมติฐานการศึกษา มี 2 ประการ

- 1.ทัศนคติทางการเมืองของคนไทยคืออะไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกับการปกครองประชาธิปไตย
- 2.อิทธิพลใดที่มีอิทธิพลส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของคนไทยคือสิ่งใด/เรื่องใด

1.6 การทบทวนวรรณกรรม

- แนวคิดเรื่องทัศนคติ
- แนวความคิด/ความเชื่อทางการเมือง
- ข้อมูลด้านจิตวิทยา
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง เป็นการสำรวจแนวคิด ทัศนคติ ของประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็น ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีวิธีการวิจัยดังนี้

- (1) ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) สร้างตัวแปร กรอบแนวคิดวิจัย
- (3) วางแผนการวิจัย
- (4) ลงพื้นที่เก็บข้อมูล
- (5) รวบรวมข้อมูล
- (6) นำข้อมูลมาวิเคราะห์

(7) สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไป

1.7.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษา ทักษะคติทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองประชาธิปไตย มีรายละเอียดดังนี้

1.17.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 11 อำเภอ อำเภอละ 100 คน จำนวน 1,100 คน กลุ่มตัวอย่าง วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน อำเภอละ 100 คน แยกตามสัดส่วนกลุ่มอาชีพ วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และคัดเลือกจากประชากรแยกตามกลุ่มอาชีพ

1.7.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires)/สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in dept interview) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2

ทัศนคติทางการเมือง แบบสอบถาม/สัมภาษณ์ เป็นแบบประเมินค่า มี 5 ระดับ ได้แก่

5 เท่ากับ มากที่สุด

4 เท่ากับ มาก

3 เท่ากับ ปานกลาง

2 เท่ากับ น้อย

1 เท่ากับ น้อยที่สุด การให้คะแนนพิจารณา ดังนี้

มากที่สุด ให้ 5 คะแนน

มาก ให้ 4 คะแนน

ปานกลาง ให้ 3 คะแนน

น้อย ให้ 2 คะแนน

น้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยพิจารณา
ดังนี้

Maximum – Minimum = คะแนนสูงสุด – ต่ำสุด Interval จำนวนชั้น = $5 - 1 = 0.80$

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีทัศนคติในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีทัศนคติในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีทัศนคติในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีทัศนคติในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีทัศนคติในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ (คำถามปลายเปิด)

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัย
ได้กำหนดขอบเขตงานด้วยการนิยามศัพท์เฉพาะตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

1.เพศ ในงานวิจัยนี้หมายถึง เพศชาย และ เพศหญิง

2.อายุ ในงานวิจัยนี้กำหนดช่วงอายุไว้เป็น 6 ช่วง คือ ต่ำกว่า 20 ปี, 20 ปี-29 ปี, 30-39 ปี, 40-49 ปี, 50-59 ปี, 60 ขึ้นไป

3. การศึกษา ในงานวิจัยนี้กำหนดระดับการศึกษาไว้ 5 ระดับ คือ
ประถมศึกษา, มัธยมศึกษา, อนุปริญญา ปวช., ปวส., ปริญญาตรี และ สูงกว่าปริญญาตรี

4.อาชีพ ในงานวิจัยนี้กำหนดอาชีพของประชากรที่ศึกษา 4 อาชีพหลัก คือ
เกษตรกร, รับราชการ, ค้าขาย และ อาชีพรับจ้าง

5.รายได้ งานวิจัยนี้ได้กำหนดตัวแปรรายได้ต่อเดือนไว้ 5 ระดับ คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท, 5,001-10,000 บาท, 10,001-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท และ มากกว่า 30,000 บาท

5.ทัศนคติทางการเมือง คือความเชื่อในใจที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางการเมือง

6.เสรีนิยม คือ ความเชื่อทางการเมืองที่เกินความเชื่ออยู่ที่เชื่อว่าคนมีความเท่าเทียมกัน เชื่อในความเปลี่ยนแปลงเร็วแบบปฏิกิริยา เชื่อว่าคนเกิดมาดี

7.อนุรักษนิยม คือความเชื่อทางการเมืองที่ไม่เชื่อในความเท่าเทียมของมนุษย์ เครื่องศาสนา และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงเร็วแบบปฏิกิริยา และเชื่อว่าคนเกิดมาเลว

8.เผด็จการ คือความเชื่อทางการเมืองที่เชื่อในอำนาจเด็ดขาด ชาตินิยมต่อต้านเสรีนิยมและต่อต้านคอมมิวนิสต์

9.ระบบอุปถัมภ์ คือความเชื่อทางการเมืองที่ยอมรับในระบบนายกับลูกน้อง มีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันและกันไป-มา

1.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัว เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปแจกประชากรที่ใช้ศึกษา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืน
3. เมื่อผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามแล้ว นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

1.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการอธิบายและสรุปลักษณะทั่วไปของตัวแปรต่างๆ โดยอาศัยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแสดงเป็นตารางพร้อมคำอธิบายตาราง
2. ทดสอบความแตกต่างของผลการวิจัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติ (t – Test, F-test) และวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way Analysis of Variance) และการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

1.11 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
2. ได้ทราบอิทธิพลที่มีต่อทัศนคติทางการเมืองของประชากรที่ศึกษามีอิทธิพลใดส่งผลและมีรูปแบบการเมืองแบบใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการเมืองให้สอดคล้องทัศนคติทางการเมืองของคนไทยต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ทักษะคิดทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางการเมือง
- 2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเสรีนิยม
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอนุรักษนิยม
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
- 2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับการกล่อมเกลางานการเมือง
- 2.7 วัฒนธรรมทางการเมือง
- 2.8 อิทธิพลค่านิยมทางพุทธศาสนา
- 2.9 วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย
- 2.10 ลักษณะบุคลิกภาพ
- 2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และ พฤติกรรม
- 2.12 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
- 2.13 แนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่อ
- 2.14 แนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากร
- 2.15งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ(attitudes) เป็นความรู้สึกลักษณะหนึ่งในหลาย ๆ อย่างของมนุษย์เช่นเดียวกับความวิตกกังวล ความเกรงใจ หรือ ความรัก เราสามารถสังเกตและวัดทัศนคติได้เช่นเดียวกับการวัดอุณหภูมิ หรือการที่บุคคลที่สนองตอบหรือแสดงออกต่อสิ่งเร้า โดยนัยนี้ เมื่อเราสังเกตทัศนคติโดยตรงไม่ได้อาจใช้วิธีทางอ้อม โดยการสังเกตพฤติกรรมภายนอกบางอย่างของบุคคลที่แสดงออก เช่น พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์จากพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตได้เราใช้วิธีการอนุมาน (infer) ว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติอย่างไรต่อสิ่งนั้นในที่นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดที่

เกี่ยวข้องกับทัศนคติลักษณะที่สำคัญและองค์ประกอบของทัศนคติที่ได้มีผู้รู้ได้ให้นิยามความหมายไว้ ดังนี้

2.1.1 คำนิยามของทัศนคติ

นักจิตวิทยาสังคมให้คำนิยามทัศนคติแตกต่างกัน ทั้งนี้แล้วแต่จะยึดถือสิ่งใดเป็นลักษณะเด่น บางท่านเน้นส่วนประกอบของทัศนคติ เช่นเสนอว่าทัศนคติต้องประกอบด้วยส่วนประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ (1) การรู้การเข้าใจ (2) อารมณ์ (3) พฤติกรรม

Fishbein&Ajzenให้นิยามทัศนคติว่า “ความโน้มเอียงที่ได้เรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ชอบ หรือไม่ชอบอย่างคงเส้นคงวา” (Fishbein&Ajzen, 1975, : 6 อ้างถึงใน โยธิน ศันสนยุทธ, จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2529 : 35)

สุวัชรีย์ เดชาธรรอมร(2544 : 13-18) ทัศนคติหรือเจตคติคือความเชื่อที่คงทนที่มนุษย์เรียนรู้มาเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างมันเป็นการรวมตัวของความเชื่อที่ตั้งเป็นระบบคงทนซึ่งก่อให้เกิดทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่รวมตัวกันจากความเชื่อเป็นกลุ่มจนกระทั่งมีความมั่นคงและเป็นระบบในขณะ

Allport(1935 : 789-844) นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็นสภาวะความพร้อมของจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์สภาวะความพร้อมนี้เป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคลสิ่งของและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องทัศนคติจึงก่อรูปได้ดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมในสังคม
2. การสร้างความรู้สึกรู้จากประสบการณ์ของตนเอง
3. ประสบการณ์ที่ได้รับจากเดิมมีทั้งบวกและลบจะส่งผลถึงทัศนคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน

คล้ายคลึงกัน

4. การเลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญและรับเอาทัศนคตินั้นมาเป็นของตนเอง

ตนเอง

Belkin and Skydell(1979 : 35) ให้ความสำคัญของทัศนคติว่าเป็นแนวโน้มที่บุคคลจะตอบสนองในทางที่พอใจหรือไม่พอใจต่อสถานการณ์ต่างๆ

ทัศนคติจึงมีความหมายสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆหลังจากที่บุคคลได้รับหรือมีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้นความรู้สึกนี้จึงแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 ความรู้สึกในทางบวกเป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจเห็นด้วยชอบและสนับสนุน

1.2 ความรู้สึกในทางลบเป็นการแสดงออกในลักษณะของความไม่พึงพอใจไม่เห็นด้วยและไม่สนับสนุน

1.3 ความรู้สึกที่เป็นกลางคือไม่มีความรู้สึกใดๆ

2. บุคคลแสดงความรู้สึกทางด้านพฤติกรรมซึ่งแบ่งพฤติกรรมเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 พฤติกรรมภายนอกเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้มีการกล่าวถึงสนับสนุนท่าทางหน้าตาบอกความพึงพอใจ

2.2 พฤติกรรมภายในเป็นพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออกหรือความรู้สึกที่เป็นกลาง

2.1.2 ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติ

Scott (1975: 265) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากการสะสมประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด

2. ทัศนคติมีคุณลักษณะของการประเมิน (Evaluative Nature) ทัศนคติเกิดจากการประเมินความคิดหรือความเชื่อที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวกับสิ่งของบุคคลอื่นหรือเหตุการณ์ ซึ่งจะเป็นสื่อกลางทำให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองคุณลักษณะของทัศนคติในการประเมินนี้ (Fishbein and Ajzen 1975 : 585-594) เน้นว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ทัศนคติแตกต่างกันอย่างแท้จริงจากแรงผลักดันภายในอื่นๆเช่นนิสัยแรงขับหรือแรงจูงใจ

3. ทัศนคติมีคุณภาพและความเข้ม (Quality and Intensity) โดยคุณภาพและความเข้มของทัศนคติจะเป็นสิ่งที่บอกถึงความแตกต่างของทัศนคติที่แต่ละคนมีต่อสิ่งต่าง ๆ คุณภาพของทัศนคติเป็นสิ่งที่ได้จากการประเมินเมื่อบุคคลประเมินทัศนคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็อาจมีทัศนคติทางบวก (ความรู้สึกชอบ) หรือทัศนคติทางลบ (ความรู้สึกไม่ชอบ) ต่อสิ่งนั้น

4. ทัศนคติมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลง (Permanence) เนื่องจากทัศนคติเกิดจากการสะสมประสบการณ์และผ่านกระบวนการเรียนรู้มา

5. ทัศนคติต้องมีที่หมาย (Attitude Object) โดยมีที่หมายต่อสิ่งต่างๆ เช่น คน วัตถุ สิ่งของ สถานที่ หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

6. ทัศนคติมีลักษณะความสัมพันธ์โดยทัศนคติจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุสิ่งของบุคคลอื่น หรือสถานการณ์

Johns (1996 : 131) ทัศนคติเป็นลักษณะอารมณ์ที่ค่อนข้างคงที่และมีความคงเส้นคงวาหรือค่อนข้างคงที่ (Relatively stable) ซึ่งบุคคลหนึ่งมีแนวโน้มต่อสิ่งเร้าเช่นวัตถุสิ่งของสถานการณ์หรือบุคคลอื่นจากความหมายนี้จะเห็นว่าทัศนคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ที่มุ่งตรงสู่เป้าหมายที่

แน่นอน เช่น ถ้าเราถูกถามถึงทัศนคติที่มีต่อหัวหน้าเราอาจจะพูดถึงอะไรบางอย่างที่แสดงให้เห็นว่าเราชอบหัวหน้าแค่ไหนดังนั้นสิ่งที่เราพูดออกมา ก็คือทัศนคติที่เป็นด้านอารมณ์นั่นเองโดยทัศนคติจะเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งเร้า (Stimuli) เช่น วัตถุสิ่งของสถานการณ์หรือบุคคลอื่นโดยทัศนคติมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1.3 องค์ประกอบของทัศนคติ (Components of attitudes)

การแบ่งองค์ประกอบของทัศนคติตามการแบ่งทัศนคติของนพมาศ ชีราวกิน (อ้างถึงใน สุวัชรีย์ เดชาธรรม 2544 : 13-18) แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

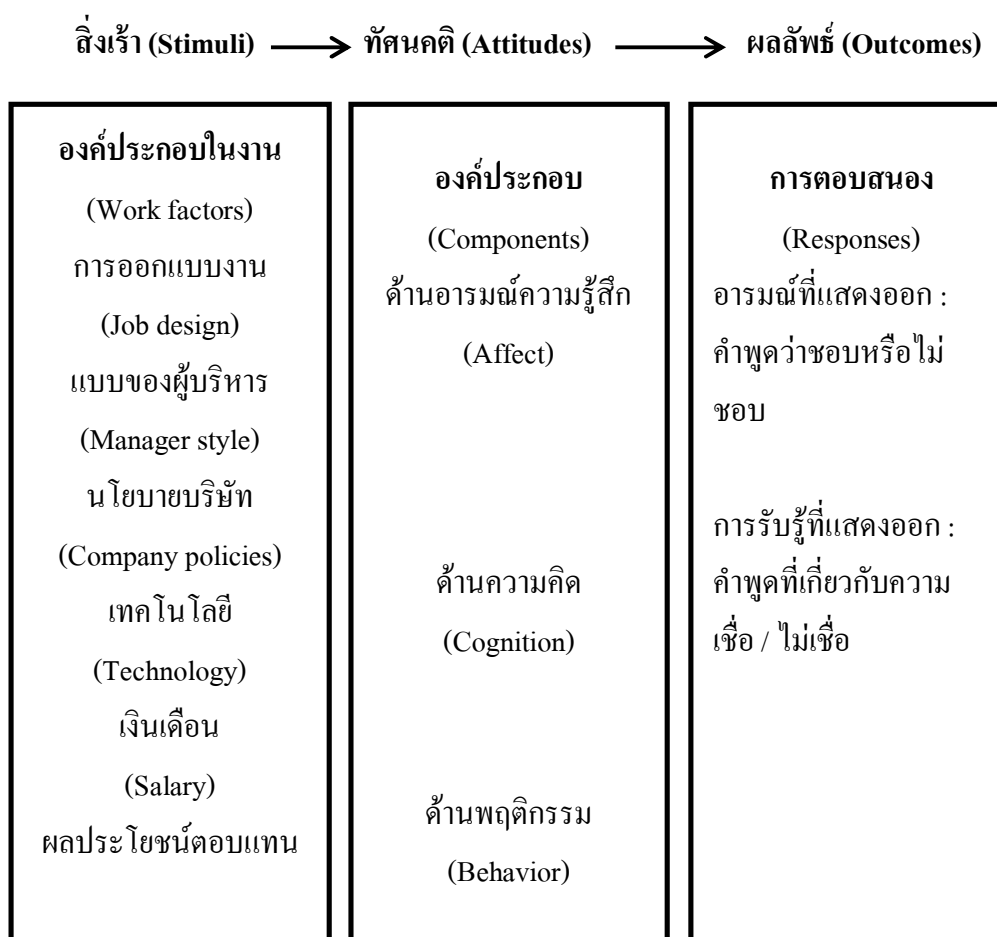
1. ส่วนความเชื่อและความคิด (Cognitive component) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วหมายถึงความเชื่อหรือความไม่เชื่อความคิดความรู้
2. ส่วนที่เกี่ยวกับความชอบ (Affective component) ส่วนนี้เกี่ยวกับส่วนที่เป็นอารมณ์ เช่น ความชอบความรักหรือความไม่ชอบและความเกลียดชัง
3. ส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ (Action component) ส่วนที่เกี่ยวกับความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม

ทัศนคติมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการของ (Johns 1996 : 131-133) ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก (Affect) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติที่เชื่อว่าเป็นผลของการเรียนรู้ที่ได้จากพ่อแม่ครูอาจารย์และเพื่อนวัยเดียวกัน เป็นเจตคติที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อสิ่งต่างๆ การชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคลสิ่งของหรือเหตุการณ์ เช่น การรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อนาย การชอบหรือไม่ชอบดนตรีงานศิลปะ อาหารบางชนิด เป็นต้น ดังนั้นองค์ประกอบนี้จึงเป็นสภาพทางอารมณ์ควบคู่ไปกับการประเมิน (Evaluation) ของแต่ละบุคคล
2. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับความนึกคิด (Cognition) เป็นอีกส่วนหนึ่งของทัศนคติที่เป็นด้านความรู้การรับรู้ความเห็นและความเชื่อของบุคคลซึ่งมีที่มาจากกระบวนการทางความคิดที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกะเป็นหลัก จึงเป็นทัศนคติที่ผ่านการประเมินของบุคคลนั้นแล้ว เช่น ความเชื่อว่าคนหรือสิ่งของนั้นดีหรือไม่ดี หรือผู้บังคับบัญชาที่มีความคิด หรือความเชื่อว่าผู้ได้บังคับบัญชาของตนมีความเป็นผู้ใหญ่พอสามารถที่จะปกครองตนเองได้ ดังนั้นเขาจึงให้ความเป็นอิสระในการทำงานแก่ผู้ได้บังคับบัญชาหรือเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นต้น
3. องค์ประกอบด้านที่เกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavior) เป็นทัศนคติอีกส่วนหนึ่งของบุคคลที่ตั้งใจที่จะกระทำต่อคนอื่นหรือวัตถุสิ่งของด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น การแสดงความเป็นมิตรให้ความอบอุ่นหรือก้าวร้าวเป็นปฏิปักษ์หรือเอื้ออาทร เป็นต้น โดยแนวโน้มของพฤติกรรมเป็นผลมาจากความคิดความเชื่อความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ตัวอย่างเช่น ถ้ามีบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อระบอบประชาธิปไตยหรือมีความคิดความเชื่อความรู้สึกที่ดีต่อระบอบ

ประชาธิปไตยแนวโน้มพฤติกรรมผู้นั้นก็จะรับฟังเคารพต่อสิทธิผู้อื่นชอบการเข้ามีส่วนร่วม หรือแสวงหาความร่วมมือในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีเจตคติไม่ดีในเรื่องนี้ก็จะแสดงพฤติกรรมต่อต้านถอยหนีหรือหลีกเลี่ยงต่อเหตุการณ์เหล่านั้น

สรุปได้ว่าสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆแล้วจึงนำไปสู่การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ที่เป็นอารมณ์และความรู้สึก (Affective) ความคิด (Cognitive) หรือพฤติกรรม (Behavioral) ดังนั้นการที่บุคลากรขององค์กรมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรที่ตนเองอยู่จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการบริหารจัดการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จซึ่งแสดงเป็นภาพของความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสามด้านของทัศนคติได้ดังภาพของ (Gibson, et.al. 1997 : 103)

รูปที่ 2 แสดงองค์ประกอบทั้งสามด้านของทัศนคติ

ที่มา : Gibson, et.al. 1997 : 103

นอกจากองค์ประกอบทัศนคติแล้วยังมีการศึกษาเกี่ยวกับแง่มุมสำคัญๆของการศึกษาทัศนคติ เช่น ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ของความเชื่อและการปรับตัวของบุคคล นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับแหล่ง (source) ซึ่งหมายถึง วิธีหรือกระบวนการก่อตัวของทัศนคติโดยการเรียนรู้ และสุดท้ายก็คือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งหมายถึงอิทธิพลที่ทำให้บุคคลรับประสบการณ์ใหม่และปรับเปลี่ยนทัศนคติ ถ้ามองโดยสังเขปแล้วเราก็สามารถเห็นคุณสมบัติหลายประการของทัศนคติ กล่าวคือ ทัศนคติคือความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมและเราได้รับทัศนคติมาโดยการเรียนรู้เมื่อเรียนรู้แล้วทัศนคติจะอยู่ค่อนข้างคงทนและสุดท้ายแม้ว่าทัศนคติจะถูกอิทธิพลของประสบการณ์แต่ทัศนคติดังกล่าวก็ยังมีอำนาจการพฤติกรรมได้ กล่าวคือทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่เราเรียนรู้และเมื่อรู้แล้วจะอยู่กับเราก่อนข้างเหนียวแน่น ถ้ากลายเป็นค่านิยมอีกทั้งสามารถเป็นตัวบงการการกระทำของเราได้ด้วย

โดยอีกแง่มุมหนึ่งของทัศนคติที่ได้รับความสนใจคือประโยชน์หรือคุณประโยชน์และนักวิชาการที่สนใจเกี่ยวกับข้อคิดดังกล่าวนี้ก็คือ (Daniel Katz 1960 : 77) ตามทฤษฎีของนักวิชาการผู้นี้ทัศนคติมีประโยชน์และหน้าที่อยู่ 4 ประการ คือ

1. เป็นประโยชน์โดยการเป็นเครื่องมือเป็นประโยชน์ในการปรับตัวและเป็นประโยชน์ในการใช้เพื่อทำการต่างๆ
2. ทัศนคดียังทำหน้าที่หรือประโยชน์โดยการปกป้องกันสภาวะจิตหรือปกป้องสภาวะจิตของบุคคลเพราะความคิดหรือความเชื่อบางอย่างสามารถทำให้ผู้เชื่อหรือคิดสบายใจส่วนจะผิดหรือถูกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง (Ego-defensive function)
3. ทำหน้าที่แสดงค่านิยมให้คนอื่นเห็นหรือรับรู้ (Value expressive function)
4. มีประโยชน์หรือให้คุณประโยชน์ทางความรู้เพราะมีทัศนคติไม่น้อยที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องนี้ยิ่งการศึกษาสูงเท่าใดแนวโน้มที่ทัศนคติจะมีความรู้ทางวิชาการแฝงอยู่มากแม้ความรู้แบบพื้นบ้านซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากศาสนาก็แฝงอยู่ในทัศนคติมาก ดังนั้นบางครั้งจึงแยกกันแทบไม่ออกโดยทั่วไปแล้วการศึกษาทัศนคติแบบดูที่ประโยชน์ของทัศนคติ(functional) จะมุ่งสนใจตัวบุคคลและสภาพทางจิตวิทยาของคนนั้น

2.1.4 การสร้างทัศนคติและค่านิยม

ทัศนคติของมนุษย์นั้นได้มาจากกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อนซึ่งเรียกว่าสังคมประกิต (Socialization) กระบวนการสังคมประกิตหรือกระบวนการอบรมสั่งสอนนั้นมีเจตนารมณ์ที่สำคัญคือสอนให้มนุษย์รับทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องเหมาะสมกับสังคมและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับคนเรานั้นสามารถรับทัศนคติได้ 3 วิธีคือวิธีที่ 1 เรารับโดยการติดต่อโดยตรงวิธีที่ 2 เราสามารถรับ

ทัศนคติมาโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้ทัศนคตินั้นๆ และวิธีสุดท้ายคือการรับทัศนคติและค่านิยมที่ลึกซึ้งโดยกระบวนการสังคมประกิตในครอบครัวเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้วเราก็คงจะรับทัศนคติจากกลุ่มคนที่เรานิยมชมชอบ (Reference group)

2.1.5 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Changing attitudes)

โดยปกติในชีวิตประจำวันของมนุษย์บ่อยครั้งที่เราพยายามจะเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลอื่นที่มีต่อเราด้วยการนำเสนอตัวเองด้วยวิธีที่เหมาะสมเพื่อให้คนอื่นเกิดทัศนคติที่ดีต่อเราซึ่งอาจใช้วิธีอภิปรายแลกเปลี่ยนหรือถกเถียงกันในประเด็นที่แสดงถึงทัศนคติของเราและพยายามทำให้ผู้อื่นคล้อยตามยอมรับทัศนคตินั้นเช่นเดียวกับชีวิตของการทำงานในองค์กรที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติของบุคคลต่างๆในองค์กรซึ่งจำเป็นต้องหล่อหลอม (Modification) และบริหารทัศนคติเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ส่งผลดีต่อองค์กรกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแบ่งออกเป็นหลายชนิดเช่นการเปลี่ยนแปลงภายนอกเพื่อทำตามผู้อื่นหรือความจำเป็นของสภาวะแวดล้อม เรียกว่า การทำตามด้วยความจำเป็น (Compliance) ถ้าจะเปลี่ยนให้ลึกซึ้งไปกว่านั้นคือเปลี่ยนพร้อมกับรับของใหม่มาไว้ในใจโดยการเลียนแบบ (Identification) และสุดท้ายคือการยอมรับของใหม่ไว้ในใจโดยสิ้นเชิงและลึกซึ้ง (Internalization) ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั้นมีตัวแปรสำคัญที่จะต้องได้รับการพิจารณาข้อแรกคือกระบวนการกลั่นกรองสารใหม่โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันทางความรู้สึกนึกคิดกับผู้อื่นข้อที่สองซึ่งเป็นข้อสำคัญของเอกคุณลักษณะทางสังคมคือการคงไว้ซึ่งโครงสร้างของทัศนคติหรือกล่าวกันง่าย ๆ คือทุกอย่างมุ่งเน้นไปยังการอนุรักษ์ทัศนคติโดยเฉพาะถ้าสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเข้ากับทัศนคติของคนส่วนใหญ่โดยการบริหารจัดการในการเปลี่ยนทัศนคติที่พบมากในองค์กร ได้แก่

1. ทัศนคติที่มีต่อเพื่อนร่วมงานที่มีความหลากหลาย
2. ทัศนคติที่มีต่อจริยธรรมขององค์กร
3. ทัศนคติที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้น
4. ทัศนคติที่มุ่งเน้นความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

การใช้ความพยายามเพื่อเปลี่ยนทัศนคตินั้นเริ่มต้นด้วยการที่ผู้สื่อสาร

(Communicator) พยายามใช้รูปแบบการชักชวนต่างๆเพื่อสลายความเชื่อหรือค่านิยมที่มีอยู่เดิมของบุคคลโดยอาจจะใช้เทคนิคการจูงใจ (Persuasion) เพื่อการสลายค่านิยมเดิมหรือย้าค่านิยมใหม่มักเกี่ยวข้องกับการเน้นความรู้สึกเชิงอารมณ์เข้าช่วยแต่ในบางกรณีจำเป็นต้องใช้หลักของเหตุผลโดยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลช่วยจูงใจให้การเปลี่ยนเจตคติประสบความสำเร็จ ได้แก่

1. ผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (The effective communicator) โดยผ่านผู้สื่อสารที่ได้รับ ความเชื่อถือจะเป็นบุคคลที่สามารถโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นเปลี่ยนทัศนคติได้ดีที่สุด โดยความน่าเชื่อถือ ของผู้นั้นเกิดจากความเป็นผู้เชี่ยวชาญความเป็นผู้ปราศจากอคติและความเป็นบุคคลน่าคบหา

1.1 ความเป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert) การที่จะโน้มน้าวใจให้บุคคลอื่นเปลี่ยนทัศนคติ ได้ผู้นั้นจำเป็นต้องมีความชำนาญการ (Expertise) โดยผู้อื่นยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะเป็น พิเศษซึ่งตรงกับงานขณะนั้นมานำเสนอหรือบอกเล่าประสบการณ์ให้เห็นผลดีเพื่อเปลี่ยนทัศนคติ ของบุคคล

1.2 ความเป็นผู้ปราศจากอคติ (Lack of bias) นอกจากการเป็นผู้เชี่ยวชาญแล้วผู้ สื่อสารเพื่อจูงใจให้ผู้ฟังเปลี่ยนทัศนคติได้นั้นจำเป็นต้องเป็นที่ยอมรับในฐานะเป็นกลางไม่มีอคติ ต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

1.3 ความเป็นบุคคลน่าคบหา (Likeability) ถ้าผู้สื่อสารจูงใจมีบุคลิกที่น่าคบหาหรือ เป็นคนมีเสน่ห์ย่อมมีส่วนช่วยให้การจูงใจเปลี่ยนทัศนคติประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้นกว่าการใช้ผู้ ที่ตนไม่ชอบเช่นใช้คนมีชื่อเสียงที่เป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป

2. เทคนิคการจูงใจที่ผ่านการพิสูจน์แล้ว (Proven persuasive techniques) มีหลาย เทคนิค ได้แก่

2.1 ใช้การพบปะแบบสองต่อสอง (Use face - to - face) การเกลี้ยกล่อมชักจูงแบบ สองต่อสองมีโอกาสนำไปเปลี่ยนเจตคติได้ดีกว่าวิธีสื่อสารทางอ้อม เช่น การส่งบันทึกช่วยจำ (Memo) จดหมายข่าว (Newsletter) หรือการปิดประกาศ (Posters) ทั้งนี้ เพราะเป็นการสื่อสาร โดยตรงแบบสองทางมีความยืดหยุ่นต้องฟังอย่างตั้งใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังมองเห็นถึงความ น่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลสามารถตอบโต้ความเห็นระหว่างกันและสามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติได้ดี

2.2 ใช้วิธีทางเดินสายกลางเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Seek moderate change) ใน การเกลี้ยกล่อมจูงใจให้ผู้ฟังเปลี่ยนทัศนคตินั้นผู้สื่อสารควรกำหนดท่าทีที่เป็นจุดยืนให้ชัดเจนไม่ แข็งเกินไปให้ผู้ฟังต้องคิดแบบตนแต่ก็ไม่อ่อนเกินไปตามทัศนคติของผู้ฟังดังนั้นการมีจุดยืน ระหว่างกลางจะเหมาะสมที่สุด

2.3 ควรเสนอให้เห็นผลทั้งสองด้าน (Offer both side) กล่าวคือ ถ้าผู้ฟังเป็นคนเชื่อ ฟังง่ายการชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติด้วยการเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียวตามที่ต้องการก็อาจเพียงพอ แต่กรณีของผู้ฟังที่ขบถและมีแง่มุมมองต่างๆเชิงเหตุผล ถ้าจะเปลี่ยนทัศนคติได้ผู้สื่อสาร จำเป็นต้องให้ข้อมูลที่ครบถ้วนทั้งสองด้านคือด้านบวกและด้านลบ พร้อมทั้งสามารถหาเหตุผลมาหักล้างคำแย้งของผู้ฟังได้การเปลี่ยนทัศนคติก็อาจเกิดขึ้นแม้จะยากก็ตาม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทักษะการวัดทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมไม่มากนักน้อยการที่ต้องการให้ทำพฤติกรรมอย่างที่ต้องการโดยเป็นการกระทำที่เต็มใจ ซึ่งมีความหมายในระยะยาวมากกว่าเป็นการบังคับซึ่งได้ผลระยะสั้นๆนั้นจะต้องสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายให้มีทัศนคติในทางที่ดีต่อการกระทำนั้นๆ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาถึงระดับทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อไป

2.1.6 ทฤษฎีการวัดทัศนคติ

ทัศนคติ ก็เป็นตัวแปรอย่างหนึ่งทางจิตวิทยาสังคม เป็นสิ่งที่ไม่อาจสังเกตได้ ไม่สามารถมองเห็นด้วยสายตา หรือไม่สามารถได้ยิน หรือ ได้กลิ่น หรือสัมผัสทัศนคติได้ ทัศนคติเป็นภาวะเชิงสันนิษฐานที่ต้องอนุมานเกี่ยวกับทัศนคติ นักจิตวิทยาได้พัฒนาวิธีการวัดทัศนคติหลายวิธีแบบการวัดทัศนคติที่ง่ายก็คือการตั้งคำถามแบบปลายเปิด เช่น ถามว่า “ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศไทย” วิธีการวัดทัศนคติมีมาก ในที่นี้จะกล่าวถึงการวัดทัศนคติที่มักถูกอ้างถึงบ่อยมาก 3 วิธี

1.6.1 วิธีของ เซอร์สโทน(Thurstone) มีเป้าหมายที่จะสร้างมาตราที่มีหน่วยเท่า ๆ กัน เริ่มจากเขียนข้อความเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งที่ต้องการวัดเป็นจำนวนมาก จากนั้นให้ผู้ตัดสินแต่ละคนจากหลายคนประมาณค่าข้อความแต่ละข้อความ (โยธิน ศันสนยุทธ, จุมพล พูลภัทรชีวิน. 2529 : 38-39) และจัดให้ข้อความอยู่ในกองหนึ่งในจำนวน 11 กอง กองที่หนึ่งแสดงถึงข้อความที่เห็นด้วยอย่างที่สุด และกองที่ 11 แสดงถึงข้อความที่ไม่เห็นด้วยอย่างที่สุด จากนั้นผู้สร้างข้อสอบ จะเลือกข้อความที่ดีไว้จำนวนหนึ่ง (ประมาณ 20 ข้อ) เพื่อใช้เป็นแบบสอบทัศนคติ ข้อความที่ดีคือข้อความที่มีความสอดคล้องกันในการประมาณค่าของผู้ตัดสินสูง และเป็นข้อความที่เป็นตัวแทนของการกระจายค่าของมาตรา เมื่อเลือกข้อความได้แล้ว เวลานำไปวัดทัศนคติต้องจัดข้อความให้อยู่ละกัน โดยไม่ระบุค่าของมาตรา ให้ผู้รับการทดสอบเลือกข้อความที่เห็นด้วย จากนั้นผู้สำรวจตัดสินทัศนคติของผู้ตอบโดยหาค่าเฉลี่ย หรือค่ามัธยฐานของข้อความที่ถูกเลือก ดังนั้นในขั้นสุดท้าย ทัศนคติของบุคคลจะถูกแสดงเป็นตัวเลขระหว่าง 1 กับ 11

1.6.2 วิธีของลิเคิร์ต(Likert) เนื่องจากวิธีการของเซอร์สโทนมีกระบวนการยุ่งยากมาก ลิเคิร์ตได้เสนอวิธีการวัดทัศนคติที่ง่ายกว่า วิธีของลิเคิร์ตไม่ต้องหาข้อความต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงระดับขั้นต่าง ๆ ของการเห็นด้วยมากที่สุดไปจนถึงการไม่เห็นด้วยมากที่สุด แต่เลือกข้อความที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการวัดทัศนคติ และให้ผู้ตอบเลือกคำตอบของมาตราที่จัดไว้ เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง-1 เห็นด้วย -2 ก้ำกึ่ง -3 ไม่เห็นด้วย -4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง -5 มาตราวัดของลิเคิร์ต ประกอบด้วย

ข้อความต่าง ๆ คะแนนของทัศนคติของบุคคลก็คือคะแนนรวมของคำตอบของข้อความทั้งหมด ตัวอย่างเช่น ถ้ามีข้อความ 20 ข้อ ในแบบสอบถามคะแนนของบุคคลอาจจะอยู่ระหว่าง 1 กับ 100

Likert (1932 : 1-55) ได้กำหนด scale ในการรวบรวมประเด็นต่างๆที่แสดงว่ามีท่าทีทางบวกหรือทางลบต่อแต่ละเรื่องหรือต่อของแต่ละสิ่งผู้ที่ถูกศึกษาจะบอกว่าเห็นด้วยกับหัวข้อแต่ละหัวข้อ การให้คะแนนก็ให้โดยการรวมคะแนนทั้งหมดของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัดประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) และมีจำนวนพอๆกันข้อความเหล่านี้อาจมีประมาณ 18-20 ข้อความการกำหนดน้ำหนักคะแนนโดยการตอบแต่ละตัวเลือกกระทำภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้วโดยกำหนดตามวิธี Arbitrary weighting method ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด

การสร้างมาตรวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ตมีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัดเพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่เป็น Psychological object นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง
3. สร้างข้อความให้ครอบคลุมลักษณะที่สำคัญๆของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุม และต้องมีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและทางลบมากพอต่อการวิเคราะห์
4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้นซึ่งทำได้โดยผู้ที่สร้างข้อความเองและนำไปให้ผู้มีความรู้เรื่องนั้นๆ ตรวจสอบโดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษาและความเหมาะสมของภาษา
5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนนำไปใช้จริงโดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่นๆ
6. กำหนดการให้คะแนนการตอบแต่ละตัวเลือกโดยทั่วไปนิยมใช้คือกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความทางบวกและ 1 2 3 4 5 สำหรับข้อความทางลบซึ่งการกำหนดแบบนี้เรียกว่า Arbitrary weighting method

1.6.3 วิธี Semantic Differential Technique เป็นมาตรวัดแบบทั่วไปที่จะนำไปใช้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และให้บุคคลประเมินค่าสิ่งที่ต้องการวัดทัศนคติได้โดยตรง ในวิธีการนี้ความหมายของสิ่งที่ต้องการวัดทัศนคติต่อจะถูกประเมินค่าจากชุดของคำคุณศัพท์สองขั้ว เช่น ระหว่าง ดี กับ เลว , ไร้ค่า กับ มีคุณค่า, ยุติธรรม กับ ไม่ยุติธรรม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การวัดทัศนคติ นั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก นักวิชาการก็หาวิธีโดยการสร้างเครื่องมือวัดขึ้นมา เรียกว่าสเกล (scale) ซึ่งหมายความว่า เป็นวิธีที่สร้างเครื่องมือโดยการใช้ประเด็นต่าง ๆ ของแต่ละเรื่องที่จะวัดมาชั่งน้ำหนัก และให้คะแนนว่าข้อไหนควรจะมีความหมายมากกว่ากันอย่างไร พอสร้างวิธีวัดเสร็จแล้วก็ตรวจสอบพิจารณาความเชื่อถือได้ (validity) แล้วก็ใช้วัดทัศนคติ นั้น ๆ กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษา ทัศนคติในเรื่องนั้น ๆ ของบุคคล แต่ละบุคคลจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคะแนนที่ได้รับ ลำดับต่อไป จะเป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ และมาตรวัดแบบต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

สุบิน บุระรัช(2550: 19) ความแตกต่างระหว่างทัศนคติกับความเชื่อ ค่านิยมและความคิดเห็น คำว่าทัศนคตินี้มีคำอื่น ๆ ที่มักใช้ปะปนกันอยู่เสมอเช่นคำว่าความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Value) และความคิดเห็น (Opinion) เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาหรือการวัดทัศนคติถ้าผู้วัดมีความเข้าใจในนิยาม และขอบเขตของทัศนคติอย่างแท้จริงแล้วก็จะทำให้การศึกษา หรือการวัดนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายทัศนคติกับความเชื่อในการศึกษาทัศนคติ บางครั้งเรามักจะพบว่ามีการใช้คำว่าทัศนคติกับความเชื่อปะปนกันอยู่เสมอ แต่โดยแท้จริงแล้วทัศนคติและความเชื่อมีความหมายที่แตกต่างกัน

Oppenheim (1966: 106) การศึกษาทัศนคติมีมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของจิตวิทยาสังคมและเป็นมโนทัศน์หนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากนักจิตวิทยาสังคมเป็นจำนวนมากในทุกยุคทุกสมัยเพราะทัศนคติมีความสำคัญต่อชีวิตของคนในแง่มุมต่างๆ เช่น การเมืองการปกครอง การแต่งงาน ศาสนา นิติการรับประทานอาหาร การศึกษา แฟชั่น การอบรมเลี้ยงดู การแข่งขัน การสื่อสาร เป็นต้น ด้วยเหตุที่ทัศนคติมีความสำคัญดังกล่าวนี้นักจิตวิทยาจึงพยายามคิดค้นและพัฒนาวิธีการต่างๆ เพื่อวัดทัศนคติของคน

Scott (1975 : 265) การวัดทัศนคติส่วนใหญ่ นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ดำเนินการ โดยให้ความสนใจในรูปแบบของการวัดชนิดต่างๆ ซึ่งได้ถูกสร้างขึ้นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการวัดทางจิตวิทยา(Psychometric Theory) ได้ถูกพัฒนาและนำมาใช้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ

สุวัชรีย์ เชาธอมร(2544 : 13-18) เนื่องจากทัศนคติและค่านิยมมีแนวโน้มที่จะคงตัวหรืออนุรักษ์สภาพเดิม อีกทั้งมีทัศนคติในสังคมหลายสังคมหรือแทบทุกสังคมที่ขัดแย้งกับความถูกต้องที่คนส่วนใหญ่ยึดถือความถูกต้องดังกล่าว ทำให้มนุษย์พยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เช่น เรื่องรังเกียจผิวหรือแม้แต่ค่านิยมที่ชอบทานปลาน้ำจืดดิบของชาวอีสาน ดังนั้นจึงมีนักวิชาการพยายามสร้างวิธีเปลี่ยนแปลงทัศนคติกับค่านิยมเราได้กล่าวมาแล้วว่า ทัศนคติคือสิ่งที่เราเรียนรู้มา

และเกาะกันเป็นกลุ่มมีศักยภาพที่จะบ่งการพฤติกรรมส่วนค่านิยมนั้นเป็นแกนกลางของทัศนคติทั้งกลุ่ม

การวัดทัศนคตินั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะเท่ากับวัดสิ่งที่วัดไม่ได้ นักวิชาการก็หาวิธีโดยการสร้างเครื่องมือวัดขึ้นมา เรียกว่า สเกล (scale) ซึ่งหมายความว่า เป็นวิธีที่สร้างเครื่องมือโดยใช้ประเด็นต่างๆของแต่ละเรื่องที่จะวัดมาชั่งน้ำหนักและให้คะแนนว่าข้อไหนควรจะมีคะแนนมากน้อยกว่ากันอย่างไร พอสร้างวิธีวัดเสร็จแล้วก็ตรวจสอบพิจารณาความเชื่อถือได้ (validity) แล้วก็ใช้วัดทัศนคตินั้นๆ กับกลุ่มคนที่ต้องการศึกษาทัศนคติในเรื่องนั้นๆของบุคคลแต่ละบุคคลจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคะแนนที่ได้รับ

การวัดทัศนคตินั้น ผู้ศึกษาจะต้องรู้ว่าอะไรเป็นจุดสำคัญของทัศนคติหรือว่ามันเป็นเพียงทัศนคติรองลงไปซึ่งไม่สำคัญเท่าไร ทัศนคติที่เป็นแกนกลางนั้นจะมีเสถียรภาพสูงและบ่งการพฤติกรรมได้มากกว่าในการวัดทัศนคติในแง่ของความรู้สึก (Affective) โดยการให้คะแนนแต่ละประเด็นนั้นก็เป็นการพยายามวัดสิ่งที่วัดยาก เพราะฉะนั้นความมากน้อยหรือความรุนแรงของทัศนคติจึงตัดสินใจโดยกรรมการ ถ้าผู้ที่ถูกศึกษาเลือกข้อคะแนนน้อยของแต่ละหัวข้อก็จะเป็นผู้ที่เขาถือว่ามีความทัศนคติไปในทางตรงกันข้าม ถ้าเลือกข้อคะแนนหนักๆก็จะเป็นคนมีทัศนคติในด้านนั้นๆหนัก

สุบิน ยุระรัช(2550: 19) ความแตกต่างระหว่างทัศนคติกับความเชื่อค่านิยมและความคิดเห็น คำว่าทัศนคตินี้มีคำอื่นๆที่มักใช้ปะปนกันอยู่เสมอ เช่น คำว่าความเชื่อ (Belief) ค่านิยม (Value) และความคิดเห็น (Opinion) เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาหรือการวัดทัศนคติ ถ้าผู้วัดมีความเข้าใจในนิยามและขอบเขตของทัศนคติอย่างแท้จริงแล้วก็จะทำให้การศึกษาหรือการวัดนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายทัศนคติกับความเชื่อ ในการศึกษาทัศนคติบางครั้งเรามักจะพบว่ามีการใช้คำว่าทัศนคติกับความเชื่อปะปนกันอยู่เสมอแต่โดยแท้จริงแล้วทัศนคติและความเชื่อมีความหมายที่แตกต่างกัน

Oppenheim (1966: 106) การศึกษาทัศนคติมีมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของจิตวิทยาสังคมและเป็นมโนทัศน์หนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากนักจิตวิทยาสังคมเป็นจำนวนมากในทุกยุคทุกสมัย เพราะทัศนคติมีความสำคัญต่อชีวิตของคนในแง่มุมต่างๆ เช่น การเมืองการปกครอง การแต่งงาน ศาสนา นิสัการรับประทานอาหาร การศึกษา แฟชั่น การอบรมเลี้ยงดู การแข่งขัน การสื่อสาร เป็นต้น ด้วยเหตุที่ทัศนคติมีความสำคัญดังกล่าวนักจิตวิทยาจึงพยายามคิดค้นและพัฒนาวิธีการต่างๆ เพื่อวัดทัศนคติของคน

Scott (1975 : 265) การวัดทัศนคติส่วนใหญ่ นักจิตวิทยาจะเป็นผู้ดำเนินการโดยให้ความสนใจในรูปแบบของการวัดชนิดต่างๆ ซึ่งได้ถูกสร้างขึ้นทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็น

ทางการโดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีการวัดทางจิตวิทยา (Psychometric Theory) ได้ถูกพัฒนาและนำมาใช้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการวัดทัศนคติ

ศุวัชรีย์ เดชาธอมร(2544 : 13-18) เนื่องจากทัศนคติและค่านิยมมีแนวโน้มที่จะคงตัวหรืออนุรักษ์สภาพเดิมอีกทั้งมีทัศนคติในสังคมหลายสังคมหรือแทบทุกสังคมที่ขัดแย้งกับความถูกต้องที่คนส่วนใหญ่ยึดถือความถูกต้องดังกล่าว ทำให้มนุษย์พยายามเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง เช่นเรื่องรังเกียจผิวหรือแม้แต่ค่านิยมที่ชอบทานปลาน้ำจืดดิบของชาวอีสาน ดังนั้นจึงมีนักวิชาการพยายามสร้างวิธีเปลี่ยนแปลงทัศนคติกับค่านิยมเราได้กล่าวมาแล้วว่าทัศนคติคือสิ่งที่เรารู้มาและเกาะกันเป็นกลุ่มมีศักยภาพที่จะบงการพฤติกรรมส่วนค่านิยมนั้นเป็นแกนกลางของทัศนคติทั้งกลุ่ม

การวัดทัศนคตินั้นผู้ศึกษาจะต้องรู้ว่าอะไรเป็นจุดสำคัญของทัศนคติหรือว่ามันเป็นเพียงทัศนคติรองลงไปซึ่งไม่สำคัญเท่าไรทัศนคติที่เป็นแกนกลางนั้นจะมีเสถียรภาพสูงและบงการพฤติกรรมได้มากกว่าในการวัดทัศนคติในแง่ของความรู้สึก (Affective) โดยการให้คะแนนแต่ละประเด็นนั้นก็เป็นการพยายามวัดสิ่งที่วัดยากเพราะฉะนั้นความมากน้อยหรือความรุนแรงของทัศนคติจึงตัดสินใจโดยกรรมการถ้าผู้ที่ถูกศึกษาเลือกข้อคะแนนน้อยของแต่ละหัวข้อก็จะเป็นผู้ที่เขาถือว่ามีทัศนคติเขาในทางตรงกันข้ามถ้าเลือกข้อคะแนนหนักๆก็จะเป็นคนมีทัศนคติในด้านนั้นๆหนัก

Likert(1932 : 1-55) ได้กำหนด scale ในการรวบรวมประเด็นต่างๆที่แสดงว่ามีท่าทีทางบวกหรือทางลบต่อแต่ละเรื่องหรือต่อของแต่ละสิ่งผู้ที่ถูกศึกษาจะบอกว่าเห็นด้วยกับหัวข้อแต่ละหัวข้อการให้คะแนนก็ให้โดยการรวมคะแนนทั้งหมดของการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งข้อความที่บรรจุลงในมาตรวัดประกอบด้วยข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดทั้งในทางที่ดี (ทางบวก) และในทางที่ไม่ดี (ทางลบ) และมีจำนวนพอๆกันข้อความเหล่านี้อาจมีประมาณ 18-20 ข้อความการกำหนดน้ำหนักคะแนน โดยการตอบแต่ละตัวเลือกกระทำภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลมาแล้วโดยกำหนดตามวิธี Arbitrary weighting method ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้มากที่สุด

การสร้างมาตรวัดทัศนคติตามวิธีของลิเคิร์ตมีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษาว่าต้องการศึกษาทัศนคติของใครที่มีต่อสิ่งใด
2. ให้ความหมายของทัศนคติต่อสิ่งที่จะศึกษานั้นให้แจ่มชัดเพื่อให้ทราบว่าเป็น Psychological object นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะใดบ้าง
3. สร้างข้อความให้ครอบคลุมลักษณะที่สำคัญๆของสิ่งที่จะศึกษาให้ครบถ้วนทุกแง่มุมและต้องมีข้อความที่เป็นไปในทางบวกและทางลบมากพอต่อการวิเคราะห์

4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้นซึ่งทำได้โดยผู้ที่สร้างข้อความเองและนำไปให้ผู้มีความรู้เรื่องนั้นๆตรวจสอบโดยพิจารณาในเรื่องของความครบถ้วนของคุณลักษณะของสิ่งที่ศึกษาและความเหมาะสมของภาษา

5. ทำการทดลองขั้นต้นก่อนนำไปใช้จริงโดยการนำข้อความที่ได้ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความและเพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านอื่นๆ

6. กำหนดการให้คะแนนการตอบแต่ละตัวเลือกโดยทั่วไปนิยมใช้คือกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 1 สำหรับข้อความทางบวกและ 1 2 3 4 5 สำหรับข้อความทางลบซึ่งการกำหนดแบบนี้เรียกว่า Arbitrary weighting method

2.2 แนวความคิดและทฤษฎีทางการเมือง

Harold D. Lass well (1958) อ้างถึงในสมบัติธารงษ์วงศ์ (2544 ,ให้ความหมายของการเมืองว่าหมายถึงใครได้อะไรเมื่อไรและอย่างไรLass well ได้คำนึงถึงปัจจัย 4 ประการด้วยกันคือการเมืองเป็นเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคน) ใคร (สิ่งของ) อะไร (เวลา) เมื่อไร และวิธีการ) อย่างไรก็ตามในสายตาของLass well นั้น คน หมายถึง ชนชั้นหัวกะทิสั่งของรวมถึงสิทธิหน้าที่สินค้าและบริการเวลาหมายถึงมิติของกาละ นั่นคือเมื่อวันเวลาผ่านไปคนซึ่งเคยได้อะไรมาก่อนก็อาจจะไม่ได้หรือได้น้อยลงภายหลังส่วนวิธีการนั้นหมายถึงกลยุทธ์ที่แต่ละคนจะใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนประสงค์

Thomas M. Magstadt (2011 : 4) ได้ให้ความหมายแนวคิดพื้นฐานทางการเมืองว่า คือ กระบวนการซึ่งชุมชนเลือกผู้ปกครองและมอบอำนาจการตัดสินใจให้ทำการให้นำชุมชนสู่เป้าหมายและแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน และว่ามีความเกี่ยวข้องกับคำ 3 คำ คือ (1) อำนาจ (power) คือ ความสามารถของรัฐที่จะนำผู้คนในรัฐ (2) คำสั่ง (order) เป็นสาระทางการเมืองเกี่ยวกับการออกแบบที่แตกต่างของสถาบันบนหลักการเสรีภาพ ความเท่าเทียม ความเป็นเจ้าของและความปลอดภัยและมีความเชื่อมโยงกับกฎและกฎหมายและคุณค่าทางด้านอนุรักษ์เช่น ความมั่นคงและคำแนะนำและด้านของอำนาจที่ถูกต้อง (3) ความยุติธรรม (justice) ที่แพร่กระจายทั่วทั้งสังคม

W. A. Welsh (1973) อ้างถึงในสมบัติธารงษ์วงศ์ (2544 ,ให้คำนิยามการเมืองในแง่กิจกรรมเนื้อหากระบวนการและพฤติกรรมซึ่งเมื่อพิจารณาอย่างรวมๆ แล้วWelshได้ให้ความหมายของการเมืองไว้หลายนัยดังนี้คือ

(1) การเมืองหมายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันและวิธีปฏิบัติงานของรัฐบาล

(2) การเมืองหมายถึงกระบวนการที่ชุมชนมนุษย์พยายามที่จะคิดหาทางแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคระหว่างสภาพการณ์ในปัจจุบันและเป้าหมายที่พวกคนประสงคจะนำมาปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ

(3) การเมือง หมายถึง ปฏิบัติการโต้ตอบของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรืออยู่ว่าจะใช้อำนาจหรืออำนาจบังคับบัญชา

(4) การเมือง หมายถึง กระบวนการที่จะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มนุษย์สิ่งของจิตใจ(ภายในกลุ่มองค์กรและสังคม)

(5) การเมือง หมายถึง การพยายามตั้งคำถามพื้นฐานเกี่ยวกับปัญหาที่มนุษย์กำลังประสบอยู่และคำตอบที่จะตอบคำถามนั้นจะเป็นแนวทางที่กำหนดโครงสร้างของสังคม เช่น ความยุติธรรมคืออะไร ยุติธรรมที่จุดเริ่มต้นหรือที่เส้นชัย เป็นต้น

(6) การเมือง หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งอำนาจอิทธิพลภาวะผู้นำและการตัดสินใจจะเห็นได้ว่าความหมายนี้เน้นเนื้อหาของการเมือง

A. C. Isaak (1969) อ้างถึงในสมบัติธำรงธัญวงศ์ (2544) ได้ให้ความหมายของการเมืองทั้งในแง่ของกิจกรรมเนื้อหาและวิธีการในแง่ของกิจกรรมนั้นเขามองว่าการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมที่รัฐบาลกระทำ ซึ่งอาศัยตัวบทกฎหมายเป็นแนวทางในแง่ของเนื้อหาการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความขัดแย้งโดยพิจารณาว่าการเมืองเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการชิงดีชิงเด่นและการร่วมมือกันในการใช้อำนาจเพื่อตัดสินใจในนามของกลุ่ม

David Easton (1960) อ้างถึงในสมบัติธำรงธัญวงศ์ (2544) ว่าการเมืองหมายถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีคุณค่าสำหรับกลุ่มองค์กรสังคมและการจัดสรรเช่นนี้จะต้องมีผลบังคับตามกฎหมาย

ความหมาย“การเมือง” ข้างต้นเป็นการให้ความหมายอย่างกว้างๆ และเป็นความหมายของการเมืองในเชิงพฤติกรรม กล่าวคือ เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหรืออิทธิพล โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือผลประโยชน์ต่างๆการวิเคราะห์ “การเมือง” ประการแรกในเรื่องของการใช้อำนาจและอิทธิพลปัญหาก็คือใครเป็นผู้ที่ใช้อำนาจการวิเคราะห์“การเมือง” จึงวิเคราะห์ในเรื่องอำนาจและความสามารถในการใช้อำนาจของแต่ละบุคคลกลุ่มหรือองค์กรที่มีในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างกัน(interactive) ในการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ในสังคม

การที่ผลประโยชน์ในสังคมมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอในการจัดสรรให้กับทุกฝ่ายได้ ดังนั้นการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้เป็นที่พอใจของทุกฝ่ายย่อมเป็นไปได้ยาก ภายใต้ปรากฏการณ์ทางสังคมเราพบว่าผู้ที่มีอำนาจหรืออิทธิพลมากจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดสรรและมักจะจัดสรรโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองหรือพรรคพวกจะได้รับนั่นหมายความว่าอำนาจมีส่วนสัมพันธ์กับผลประโยชน์ ดังนั้นในกระบวนการจัดสรรผลประโยชน์จะมีบางกลุ่มบางคนที่ได้มาก

ขณะที่บางกลุ่มบางคนจะได้น้อยกระนั้นก็ตามบุคคลกลุ่มต่างก็มีความสามารถที่จะต่อรองในชั้นการจัดสรรได้ในระดับหนึ่ง โดยขึ้นอยู่กับสภาพทรัพยากรทางการเมืองของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุนี้การเมืองจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มหรือองค์กรภายใต้กระบวนการจัดสรรและต่อรองเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่มีคุณค่าภายใต้สภาพแวดล้อมขณะนั้นๆ ดังนั้นในการวิเคราะห์ “การเมือง” จึงให้ความสำคัญแก่ตัวแสดงทางการเมือง(political actors)

ภายใต้กระบวนการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าหรือผลประโยชน์ของตัวแสดงทางการเมืองจะสะท้อนผลลัพธ์ให้เห็นชัดเจนในรูปของงบประมาณ Aron Wildavsky (1964 : 3-5) กล่าวว่า “ขนาด”(size) และ “รูปร่าง”(shape) ของงบประมาณจะเป็นการต่อสู้อย่างดุเดือดตามวิถีทางการเมืองของทุกฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารพรรคการเมืองต่างๆ สมาชิกสภา กลุ่มผลประโยชน์และประชาชน ฯลฯ ซึ่งต่างก็เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการปรากฏอยู่ในผลประโยชน์ ดังนั้น ชัยชนะหรือความพ่ายแพ้การประนีประนอมหรือการต่อรองการยอมรับหรือความขัดแย้งเกี่ยวกับบทบาทรัฐบาลต่อสังคมจะปรากฏอยู่ในผลประโยชน์ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว “ผลประโยชน์” จึงเป็นหัวใจสำคัญในการวิเคราะห์การเมือง

2.2 แนวคิดทฤษฎีทางการเมืองโดยทั่วไป

พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของโลกนั้น มีมาอย่างยาวนานและมีความต่อเนื่องและมีความเปลี่ยนแปลงไป-มาไม่หยุดนิ่ง แล้วแต่ว่าประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตย หรือผู้ปกครองนั้นจะมีทิศทางการใช้อำนาจการปกครองไปในแนวทางใด หรือใช้เรื่องใดเป็นทิศทางในการกำหนดเป้าหมาย ดังนั้น จึงพบได้เสมอว่า รูปแบบการเมืองการปกครองของประเทศต่างๆ ในโลกมีทั้งที่เหมือนกัน ต่างกัน และ คล้ายกัน ดังนั้นจึงทฤษฎีการเมืองการปกครองในหลายรูปแบบ แนวความคิดทางการเมืองที่สำคัญมี 2 แบบดังนี้

2.2.1 แนวคิดทางการเมืองแบบเผด็จการ(Dictation)) ทินพันธุ์นาคะตะ, 2537: (199-198 มีลักษณะดังนี้

- 1.1 ผู้นำมีอำนาจสูงสุดในการปกครอง
- 1.2 มีอำนาจโดยไม่จำกัดและไม่ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายใดๆ ต่อประชาชน
- 1.3 การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจะกระทำโดยการปฏิวัติรัฐประหารการทำสงครามการยินยอมมอบอำนาจให้หรือโดยการตายของผู้นำเท่านั้น
- 1.4 อาจเคลือบแฝงอยู่ในรูปของประชาธิปไตยบางส่วน เช่น มีรัฐธรรมนูญมีการเลือกตั้ง

- 1.5 ไม่ยอมให้มีการคัดค้านรัฐบาลหากบุคคลใดหรือกลุ่มใดวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านจะถูกกำจัด
- 1.6 ผู้ปกครองสามารถควบคุมทหารและใช้กำลังทหารเป็นเครื่องมือในการปกครอง
- 1.7 มีนโยบายต่างประเทศที่ก้าวร้าวรุกราน พร้อมทั้งจะเข้าทำสงครามรุกรานประเทศอื่น
- 1.8 รัฐเข้าควบคุมระบบติดต่อสื่อสารมวลชน
- 1.9 มีพรรคการเมืองได้พรรคเดียว
- 1.10 มอบอำนาจเด็ดขาดไว้ที่ผู้นำ
- 1.11 ถือว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลมีความสำคัญน้อยกว่าความมั่นคงของรัฐ

2.2.2 แนวคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democracy)

ความหมายของประชาธิปไตย

คำว่าประชาธิปไตยนั้นไม่มีความหมายที่แน่นอนและเป็นสากล คำจำกัดความของประชาธิปไตยนั้นมักเน้นที่คุณภาพ กระบวนการและสถาบันประชาธิปไตย ประชาธิปไตยมีหลายประเภทแตกต่างกันไปตามแนวทางการปฏิบัติ ผลที่ได้รับ ความเข้าใจ ประสบการณ์ความเชื่อของผู้ศึกษาเรื่องประชาธิปไตยและประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มักถูกนำมาบูรณาการเพื่อสร้างคำจำกัดความของคำว่าประชาธิปไตยที่มีคุณค่า และเหมาะต่อการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเรื่องของสถาบันหนึ่ง ๆ หรือเป็นการรวมสถาบันต่าง ๆ แต่ประชาธิปไตยในประเทศหนึ่ง ๆ เป็นการรวมเรื่องของการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อประชาธิปไตย คือ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี ดังนั้น การเริ่มศึกษาเรื่องของประชาธิปไตยจึงเริ่มจากความหมายที่มีนักวิชาการกล่าวไว้

ประชาธิปไตย (Democracy) มาจากภาษากรีก คำว่า demos หมายถึง ประชาชน (People) และ kratos ,kratein หมายถึง อำนาจ (Authority) หรือพลัง (Power)หรือการปกครอง Demokratein คือ การปกครองโดยประชาชนประชาธิปไตยเป็นเรื่องของการจัดการรัฐ หรือ ประเทศด้วยตนเอง ตรงกันข้ามกับคำต่าง ๆ ดังนี้

- การปกครองโดยคนคนเดียว (Monarchy) ซึ่ง mono คือบุคคลคนเดียว เช่น กษัตริย์ หรือ ผู้มีอำนาจ
- การปกครองโดยกลุ่มคน หรือคนส่วนน้อย (Oligarchy)
- การปกครองโดยคนรวย หรือขุนนาง (Aristocracy)

คำว่า “ประชาธิปไตย” อาจตีความไปหลายทาง บางคนอาจเน้นไปที่ประชาธิปไตยทางการเมือง (Political Democracy) ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ(Economic Democracy) หรือ ประชาธิปไตยทางสังคม (Social Democracy)

2.2.2.1 หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย) สมบัติรัฐธรรมนูญฯ 2537 ,:- 22 (27มี 5 ประการ

1 .หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน(Popular Sovereignty)

ถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเพราะฉะนั้นประชาชนจึงมีอำนาจในการกำหนดตัวผู้ปกครองทั้งการแต่งตั้งและถอดถอนทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง(Election)

2. เสรีภาพ(Liberty)

2.1 เสรีภาพในทางการเมือง

2.2 เสรีภาพในการนับถือศาสนา

2.3 เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

2.4 เสรีภาพในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

2.5 เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย

.3 หลักความเสมอภาค(Equality)

หมายถึง ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องของ“โอกาส”ที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโอกาสที่จะได้รับการบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน

.4 หลักกฎหมาย(Rule of Law)

4.1 ที่มาของกฎหมายต้องชอบธรรม

4.2 กฎหมายที่บัญญัติจะต้องบังคับประชาชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

4.3 ประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

.5 หลักเสียงข้างมาก(Majority Right)

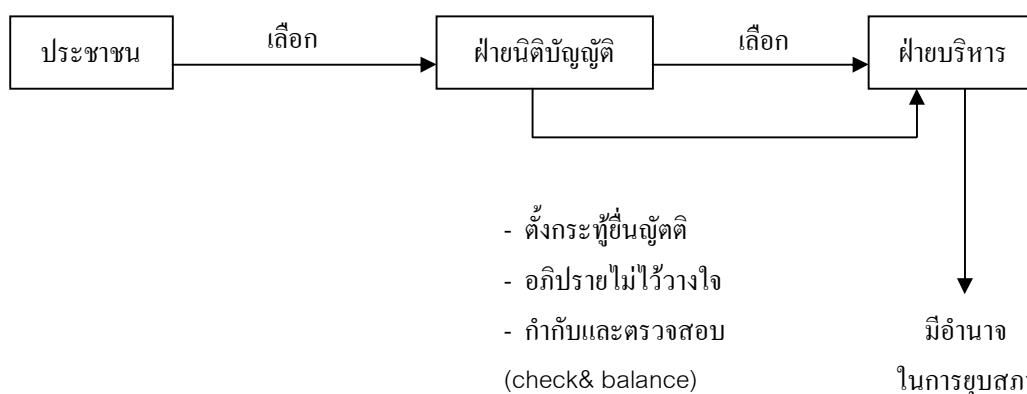
การตัดสินใจใดๆทางการเมืองต้องยึดหลักเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์แต่ให้เคารพเสียงข้างน้อย(Minority Rule)ด้วยมิเช่นนั้นจะกลายเป็นเสียงข้างมากลากไป

2.2.2.2 รูปแบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันอาจจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆคือรูปแบบควบอำนาจ(Fusion of Power)รูปแบบแบ่งแยกอำนาจ(Separation Power)และรูปแบบผสม(Mixed System)ซึ่งจะได้กล่าวในสารระดังต่อไปนี้) กิริติบุญเจือ(2519 ,

.1 รูปแบบควบอำนาจ(Fusion of Power)หรือเรียกว่าระบบรัฐสภา(Parliamentary System)

- 1.1 ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติโดยตรง
 - 1.2 ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้จัดตั้งฝ่ายบริหาร
 - 1.3 ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจตั้งกระทุ้งขึ้นญัตติหรืออภิปรายไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหาร
 - 1.4 ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการยุบสภานิติบัญญัติ
 - 1.5 ระบบรัฐสภาจะแยกประมุขของประเทศออกจากประมุขของฝ่ายบริหาร
- ประมุขของประเทศอาจเป็นได้ทั้งพระมหากษัตริย์หรือประธานาธิบดีดังแผนภูมิ

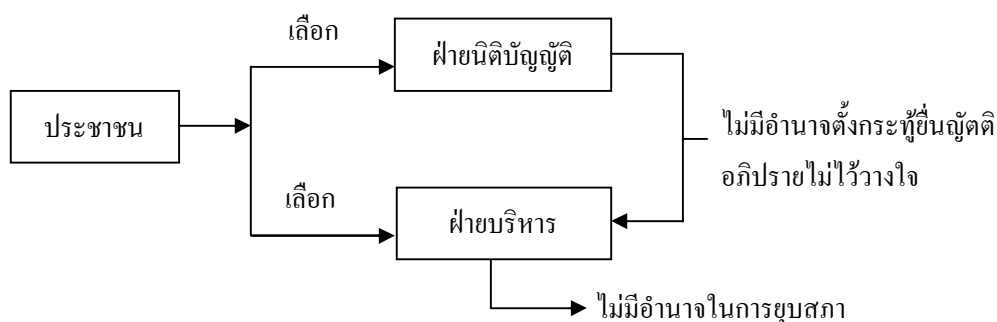

รูปที่ 3 รูปแบบการควบอำนาจ

ที่มา: กิริติญญเจือ2519, .

.2 รูปแบบแบ่งแยกอำนาจ(Separation Power)หรือเรียกว่าระบบประธานาธิบดี(Presidential System)

- 2.1 ประชาชนเป็นผู้เลือกฝ่ายนิติบัญญัติโดยตรง
- 2.2 ประชาชนเป็นผู้เลือกฝ่ายบริหารโดยตรง
- 2.3 ฝ่ายนิติบัญญัติไม่มีอำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร เช่น การอภิปรายไม่ไว้วางใจ
- 2.4 ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจในการยุบสภา
- 2.5 หัวหน้าฝ่ายบริหารและประมุขของประเทศจะเป็นคนคนเดียวกันหรือแยกจากกัน

รูปที่ 4 แสดงรูปแบบการแบ่งแยกอำนาจ

ที่มา : กิริติบุญเจือ.2519 ,

2.2.2.3 รูปแบบประชาธิปไตย

-ประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy)

ประชาธิปไตยทางตรง เป็นระบบที่ให้ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยด้วยตนเอง หรือร่วมใช้อำนาจอธิปไตย โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม โดยการริเริ่มนั้นต้องมีสภาพบังคับให้มีการเริ่มต้นกระบวนการ และ (2) ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย การขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งย่อมทำให้รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ๆ ไม่อาจเป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ได้ การตัดสินใจในขั้นสุดท้ายโดยประชาชนถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของประชาธิปไตยทางตรง

-ประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy)

ประชาธิปไตยแบบผู้แทน เป็นระบบที่ให้ประชาชนเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเอง ถ้าเป็นระบบรัฐสภา ประชาชนจะเลือกตั้งเฉพาะสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ และสมาชิกรัฐสภาจะไปแต่งตั้งฝ่ายบริหารเอง ถ้าเป็นระบบประธานาธิบดี ประชาชนจะเลือกตั้งทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารด้วยตนเอง ประชาธิปไตยแบบผู้แทนอาจกล่าวได้ว่าเป็นประชาธิปไตยทางอ้อม (Indirect Democracy)

-ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

แนวความคิดแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และศตวรรษที่ 18-20 ซึ่งได้เผยแพร่ในโลกตะวันตกอีกครั้งใน ค.ศ.1960 ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียกร้องประชาธิปไตยแบบผู้แทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองและในการตัดสินใจระดับต่าง ๆ มากขึ้น มิใช่ว่าประชาชนจะสามารถทำได้แต่เพียงเลือกตั้งอย่างเดียว ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เช่น การเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และความคืบหน้า

ของการบริหารจัดการประเทศโดยผู้ที่ทำหน้าที่แทนประชาชน หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลแก่ผู้ที่ทำหน้าที่แทนตนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเรื่องต่างๆ รวมทั้งการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การถอดถอนผู้ที่ทำหน้าที่แทนประชาชนซึ่งขาดประสิทธิภาพ บกพร่องต่อหน้าที่ หรือไม่สุจริตแล้วแต่กรณี

องค์ประกอบสำคัญของประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม คือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหารในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน
- 2) อำนาจในการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
- 3) เพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- 4) มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส และคำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม
- 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ
- 6) ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กระบวนการทางนโยบายและกระบวนการยุติธรรม

-ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

โดยทั่วไป ประชาธิปไตยมักเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดของประเทศ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักกฎหมายและการออกกฎหมายอื่น ๆ รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรจึงเป็นหลักประกันประชาชนว่ารัฐบาลจะปฏิบัติตามแนวทางที่แน่นอนและถูกต้อง จุดแข็งของการเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงขึ้นกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่แน่นอน และเสรีภาพ สิทธินี้ต้องได้รับการปกป้องเพื่อให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จ สิทธิเหล่านี้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญยังระบุโครงสร้างและหน้าที่ของรัฐบาลไว้ด้วย และให้แนวทางสำหรับการออกกฎหมายอื่น ๆ

2.2.2.4 วัฒนธรรมประชาธิปไตยและ การสนับสนุนการเป็นประชาธิปไตยของประชาชนไทย

วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นกรอบหรือแนวทางของพฤติกรรมทางการเมืองในสังคมหรืออีกนัยหนึ่งก็คือจารีตทางการเมืองหรือประเพณีทางการเมืองที่ปฏิบัติต่อจนฝังรากลึกในสังคม เป็นกรอบของพฤติกรรมตามสภาพความเป็นจริง วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นเรื่องของพฤติกรรม

ร่วมทางการเมือง ซึ่งอาจจะถูก ดีหรือไม่ดีก็ได้ และมักเป็นเรื่องอยู่เหนืออำนาจของกฎหมาย การจะใช้กฎหมายสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นไปได้ยาก แต่ในทางกลับกัน จะใช้อำนาจของกฎหมายหยุดยั้งวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่พึงปรารถนาก็มักไม่ประสบความสำเร็จเช่นกัน (เกษม ศิริสัมพันธ์. 2546 :24)

วัฒนธรรมทางการเมืองยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ของสังคมซึ่งต้องค่อยเป็นค่อยไปจนกลายเป็นจารีตทางการเมืองที่ฝังรากลึกในสังคม วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นผลผลิตที่แท้จริงของการปฏิรูปทางการเมือง ต้องใช้เวลาและความอดกลั้น เพื่อให้สังคมเรียนรู้ และค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงปรารถนา (เกษม ศิริสัมพันธ์ : 2546) ได้ยกตัวอย่างของการซื้อเสียงที่กลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยไปแล้ว เรื่องนี้เริ่มจากนักการเมืองนำสิ่งของไปแจกชาวบ้านเป็นสินน้ำใจชักจูงให้ชาวบ้านเลือกตน ซึ่งทำติดต่อกันมานานทั้งการเลือกตั้งทั่วไป เลือกตั้งซ่อมกว่า 20 ปี จนชาวบ้านมุ่งหวังว่านักการเมืองจะต้องแจกของหรือเงินเพื่อแลกกับคะแนนเสียง คนไหนไม่แจกเงิน คนนั้นยากที่จะได้รับเลือก วัฒนธรรมนี้นับว่าไม่พึงปรารถนา เป็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องแต่ยากที่จะกำจัด

วัฒนธรรมประชาธิปไตยจัดเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นกัน ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของคำจำกัดความของประชาธิปไตย และการที่ประชาชนในแต่ละท้องที่มีพฤติกรรมทางประชาธิปไตยอย่างไร มีระดับของการสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด การเปลี่ยนแปลงของระบบการเลือกตั้งตามเงื่อนไข ของรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ.2540 นั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่คาดฝัน ทำให้มีรัฐบาลที่บริหารโดยพรรคการเมืองเสียงข้างมากเพียงพรรคเดียวเป็นครั้งแรกและยังมียุทธศาสตร์เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งและตรวจสอบรัฐบาล ป้องกันการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง การดูแลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การกำหนดให้มีสถาบันและการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เหล่านี้ นับเป็นสิ่งใหม่ และก่อให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบใหม่ที่ประชาชนเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองมากขึ้น

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับเสรีนิยม(Liberalism)

หัวใจสำคัญของความคิดทางการเมืองแบบเสรีนิยมคือปัจเจกบุคคลหรือบุคคลแต่ละคนหรือมนุษย์แต่ละคนทั้งนี้เน้นที่การให้ปัจเจกบุคคลมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกันเสรีนิยมเริ่มที่การมองธรรมชาติของมนุษย์ว่าสิทธิเสรีภาพเป็นคุณสมบัติที่อยู่คู่มนุษย์มาตั้งแต่เกิดและมนุษย์ต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ คือมนุษย์มีความสามารถใช้เหตุผล นั่นคือมนุษย์มีเหตุผลและรู้จักใช้ปัญญานอกจากนั้นมนุษย์เป็นวิงมีชีวิตที่เห็นแก่ตัวโดยธรรมชาติและมีความจำเป็นทาง

ธรรมชาติที่ต้องกระทำการแสวงหาวัตถุปัจจัยมาสนองความต้องการส่วนบุคคลนั้น ทั้งนี้มนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐานตามธรรมชาติอย่างน้อยที่สุดในสี่ด้าน ซึ่งต้องได้รับการตอบสนองหากมนุษย์จะดำรงชีวิตของตนเองต่อไปได้ปัจจัยสี่ที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือ ที่อยู่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค และเมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์ยังมีความต้องการชนิดอื่นเพิ่มมากขึ้นอีกมากมายนอกเหนือจากความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติที่มีอยู่เดิมดังนั้นมนุษย์โดยธรรมชาติมีสิทธิเสรีภาพโดยเท่าเทียมกันในการกระทำการใดๆเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลนั้น

คำถามซึ่งเกิดจากการมองลักษณะของมนุษย์ตามแบบเสรีนิยมนี้ คือเมื่อมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวหลายคนมาอยู่หรือมารวมตัวกัน ณ ที่ใดที่หนึ่งและถ้ามนุษย์ทุกคนเหล่านั้นสามารถใช้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีขอบเขตจำกัดสภาพของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกิดขึ้นนี้จะมีลักษณะเช่นใด นักคิดสำนักเสรีนิยมให้คำตอบว่า สภาพที่เกิดขึ้นนั้นคือสภาวะอนาธิปไตย ซึ่งตรงนี้จะพุดถึงในแง่ที่เป็นสภาวะความสัมพันธ์และการใช้ชีวิตตามธรรมชาติของมนุษย์การพุดถึงสภาวะอนาธิปไตยหรือสภาวะตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นการพุดถึงสภาวะที่ไม่มีสังคมหรือสภาวะก่อนสังคม ซึ่งเป็นการตั้งคำถามเชิงสมมติฐานว่ามนุษย์จะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรในสภาวะที่ไม่มีสังคมคำตอบคือมนุษย์จะอยู่ในสภาวะอนาธิปไตยดังกล่าวและโดยสมมติฐานนั้นกล่าวได้ว่า สภาวะอนาธิปไตยเป็นสภาวะอวิจิเนื่องจากเสรีภาพ เนื่องจากเสรีภาพที่เท่าเทียมกันของมนุษย์ยังหมายถึงความเท่าเทียมกันที่มนุษย์ทุกคนจะได้รับภัยอันตรายอันเกิดจากการกระทำของมนุษย์คนอื่นๆ นั่นคือ ทุกคนมีโอกาสที่จะเจ็บตัวอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เนื่องจากการใช้สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในสภาวะอนาธิปไตยที่มีการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรอันมีอยู่ตามธรรมชาติมาตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลนั้นย่อมนำไปสู่การกระทบกระทั่งกันอย่างแน่นอน เพราะทรัพยากรเหล่านั้นมีอยู่อย่างจำกัดและถูกใช้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ความต้องการของมนุษย์มีอยู่อย่างไม่จำกัด ดังนั้นการใช้ทรัพยากรของมนุษย์คนหนึ่งย่อมไปกระทบกระทั่งผลประโยชน์หรือการตอบสนองความต้องการของมนุษย์คนอื่นๆ ในสภาวะเช่นนี้ทุกคนจึงมีความเท่าเทียมกันที่จะเจ็บตัวหรือได้รับอันตรายซึ่งเกิดจากความขัดแย้งกันระหว่างมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวที่ต้องแย่งชิงทรัพยากรกัน

ดังนั้นในสภาวะอนาธิปไตยซึ่งเป็นสภาวะอวิจิที่มนุษย์จะต้องเผชิญกับการแก่งแย่งทรัพยากรกันและความขัดแย้งที่จะนำภัยอันตรายมาสู่แต่ละคนอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ถึงแม้ว่าจะมีเสรีภาพและใช้เสรีภาพของตนอย่างเต็มที่ก็ตามแต่ไม่ได้เป็นสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการตอบสนองผลประโยชน์ของมนุษย์ได้อย่างแท้จริงและอย่างยั่งยืน มนุษย์จึงคิดได้เองโดยอาศัยปัญญาของตนว่าตัวเองไม่สมควรที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะอนาธิปไตยได้เพราะการตอบสนองความต้องการของตนเองนั้น

ไม่ยั่งยืนไม่มีความสงบไม่มีเสถียรภาพและไม่มีสันติภาพการมีสังคมหรือการอยู่ในสังคมที่มีความสงบเสถียรภาพและสันติภาพจึงเป็นสถานะที่พึงปรารถนาและจำเป็นเพื่อให้มนุษย์ยังสามารถใช้ความสามารถปัญญาและสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวต่อไปอย่างยั่งยืนโดยไม่เกิดภัยอันตรายอันเกิดจากความขัดแย้งกัน ดังนั้นสังคมมนุษย์ตามความคิดแบบเสรีนิยมจึงยังหมายถึงสิ่งที่เปรียบเสมือนข้อตกลงของปัจเจกบุคคลหลายคนเพื่อมาอยู่รวมตัวกันเพื่อให้สามารถรักษาสิทธิเสรีภาพและรักษาความเท่าเทียมกันในการใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างมีความยั่งยืนมีเสถียรภาพและความปลอดภัย

ในสถานะสังคมกิจกรรมต่างๆในตลาดเสรีเป็นตัวอย่างของการใช้สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ตลาดเป็นทั้งพื้นที่และกลไกที่ปล่อยให้มนุษย์ผู้เห็นแก่ตัวสามารถใช้ปัญญาความสามารถตอบสนองความต้องการของตนอย่างเสรี ทั้งนี้โดยมีเสถียรภาพสันติภาพและความปลอดภัยที่เกิดขึ้นจากการมีรัฐและรัฐบาลซึ่งเป็นอำนาจกลางที่เปรียบเสมือนเป็นกรรมการผู้ควบคุมรักษากติกาของการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลตลาดเสรีเปรียบเสมือนเป็นภาพจำลองสถานะตามธรรมชาติของมนุษย์ อย่างไรก็ตามเพื่อให้สถานะอนาธิปไตยของตลาดมาทำลายเสถียรภาพหรือความสงบสุขอันยั่งยืนของสังคมอันเป็นเหตุผลในการมีสังคมของมนุษย์จึงต้องมีอำนาจกลางซึ่งเป็นอำนาจทางการเมืองเข้ามารักษากติกาไม่ให้ผลร้ายที่เกิดจากการแข่งขันกันอย่างเห็นแก่ตัวของมนุษย์มาทำร้ายผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมรัฐเป็นอำนาจในการบังคับมนุษย์เพื่อปกป้องสังคมอำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยถูกใช้โดยรัฐผ่านทางกฎหมายและกลไกทางอำนาจอื่นๆ เพื่อปกป้องรักษาสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลอันเป็นหัวใจของเสรีนิยม

2.4 แนวความคิดแบบอนุรักษนิยม (Conservatism)

หัวใจสำคัญของความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมคือการมองเห็นและการยอมรับในความไม่สมบูรณ์ของมนุษย์อนุรักษนิยมเป็นความคิดที่มักจะถูกเข้าใจผิดอยู่เสมอ) ชลธิศธีระจิตติ: 2550 (โดยเฉพาะเมื่อความคิดนี้ถูกโยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับบริบทการต่อสู้ทางการเมืองที่ใช้ความรุนแรงหรือในบริบทการใช้คำนี้ในวงการสื่อสารมวลชนโดยทั่วไปความเข้าใจผิดนั้นได้แก่การมองว่าอนุรักษนิยมเป็นความคิดที่เน้นการรักษาไว้ซึ่งสภาพหรือสถานะดั้งเดิมและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพที่เป็นอยู่ในสังคมไทยเองผู้คนมักพูดถึงอนุรักษนิยมในฐานะที่เป็นความคิดแบบ “ขวา” หรือ “ขวาตกขอบ” หรือ “ขวาจัด” หรือ “เผด็จการ” ทั้งหมดนี้เป็นความเข้าใจผิดที่มีเหตุมาจากการใช้คำนี้ในบริบทเฉพาะความเข้าใจผิดนี้อาจทำให้สรุปว่าความคิดแบบอนุรักษนิยมเป็นความคิดที่ไม่ดีและไม่มีคุณค่าใดๆในทางที่ดีเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเราต้องเริ่มต้นจากจุดที่ว่าความไม่สมบูรณ์ของมนุษย์เป็นหัวใจของความคิดนี้

อนุรักษนิยมเป็นความคิดที่เกิดขึ้นมาในฐานะที่เป็นปฏิกิริยาต่อความคิดและสภาพทางการเมืองและสังคมชุดหนึ่งคือ Enlightenment กระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรมการปฏิบัติและความคิดแบบปัจเจกบุคคลนิยมอนุรักษนิยมต่อต้าน Enlightenment ในฐานะที่ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลของมนุษย์มากเกินไปเนื่องจาก Enlightenment เน้นความสามารถในการใช้ปัญญาของมนุษย์ในการศึกษาและทำความเข้าใจธรรมชาติรอบตัวของมนุษย์ซึ่งเป็นที่มาของความรู้แบบวิทยาศาสตร์อนุรักษนิยมมองว่าวิทยาศาสตร์ได้นำไปสู่การทำลายธรรมชาติเมื่อจุดเน้นของวิทยาศาสตร์อยู่ที่ความสามารถของมนุษย์ในการเอาชนะธรรมชาติหรือในการควบคุมธรรมชาติบนพื้นฐานของความรู้ที่มนุษย์ได้มาจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผลที่ตามมาคือการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอนุรักษนิยมต่อต้านกระบวนการทำให้เป็นอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมเป็นผลต่อเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และการใช้ปัญญาของมนุษย์เพื่อเอาชนะธรรมชาติอุตสาหกรรมก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจการผลิตและการบริโภคแบบทุนนิยมสำหรับอนุรักษนิยมทุนนิยมเป็นสภาพที่ไม่มี ความงดงาม ทุนนิยมก่อให้เกิดการขยายตัวของเมืองใหญ่และชุมชนเมืองซึ่งก็เป็นสิ่งที่ไม่สวยงามทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของการเข้าไปทำลายธรรมชาติของมนุษย์นอกจากนี้สิ่งที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับทุนนิยมและสังคมเมืองคือชนชั้นทางสังคมใหม่ที่มีวิถีการบริโภควิถีการใช้ชีวิตที่อยู่กับสังคมเมืองและลัทธิทุนนิยมซึ่งก็เป็นชีวิตที่ไม่สวยงามก่อให้เกิดการล้มล้างประเพณีดั้งเดิมของสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับอนุรักษนิยม

อนุรักษนิยมจะเน้นถึงคุณค่าความต่อเนื่องของวิถีชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมอนุรักษนิยมต่อต้านการปฏิบัติทางการเมืองและสังคมทุกชนิดที่เกิดจากพื้นฐานความเชื่อมั่นในการใช้เหตุผลและปัญญาของมนุษย์การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรมทุนนิยมเมืองใหญ่และชนชั้นใหม่ทางสังคม มักจะเกิดพร้อมกับการปฏิบัติชนิดต่างๆอนุรักษนิยมชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของการปฏิบัติทุกรูปแบบไว้ว่าการปฏิบัติซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านทำให้ต้องมีการสร้างแผนหรือภาพสังคมใหม่ที่เกิดจากการปฏิวัตินั้นจะมุ่งสร้างสรรค์ขึ้นมาแผนหรือภาพสังคมใหม่นี้มาจากการใช้ปัญญาของมนุษย์โดยเฉพาะการใช้เหตุผลภายในหมู่ผู้นำการปฏิวัติอนุรักษนิยมชี้ว่าปัญญาของมนุษย์มีข้อจำกัดยังเป็นการใช้ปัญญาโดยคนกลุ่มเดียวยังมีข้อจำกัดในการทำความเข้าใจสังคมได้อย่างแท้จริงและรอบด้านเมื่อคนเพียงกลุ่มเดียวมีข้อจำกัดทางปัญญาในการทำความเข้าใจสังคมแล้วดังนั้นจึงไม่มีหลักประกันทางปัญญาว่าแผนหรือผังในการสร้างสรรค์สังคมใหม่นั้นจะไม่มีข้อผิดพลาดอนุรักษนิยมได้ชวนให้มองไปที่ความล้มเหลวในความพยายามที่จะปรับปรุงชีวิตมนุษย์ให้ดีขึ้นในการปฏิบัติทางการเมืองต่างๆที่ผ่านมาตามปรากฏในประวัติศาสตร์โลกการปฏิบัติทำให้สูญเสียชีวิตคนมากมายเพื่อแลกกับความล้มเหลวในการเปลี่ยนแปลงสังคมภาพสังคมใหม่หรืออุดมคตินักปฏิวัติไม่ได้เกิดขึ้นจริงในความเป็นจริงหลังการปฏิวัติเนื่องจากการปฏิวัติเป็น

การเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านอย่างฉับพลันทันที จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ละเลาะความสำคัญของประสบการณ์ที่สั่งสมมานานของมนุษย์หรือสังคมโดยรวม

อนุรักษนิยมมอง “สังคม” ว่าเป็นสิ่งที่ซับซ้อนมากเกินกว่าความสามารถในการใช้ปัญญาของมนุษย์ที่จะมาทำการศึกษาเข้าใจสังคมได้อย่างทั้งหมดและอย่างถ่องแท้ความซับซ้อนของสังคมนี้มาจากคุณลักษณะหรือองค์ประกอบที่หลากหลายของสังคมเองแค่ทำความเข้าใจความซับซ้อนของมนุษย์คนหนึ่งก็เป็นภาระที่ยากมากแล้ว การทำความเข้าใจสังคมซึ่งเป็นที่รวมของมนุษย์จำนวนมากจึงยังมีความยากมากขึ้นหลายเท่าสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่มียุคประกอบอันซับซ้อนหลากหลายยังเป็นสิ่งที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาหรือพัฒนาการอันยาวนานเกินกว่าชีวิตมนุษย์คนใดคนหนึ่งประวัติศาสตร์สังคมคือการสั่งสมประสบการณ์อันยาวนานของสังคมลงในวัฒนธรรมประเพณีหรือวิถีชีวิตซึ่งมีอายุยาวนานเท่าอายุของสังคมนั้นนอกจากนี้มนุษย์ที่อยู่ในสังคมมีความไม่เท่าเทียมกันมีการจัดลำดับชั้นกันในสังคม โดยคนแต่ละส่วนทำหน้าที่เฉพาะที่ต่างไปจากคนส่วนอื่น ไม่มีความเท่าเทียมกันซึ่งมาจากบทบาทหรือสถานะทางสังคมที่แต่ละคนมีต่างกัน ไปสังคมจึงถูกมองโดยเปรียบเทียบว่าเหมือน “ต้นไม้” ซึ่งมีการเจริญเติบโตไปตามกาลเวลาและมีกิ่งก้านสาขาที่เป็นส่วนประกอบชนิดต่างๆของต้นไม้ ซึ่งมีหน้าที่ต่างกันไปแล้วก็เป็นองค์ประกอบของต้นไม้โดยรวมวิวัฒนาการของสังคมสามารถไปได้ถึงจุดที่เจริญเติบโตมากที่สุดจนถึงจุดจบได้เช่นเดียวกับการล้มตายของต้นไม้ นั่นคือมีความเสื่อมสลายเกิดขึ้นได้ในสังคมการมองมนุษย์และสังคมของอนุรักษนิยมเช่นนี้ทำให้เกิดการคัดค้านแนวความคิดแบบปัจเจกบุคคลนิยม ซึ่งมองว่ามนุษย์แต่ละคนเปรียบเสมือนอะตอมที่มีความเป็นอิสระของตัวเอง ไม่ต้องพึ่งพาใคร และแยกกันอยู่โดยใช้ปัญญาประกอบกับการกระทำในการตอบสนองความต้องการของตนเองเพื่อแสวงหาความสุขและหลีกเลี่ยงความทุกข์ นั่นคือมีผลประโยชน์และความเห็นแก่ตัวเป็นแรงจูงใจในการดำรงชีวิตส่วนอนุรักษนิยมมองว่ามนุษย์อยู่รวมกันในสังคมอย่างมีความเชื่อมโยงกันเช่นเดียวกับต้นไม้ สำหรับอนุรักษนิยมการปกครองเป็นเรื่องศิลปะที่ต้องให้คนที่มีความสามารถเข้ามาดูแลและการปกครองเป็นศิลปะของการใช้ความยืดหยุ่น อนุรักษนิยมไม่ได้ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสังคมแต่การเปลี่ยนแปลงต้องถูกควบคุมดูแลโดยผู้มีความสามารถเพื่อประคับประคอง การเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปประสบการณ์ของมนุษย์เป็นตัวชี้ว่ามาตรการใดนั้นเหมาะสมกับสังคมนั้นและยังเป็นการไม่ให้ความเชื่อมั่นในปัญญาของมนุษย์มากเกินไปโดยละเอียดวิวัฒนาการของสังคม

2.5 แนวความคิดระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ (patron-client system) คือระบบความเชื่อทางสังคมที่มีลักษณะการพึ่งพาและมีการตอบแทนกันไป-มา ระหว่างผู้อุปถัมภ์ หรือ นาย (patron) ที่มีต่อ ผู้รับการอุปถัมภ์ หรือ

ลูกน้อง (client) การอุปถัมภ์นี้มีความสัมพันธ์กันบนความเอื้ออาทร เครือญาติ และ ผลประโยชน์ เป็นแรงขับเคลื่อน ระบบอุปถัมภ์มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

2.5.1 ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (Patron-client Relations)

คำว่า “ผู้อุปถัมภ์” (Patron) เป็นคำที่มีที่มาจากภาษาสเปน หมายถึง บุคคลผู้มีอำนาจ สถานภาพชั้นทานุมัติ (Sanction) คำนี้อาจใช้เรียกนายจ้างหรือผู้สนับสนุนการจัดพิธีกรรมต่างๆ และแม้กระทั่งบุญของคฤหัสถ์ โดยที่บุคคลเหล่านี้จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจด้อยกว่าหรือเป็น “ผู้รับอุปถัมภ์” (Client) ที่ต้องการความช่วยเหลือและการปกป้องผู้อุปถัมภ์ให้ประโยชน์โดยหวังจะได้ตอบแทนในรูปของสินค้าความภักดีการสนับสนุนทางการเมืองและบริการในรูปแบบต่างๆจากผู้รับอุปถัมภ์) ส่วนใหญ่แล้วผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนจะมีผู้รับอุปถัมภ์หลายคน เช่น กรณีของระบบศักดินาไทย ซึ่งเจ้านายคนหนึ่งจะมีบ่าวไพร่หลายคนหรือกรณีของเจ้าพ่อที่มีลูกน้องหลายคน-ผู้แปล (ความสัมพันธ์ในเชิงตอบแทนซึ่งกันและกัน (Reciprocal Relationships) นี้ อาจออกมาในรูปที่เป็นสัญญาแบบทางการ (Formal Contract) ที่มีการกำหนดสิทธิและข้อผูกพันของทั้งสองฝ่ายอย่างชัดเจน เช่น ในกรณีของความสัมพันธ์ระหว่างชาวเผ่าต่างๆในแอฟริกาตะวันออกหรือ อาจออกมาในรูปที่เป็นทางการน้อยกว่ามีความยืดหยุ่นมากกว่า เช่น ในกรณีของสังคมแถบเมดิเตอร์เรเนียนและในละตินอเมริกาโดยทั่วไปในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือ ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ฝ่ายหลังมักจะเป็นผู้เสียเปรียบเพราะโดยคำจำกัดความแล้ว ผู้รับอุปถัมภ์เป็นผู้ที่อ่อนแอกว่าทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง แม้ว่าผู้อุปถัมภ์อาจจะต้องอาศัยผู้ได้รับอุปถัมภ์ของตนอย่างหนึ่งกลุ่มก้อนในบางสถานการณ์ เช่น ในการหาเสียงเลือกตั้งหรือในกรณีพิพาทที่มีการแบ่งพวกเป็นก๊กเป็นเหล่า

2.5.2 กำเนิดหรือที่มาของระบบอุปถัมภ์

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานก็ตามปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้น เนื่องจากการเจริญเติบโตของระบบศักดินาในยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่น ซึ่งความสัมพันธ์ส่วนตัวและการฝากตัวเป็นผู้รับอุปถัมภ์ระหว่างเจ้าขุนมูลนายและชนาได้กลายมาเป็นรากฐานของการจัดระเบียบองค์กรทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองภายใต้ระบบศักดินาข้อผูกพันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เป็นพื้นฐานของระบบการเช่าที่นาและการผลิตทางการเกษตรและยังคงมีอยู่ในชนบททั่วไป เช่น ในภาคใต้ของอิตาลี แม้ว่าระบบศักดินาที่แท้จริงจะสูญสลายไปแล้วก็ตามประโยชน์ของระบบอุปถัมภ์ที่มีผลให้เจ้าที่ดินสามารถใช้แรงงานราคาถูกนี้ได้อีกนำไปใช้ในการแสวงหาประโยชน์ในอาณานิคมของสเปนและโปรตุเกสในละตินอเมริกาและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การส่งเสริมระบบดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการลดค่าใช้จ่ายใน

ระบบการเพาะปลูกขนาดใหญ่ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วก็คือระบบทุนนิยมที่เชื่อมโยงกับระบบการค้าในระดับโลกหรือที่เรียกกันว่าระบบทุนนิยมโลกนั่นเอง

2.5.3 ลักษณะของระบบอุปถัมภ์

ระบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ได้พัฒนาขึ้นมาในอาณาเขตที่ระบบการถือครองที่ดินอยู่ในมือของกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนที่มีอำนาจและร่ำรวยรวมทั้งสามารถผูกขาดการศึกษาและเครื่องมือในการติดต่อกับโลกภายนอกที่กว้างขวางกว่าระดับชุมชนสำหรับชุมชนที่มีระบบการถือครองที่ดินที่ค่อนข้างกระจายตัวอย่างเท่าเทียมกันจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์น้อยมากแต่ลักษณะความสัมพันธ์จะมีรูปแบบที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนระหว่างบุคคลที่เท่าเทียมกันซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็น“สัญญาระหว่างผู้ร่วมงาน” (Colleague Contracts) ลักษณะความร่วมมือทั้งสองแบบเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและความไม่มั่นคงของรัฐและครอบครัวไม่สามารถเป็นหลักประกันได้ระบบอุปถัมภ์จะยังคงมีอยู่ในชุมชนที่ตัดขาดจากโลกภายนอกและการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจของชาวนาเป็นไปได้อย่างยากโดยเหตุที่มีการแบ่งชนชั้นที่ขึ้นอยู่กับความเป็นเจ้าของที่ดินอย่างเข้มงวดเช่นในอิตาลีก่อนการรวมเป็นอาณาจักรเดียวในชุมชนชนบทในเม็กซิโกหรือในระบบไร่นาขนาดใหญ่ในบราซิลไม่ว่าการผลิตจะยึดถือการแบ่งสรรผลผลิตหรือระบบการจ้างแรงงานในไร่นาขนาดใหญ่ก็ตามชาวไร่ชาวนาจะถูกผลักดันให้ตกเป็นลูกหนี้เจ้าที่นาเพื่อลดความลำบากยากแค้นในทางเศรษฐกิจในเขตที่มีความหนาแน่นของประชากรสูงและที่ดินถูกผูกขาดโดยเจ้าที่นา เช่น ในเขตผลิตน้ำตาลในบราซิลตะวันออกเนื่องเหี่ยวค่าจ้างแรงงานจะถูกกดให้อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าจ้างแรงงานที่กฎหมายกำหนดโดยเจ้าที่นาไม่ต้องกังวลว่าจะถูกเอาผิดการขาดองค์การที่เข้มแข็งที่จะบีบบังคับให้มีการเพิ่มค่าจ้างและการได้ค่าจ้างต่ำเป็นเพราะชาวนาอยู่ในภาวะจำยอมชาวนาต้องพึ่งพาเจ้าที่นาภายใต้ระบบอุปถัมภ์ชาวนาจึงต้องยอมเชื่อฟังเพื่อแลกเปลี่ยนกับการกู้ยืมเงินและผลประโยชน์อื่นๆ

ประเทศแถบลาตินอเมริกาและเมดิเตอร์เรเนียนการแพร่ขยายของศาสนาคาทอลิกทำให้ระบบอุปถัมภ์ถูกตอกย้ำศาสนาคาทอลิกสอนให้ชาวนายอมรับความอ่อนแอของมนุษย์ในการช่วยเหลือตนเองมนุษย์ต้องการผู้คุ้มครองที่เป็นมนุษย์หรือเทพเจ้าพระเจ้าผู้เป็นเจ้าพระเยซูพระแม่มารีและนักบุญองค์อุปถัมภ์ได้รับการเคารพบูชาในฐานะที่จะช่วยคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลือในชีวิตประจำวันและมนุษย์ตอบแทนสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยการถวายสิ่งของและคำสรรเสริญ

2.5.4 ประเภทของระบบอุปถัมภ์

ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่หลวมทำให้จัดประเภทยาก อย่างไรก็ตามอาจแยกความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ที่เป็นไปตามคำนิยามของสังคมในการที่ผู้รับอุปถัมภ์(Patrimonial) และความสัมพันธ์อีกแบบหนึ่งที่มีลักษณะของการใช้อำนาจจจีโดยผู้ที่

มีอำนาจอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองที่ทำให้การยอมรับสิทธิของการใช้อำนาจอย่างชอบธรรมตามประเพณีลดลง

1) ระบบบิดาอุปถัมภ์กรณีบราซิลตะวันออกเฉียงเหนือเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของระบบสังคมปิดแบบบิดาอุปถัมภ์ที่มีการใช้อำนาจกดขี่บ้างในยุคของการใช้ทาสหรือแรงงานตั้งแต่สมัยอาณานิคมจนถึงปัจจุบัน ระบบบิดาอุปถัมภ์ถูกนำเข้ามาในบราซิล โดยชาวโปรตุเกสและทำหน้าที่คล้ายๆ ครอบครัวขยายที่หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้รับผิดชอบในสวัสดิการของผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจตน ซึ่งรวมทั้งครอบครัวของข้าทาสและแรงงานอิสระ ในสถานการณ์เช่นนี้รัฐบาลกลางไม่เข้มแข็งและชุมชนอยู่ค่อนข้างโดดเดี่ยว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในลักษณะนี้จึงเป็นทางเลือกของชาวไร่ชาวนาที่ต้องการการคุ้มครองจากผู้อุปถัมภ์ที่มีอำนาจ ซึ่งในทำนองเดียวกันผู้ที่สามารถปกป้องคุ้มครองชาวไร่ชาวนา ย่อมจะได้รับการยอมรับและสนับสนุนทางการเมืองจากผู้รับอุปถัมภ์นั่นเองจะนั่นภายใต้ระบบทาสหรือแม้ในสังคมปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์โดยมีค่านิยมบางอย่างเป็นตัวสนับสนุน โอกาสที่ผู้มีอำนาจจะกดขี่เบียดเบียนย่อมเป็นไปได้แทบเท่าที่ระบบอุปถัมภ์ยังช่วยให้ชาวไร่ชาวนาดำรงชีวิตอยู่ได้ชาวไร่ชาวนาจะต้องหันเข้าหาผู้อุปถัมภ์

2) ระบบการใช้อำนาจกดขี่ ในกรณีบราซิลตอนเหนือ การศึกษาหลายชิ้นระบุว่าผู้อุปถัมภ์หรือเจ้าที่นาได้หันมาใช้วิธีการกดขี่ควบคุมผู้รับอุปถัมภ์มากขึ้น การข่มขู่และความรุนแรงและแม้แต่การฆาตกรรม เป็นเรื่องปกติธรรมดาในช่วงต้นของทศวรรษ 1960 เมื่อบรรดาเจ้าที่นาพยายามสกัดกั้นการประท้วงของแรงงานในชนบทที่ลุกขึ้นเรียกร้องให้มีการช่วยเหลือและผ่อนปรนจากฝ่ายผู้อุปถัมภ์ การยอมรับในสิทธิและการเชื่อฟังในเจ้าที่นาในช่วงบิดาอุปถัมภ์ได้รับการท้าทายในรูปของการต่อต้านไม่พอใจในสภาพเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง และนี่เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีปรากฏการณ์คล้าย ๆ กัน และแสดงให้เห็นว่าปัจจัยใหม่ เช่น การผูกขาดที่ดินของชนชั้นนายทุนใหม่ และการที่ชาวไร่ชาวนาได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการตลาดสมัยใหม่ มีผลในทางทำลายความชอบธรรมของผู้อุปถัมภ์แบบประเพณีที่เคยมีและได้สร้างความรู้สึกลึกในหมู่ชาวไร่ชาวนาว่าถูกกดขี่ อันนำไปสู่การลุกฮือก่อความไม่สงบขึ้น

ความไม่สงบที่เกิดขึ้นนั้นอาจมองในแง่ของมาร์กซิสต์เรื่องการขัดแย้งระหว่างชนชั้น หรืออาจมองในแง่ของการแสวงหาโอกาสเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้อุปถัมภ์ อย่างไรก็ตามความสำคัญอยู่ที่ว่าความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์มีการใช้บังคับข่มขู่ด้วย การบังคับข่มขู่ในที่นี้มีได้หมายเฉพาะการทำร้ายร่างกาย แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือ ความอ่อนแอของชาวไร่ชาวนาในอันที่จะหลุดพ้นจากวงจรชั่วร้ายแห่งความยากจน ที่ต้องพึ่งพิงบุคคลอื่นโดยยอมรับค่านิยมที่สร้างความชอบธรรมให้กับการใช้อำนาจนั้น ๆ ระบบอุปถัมภ์คงอยู่ได้เพราะกลไกบางอย่าง เช่น การให้งานทำ และสวัสดิการหรือความคุ้มครอง ทำให้ชาวไร่ชาวนามีระดับชีวิตที่

พออยู่ได้ นอกจากนี้ข้อจำกัดในการติดต่อกับโลกภายนอก ทำให้โครงสร้างสังคมมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แต่หากปัจจัยสนับสนุนทั้งสองข้ออ่อนตัวลง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ก็จะถูกกระทบกระเทือน และมีผลให้การใช้วิธีการกดขี่ของผู้อุปถัมภ์จะรุนแรงยิ่งขึ้น (เช่น การพึ่งพาในเรื่องหนี้สิน การกีดกันตลอดจนการขู่เข็ญ คุกคาม และอื่น ๆ) ทั้งนี้เพื่อกองไว้ซึ่งรากฐานและรูปแบบของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ตามประเพณี การวิเคราะห์ระบบอุปถัมภ์ส่วนมากจะเน้นถึงบทบาทโดยสมัครใจของผู้รับอุปถัมภ์ที่จะพึ่งพิงผู้อุปถัมภ์ แต่เมื่อไรที่มีวิธีการใหม่หรือมีทางเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ตกอยู่ภายใต้โครงสร้างในชนบทเดิมที่ต้องพึ่งพิงผู้อุปถัมภ์แล้ว ชาวไร่ชาวนาส่วนใหญ่จะเลือกเส้นทางใหม่

2.5.5 ระบบอุปถัมภ์ในวงกว้าง

อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ขยายขอบเขตกว้างไกลกว่าที่จะจำกัดอยู่เฉพาะชุมชนหรือในชนบทเท่านั้น ระบบอุปถัมภ์ยังมีความสำคัญในการช่วยเชื่อมโยงโครงสร้างอำนาจระหว่างชนบทและเมือง และเป็นคู่ทางของการแสวงหาผลประโยชน์ ดังเช่นตัวอย่างในบราซิล ความสัมพันธ์ส่วนตัวและการมีผลประโยชน์ร่วมกันถือเป็นหนทางที่นำไปสู่การเลื่อนชั้นทางสังคมได้ ในสังคมที่กำลังพัฒนา เส้นสายของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์สามารถเชื่อมโยงบุคคลที่มีสถานภาพต่ำไปจนถึงบุคคลระดับชาติโดยไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับระบบราชการที่ค่อนข้างเข้มงวดเกินไป ในขั้นต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรม ผู้อุปถัมภ์ตามประเพณีอาจสามารถช่วยเหลือผู้รับอุปถัมภ์ของตนในการติดต่อกับระบบราชการ ทั้งนี้โดยเหตุที่เจ้าที่ดิน(ผู้อุปถัมภ์) มีความสามารถที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ซึ่งมีฐานะเท่าเทียมกัน หรืออาจเป็นเพราะตนเองเป็นผู้รับอุปถัมภ์ของผู้อุปถัมภ์ที่มีอำนาจมากกว่าต่อ ๆ กันไป จนถึงระดับชาติ อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้ว ผู้อุปถัมภ์ตามประเพณีที่มีบทบาทในหลาย ๆ ด้าน (เช่น ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง) จะถูกแทนที่โดยผู้อุปถัมภ์ที่มีอำนาจเฉพาะด้านและจำกัดอยู่เฉพาะในระบบราชการ หรือ องค์กรต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และครู เป็นต้น

เครือข่ายของระบบอุปถัมภ์ได้กลายมาเป็นวิธีการที่พรรคการเมืองใช้ในการหาคะแนนเสียงในชนบท ผู้รับอุปถัมภ์ในทางการเมืองมักจะถูกพรรคการเมืองใช้ให้เป็นหัวคะแนน โดยอาจให้ผลตอบแทนแก่ผู้รับอุปถัมภ์ เช่น การให้สัญญาในการปฏิรูปที่ดินเพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง ดังตัวอย่างในการแข่งขันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์กับพรรคคริสเตียนเดโมแครตในอิตาลี และในเวเนซุเอลา เป็นต้น ทั้งหมดเป็นกระบวนการทางการเมืองของมวลชน ที่ได้รับการจัดตั้งจากเบื้องบนเชื่อมโยงลงมาถึงท้องถิ่น กลุ่มการเมืองท้องถิ่นถูกผนวกเข้าไปภายในระบบอุปถัมภ์ และต้องสูญเสียความเป็นตัวตนของตนเอง

แนวความคิดและทฤษฎีการเมือง

2.6 การกล่อมเกลாதทางการเมือง(Political Socialization)

การกล่อมเกลาททางการเมือง (Political Socialization) หรือ “สังคมประกิดทางการเมือง” หรือ “สังคมกรณทางการเมือง” เป็นหน้าที่ (Function) หนึ่งที่ระบบการเมืองทุกระบบจะต้องกระทำ เป็นกระบวนการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดเกลาทาสังคม (Socialization) กล่าวคือการจัดเกลทาให้สมาชิกของสังคมได้เรียนรู้วิถีทางการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ๆ เพื่อที่จะสามารถมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกที่มีประสิทธิภาพตามสมควรของกลุ่ม หรือสังคมนั้น ๆ กระบวนการกล่อมเกลาททางการเมืองก็คือการจัดเกลทาทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง

2.6.1 การจัดเกลทาทางสังคม (Socialization)

การจัดเกลทาทางสังคมเกี่ยวเนื่องกับคำถามที่ว่าบุคคลเรียนรู้อะไร เมื่อไร และอย่างไร เกี่ยวกับสังคมของเขาและเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดเกลทาทางสังคมที่สำคัญ 3 แนวทางคือ

1. การจัดเกลทาทางสังคมที่เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับคนอีกรุ่นหนึ่ง (Socialization as Enculturation) เช่นระหว่างพ่อ-แม่ กับ ลูก เป็นต้น แนวความคิดที่ใช้ในการอธิบายการดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของสังคม โดยหลักการ แนวความคิดนี้พิจารณาเห็นว่า บุคคลรับเอาวัฒนธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกของเขา อย่างตรงไปตรงมาโดยอัตโนมัติ เกิดขึ้นจากการรับรู้ ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นเวลานานจนซึมซับเข้าไป โดยที่เกือบจะไม่มีมีการแปรสภาพวัฒนธรรมนั้น ๆ เลย แม้ว่าต่อมาจะมีการปรับแนวความคิดนี้ให้ลึกซึ้งขึ้น มีการแจกแจงรายละเอียดถึงกลไกในการถ่ายทอดวัฒนธรรม แต่กระนั้นลักษณะสำคัญ ๆ ของแนวความคิดนี้ยังคงดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังนี้

ก. การมองว่าเค็กรับเอาวัฒนธรรมเข้ามาในตัวของเขาอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีปฏิกิริยาตอบโต้ หรือกลั่นกรองวัฒนธรรมแต่อย่างใด (Passive Recipient)

ข. การมองว่าตัววัฒนธรรมเองมีความมั่นคงถาวร (Stable Culture) เนื้อหาที่ผสมกลมกลืนกันทุกส่วนหรือคงเส้นคงวา (Consistent Content) ไม่ขัดแย้งกัน หากแต่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ค. การมองว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจัดเกลทาทางสังคม กับกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอื่น ๆ อย่างเป็นเหตุปัจจัยเกี่ยวเนื่อง และแยกออกจากกันได้ยาก ทั้งหมดนี้จะเกื้อหนุนการคงอยู่ของวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ

จะเห็นได้ว่าแนวความคิดนี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงพลังในเชิงอนุรักษ์ของสังคม ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะแนวความคิดนี้พัฒนาขึ้นมาในวิชามานุษยวิทยา (Anthropology) ซึ่งมีประวัติความเป็นมา

เริ่มต้นจากการศึกษา สังคมดั้งเดิม (Primitive Society) ซึ่งมีขนาดเล็ก มีเสถียรภาพสูงไม่เปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงแต่น้อย (Stable) จึงมองเห็นภาพของการจัดกลาในรูปแบบที่เป็นกระบวนการ ซึ่งทำให้สังคมดำรงอยู่ตามแบบฉบับดั้งเดิม เป็นภาพที่ได้จากการสังเกตการณ์ในสังคมที่บุคคลมีความเห็นไม่ตรงกันแต่เพียงเล็กน้อย

2.7 วัฒนธรรมทางการเมือง(Political Culture)

วัฒนธรรมทางการเมือง ก็เป็นความผูกพันทางสังคมที่มีต่อกันระหว่างมนุษย์-สังคม-การเมือง โดยรวมแล้วผู้คนในแต่ละสังคม ต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองติดตัวทุกคน ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะอยู่ในสังคมประชาธิปไตย สังคมเผด็จการ หรือสังคมอนาธิปไตยอื่น ทั้งนี้ เป็นผลจากการกล่อมกลาทางสังคม (socialization) จากสังคมของตน มีหัวข้อที่ต้องศึกษา 4 หัวข้อ ดังนี้

2.7.1 ความหมายของวัฒนธรรมทางการเมือง

คำว่า“วัฒนธรรมทางการเมือง”(political culture)บุคคลที่นำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษาค้นคว้าคือGabriel A Almond เพื่ออธิบายแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลต่างๆในสังคม ซึ่งปรากฏในบทความ“comparative political system”ในJournal of Politics เมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1956 ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองนี้ต่อมาได้กลายเป็นแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองในการศึกษาวิชารัฐศาสตร์ที่มีความสำคัญ คำว่า“วัฒนธรรมทางการเมือง” ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Gabriel A Almond และG. Bingham Powell, Jr. กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึง รูปแบบของทัศนคติส่วนบุคคลและความโน้มเอียงเกี่ยวกับการเมืองระหว่างสมาชิกของระบบการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นสิ่งที่เห็นได้ไม่ชัดเจนนัก แต่จะเป็นตัวรองรับและมีความหมายต่อการกระทำทางการเมืองของแต่ละบุคคลความโน้มเอียงของบุคคลดังกล่าวประกอบด้วย สมบัติรัฐธรรมนูญส์ ,2537 : 257)

ก. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้(cognitive orientations) ได้แก่ความรู้ถึงวัตถุประสงค์ทางการเมืองและความเชื่อทางการเมือง

ข. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับความรู้สึก(affective orientations) ได้แก่ความรู้สึกผูกพันที่มีต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นด้านของการยอมรับหรือปฏิเสธ

ค. ความโน้มเอียงเกี่ยวกับการประเมินค่า(evaluative orientations) ได้แก่การตัดสินใจและความคิดเห็นที่มีต่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองซึ่งโดยปกติจะเป็นการเอาค่านิยมมาตรฐานเข้าวัดวัตถุประสงค์ทางการเมืองและเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ(Gabriel A Almond and G. Bingham Powell, 1966 : 50)

Lucian W. Pye อธิบายว่าวัฒนธรรมทางการเมืองหมายถึงแบบแผนของทัศนคติความเชื่อ สภาวะอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งการและมีความหมายต่อกระบวนการทางการเมืองเป็น กรอบพฤติกรรมของระบบการเมืองนั้นๆ ส่วนประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองมีทั้งอุดมคติทางการเมืองและปทัสถานในการดำเนินการของระบบการเมือง อีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง คือรูปแบบของมิติทางจิตวิทยาและอัตวิสัยของการเมืองที่ปรากฏอยู่ในระบบการเมืองแต่ละระบบ (Lucian W. Pye, 1968 : 218)

Eric Rowe กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนอย่างหนึ่งของค่านิยมความเชื่อ และทัศนคติด้านความรู้สึกทั้งหลายของบุคคลแต่ละคน(Eric Rowe, 1969 : 12)

Gabriel A. Almond และJame S. Coleman กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนะ และความโน้มเอียงทางการเมืองทัศนคติที่คนมีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมือง ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีในระบบการเมืองวัฒนธรรมทางการเมืองของชาติ หนึ่งๆก็คือลักษณะของทัศนคติและความโน้มเอียงในรูปแบบต่างๆ ของสมาชิกในสังคมที่มีต่อ ระบบและส่วนต่างๆหรือกิจกรรมทางการเมืองซึ่งมีอยู่ทั่วไปในชาตินั้นๆ

Milton Yinger กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ทัศนคติและการอบรมที่บุคคลแต่ละคนได้รับจากระบบการเมืองนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกนิยมหรือไม่นิยมในระบบการเมือง และการประเมินค่าต่อเหตุการณ์ทางการเมือง (Milton Yinger, 1962 : 380 : 381)

Sidney Verba กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบความเชื่อที่เกี่ยวกับแบบแผนของกิจกรรมทางการเมืองและสถาบันทางการเมืองไม่ได้หมายถึงสิ่งต่างๆทางการเมืองที่เกิดขึ้นทั้งหมดแต่หมายถึงสิ่งที่ประชาชนเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งความเชื่อเหล่านี้อาจจะอยู่ในหลายลักษณะเช่นความเชื่อในแง่ประจักษ์ในวิถีชีวิตที่เป็นจริงในทางการเมืองหรืออาจจะเป็นความเชื่อใน เป้าหมายหรือค่านิยม ซึ่งควรจะเข้ามาใช้ปฏิบัติก็ได้ (Sidney Verba, 1965 : 516)

Jarol B. Manheim กล่าวว่า วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผนของความเชื่อและ ทัศนคติร่วมกันของบุคคลในสังคมเกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองอย่างเดียวกัน ซึ่งปรากฏอยู่ใน ระบบการเมืองต่างๆเป้าหมายที่ว่า หมายถึงการมีผลประโยชน์ร่วมกันในขั้นมูลฐานและการ ประเมินค่าที่เหมือนกันตลอดจนการเห็นพ้องต้องกันจากการได้รับประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ อย่างเดียวกัน(Jarol B. Manheim, 1975 : 30)

จากความหมายของคำว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” ที่ได้กล่าวไปแล้ว อาจสรุปได้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติความเชื่อและค่านิยมร่วมกันของบุคคลในสังคมที่ เกี่ยวกับการเมืองซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการอบรมกล่อมเกลาทางการเมืองและประสบการณ์ของ แต่ละบุคคล ทำให้บุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบการเมือง

แตกต่างกันสิ่งต่างๆเหล่านี้จะเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบของพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลซึ่งเป็นช่องทางนำไปสู่การแสดงออกหรือไม่แสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นในทางสนับสนุนต่อต้านหรือนิ่งเฉยต่อระบบการเมืองก็ได้) พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ ,2520 : 22)

การที่ วัฒนธรรมทางการเมืองมีผลทำให้บุคคลมีความโน้มเอียงทางด้านความรู้ความเข้าใจและการประเมินค่าที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆของระบบการเมืองแตกต่างกันนั้นพึงเข้าใจคำว่า“ความโน้มเอียง”ซึ่งหมายถึงท่าที(predisposition) ที่จะมีการกระทำทางการเมืองแบบใดแบบหนึ่งโดยที่จะต้องเข้าใจว่าจะถือว่าบุคคลมีอิสรเสรีในการกำหนดความโน้มเอียงของเขาทั้งหมดนั้นไม่ได้เพราะมีประเพณีความทรงจำทางประวัติศาสตร์และบรรทัดฐานทางสังคมหลายอย่างที่เขาซึมซับเข้ามาในตัวเขา(internalize) โดยผ่านการขัดเกลาทางสังคมนอกเหนือไปจากแรงจูงใจอารมณ์ความรู้สึกและอื่นๆที่เขามีในฐานะบุคคลเป็นตัวกำหนดร่วมอยู่ด้วยดังนั้นในความหมายของคำว่า“วัฒนธรรมทางการเมือง”ที่ได้ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงใช้คำว่า“บุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมือง”กำกับอยู่ด้วยเพื่อแสดงว่าสิ่งที่สนใจวิเคราะห์นั้นไม่ใช่ความโน้มเอียงส่วนบุคคลหากแต่เป็นความโน้มเอียงของบุคคลประเภทต่างๆในสังคมซึ่งมีฐานะเป็นข้อมูลทางสังคม(social fact) มากกว่าที่จะเป็นข้อมูลทางด้านจิตวิทยาส่วนบุคคล (individual psychology), (ม.ร.ว. พุทธิสาณ ชุมพล ,2531 : 94 (ดังนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองในฐานะเป็นสังคม(concept) ทางรัฐศาสตร์จึงเป็นความโน้มเอียงหรือแนวโน้มหรืออย่างมากที่สุดก็ทำที่ไม่ใช่การกระทำแต่ความโน้มเอียงมีความเชื่อมโยงกับการกระทำหรือพฤติกรรมความโน้มเอียงเป็นเป้าหมายและตัวที่ให้ความหมายแก่การกระทำในตัวของมันเองความโน้มเอียงทางการเมืองหรือวัฒนธรรมทางการเมืองไม่ได้กระทำอะไรเลยแต่มีฐานะเป็นอิทธิพลเชื่อมโยงมากกว่าเป็นอิทธิพลกำหนดกล่าวคือข้อเรียกร้องต่อระบบที่ดีปฏิบัติกริยาได้ตอบสนองกฎข้อบังคับก็คือการเกื้อหนุนที่ดีหรือแม้แต่การปฏิบัติตนของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ถูกหล่อหลอมโดยความโน้มเอียงที่คนในสังคมมีส่วนร่วมวัฒนธรรมทางการเมืองจึงเป็นความโน้มเอียงในอันที่จะเกิดพฤติกรรมแต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่ยังไม่สามารถพูดได้จากการพิจารณาวัฒนธรรมทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียวพฤติกรรมจะเกิดหรือไม่เกิดขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นๆอีกหลายอย่าง เช่น คนมีทัศนคติความเชื่อนั้นๆเข้มข้นแน่วแน่เพียงใดเขาพร้อมที่จะทำตามความเชื่อนั้นหรือไม่และหากเขาพร้อมมืองค์กรหรือโครงสร้างใดหรือไม่ที่จะอำนวยความสะดวกให้ได้กระทำตามความเชื่อนั้นและหากมีองค์กรหรือโครงสร้างเหล่านั้นมีอำนาจอย่างไร เป็นต้น

2.7.2 หน้าที่ของวัฒนธรรมทางการเมือง

ประเด็นที่ควรแก่การพิจารณาต่อไปก็คือวัฒนธรรมทางการเมืองทำหน้าที่อะไรเราอาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองทำหน้าที่ซึ่งแยกพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็นคือ

1. สำหรับบุคคลวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางในการประพฤติปฏิบัติทางการเมืองให้แก่บุคคลโดยช่วยตีความสิ่งที่เป็นการเมือง

2. สำหรับสังคมโดยรวมวัฒนธรรมทางการเมืองเปรียบเสมือนแผนที่ของค่านิยมและทัศนคติทางการเมือง ซึ่งช่วยให้การทำงานของสถาบันและองค์กรทางการเมืองต่างๆ มีความสอดคล้องกันพอสมควร กล่าวอีกนัยหนึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองก็คือแบบอย่างหรือกระแสนของความเห็นที่ช่วยกำหนดขอบเขตความเป็นไปได้หรือรูปลักษณะของระบบการเมือง เพื่อให้สามารถที่จะเห็นความในข้อนี้ได้ชัดเจนเราอาจเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองว่าเป็นทะเลที่มีคลื่นมีกระแสน้ำมีความลึกตื้นในแต่ละตำแหน่งแห่งที่โดยที่ระบบการเมืองเป็นเรือที่ลอยอยู่ในทะเลจะแล่นไปได้ก็ภายใต้เงื่อนไขของกระแสน้ำคลื่นและอุปสรรคขัดขวางต่างๆอันเกิดจากการตื่นขึ้นของทะเลตลอดจนความกว้างของทะเลเองวัฒนธรรมทางการเมืองจึงมีบทบาททั้งในทางอุปสรรคเปิดช่องทางและเป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินงานของระบบการเมืองเป็นเชิงกรอบกำหนดความเป็นไปได้ของระบบการเมือง

2.7.3 ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง

หากวัฒนธรรมทางการเมืองมีผลทำให้บุคคลในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองมีความโน้มเอียงทางด้านความรู้ความเข้าใจและการประเมินค่าที่มีต่อระบบการเมืองและส่วนต่างๆ ของระบบการเมืองแตกต่างกันซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลแล้วประเภทของวัฒนธรรมทางการเมืองก็จะต้องพิจารณาจากความโน้มเอียงทางการเมืองในการจัดแบ่งประเภทของความโน้มเอียงทางการเมือง Almond และ Verba เริ่มด้วยการศึกษาความรู้ความเข้าใจทัศนคติของคนที่มีการเมืองในระดับต่างๆคือต่อระบบการเมืองโดยทั่วไปเช่นถามความเห็นความรู้ความเข้าใจของคนที่มีการเมืองว่าเห็นว่าการเมืองเป็นประชาธิปไตยหรือสังคมนิยม เป็นต้นจากนั้นก็ไปพิจารณาความรู้ความเข้าใจของคนที่เกี่ยวกับบทบาทของตนเองที่มีต่อระบบการเมืองความรู้ความเข้าใจที่ว่าตนมีความสำคัญต่อระบบการเมืองอย่างไรและในการพิจารณาส่วนย่อยหรือส่วนประกอบต่างๆของระบบการเมืองได้แยกเรื่องที่จะศึกษาออกเป็น 3 ประการคือ

ก. บทบาทหรือโครงสร้างทางการเมืองที่เฉพาะเจาะจงลงไปเช่นสภาผู้แทนฝ่ายบริหารหรือระบบราชการว่าคนในสังคมมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อสิ่งเหล่านี้ในทางใด

ข. ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ต่างๆตามบทบาทนั้นๆ เช่น ตัวผู้แทนราษฎรข้าราชการและผู้ปกครองประเทศว่าคนในสังคมมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อบุคคลผู้ทำหน้าที่หรือมีบทบาททางการเมืองอย่างไร

ค. นโยบายของรัฐบาลตัดสินใจหรือการใช้นโยบายปฏิบัติตามนโยบายเฉพาะเรื่องๆไป

โดยสรุปแล้ว Almond และ Verba ใช้แนวทางในการค้นหาความโน้มเอียงทางการเมืองของบุคคลโดยการสร้างตารางแบบคู่ความสัมพันธ์ระหว่างความโน้มเอียงทางการเมือง 3 ประเภทโดยวัดจากปัจจัยหลัก 4 ประการคือ

ก. บุคคลผู้นั้นมีความรู้เกี่ยวกับชาติของเราและเกี่ยวกับระบบการเมืองของเขาโดยทั่วไปอย่างไรเช่นประวัติศาสตร์ของชาติอนาคตของประเทศลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศแหล่งอำนาจทางการเมืองลักษณะพิเศษของการปกครอง ฯลฯ เขามีความรู้สึกต่อลักษณะโดยทั่วไปของระบบอย่างไร เขามีความเห็นหรือการตัดสินใจว่าระบบนี้เป็นอย่างไร

ข. บุคคลผู้นั้นมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมืองและบทบาททางการเมืองของชนชั้นปกครองอย่างไร และเขามีความรู้สึกและความเห็นต่อโครงสร้างบทบาทของผู้นำและนโยบายของรัฐอย่างไร

ค. บุคคลผู้นั้นมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐอย่างไรมีความรู้เกี่ยวกับสถาบันตัวบุคคลและกระบวนการตัดสินใจที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารงานนั้นอย่างไรและมีความรู้สึกความเห็นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเหล่านั้นอย่างไร

ง. บุคคลผู้นั้นมองตัวเองในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งในระบบการเมืองอย่างไรมีความรู้สึกเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพหน้าที่และวิธีการต่างๆที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองอย่างไร เขามีความรู้สึกว่าเขาสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการตัดสินใจของรัฐบาลหรือไม่อย่างไร

ถ้าบุคคลมีความรู้ความเข้าใจความรู้สึกและการประเมินค่าต่อระบบการเมืองดังที่กล่าวมาแล้วในรายละเอียดอย่างไร นั่นก็คือแบบแผนทัศนคติทางการเมืองของบุคคลนั้นนั่นเอง

ตัวแบบบริสุทธิ(ideal types)ที่ Almond และ Verba สร้างขึ้นมีการแบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภทกล่าวคือ) สมบัติธารังธัญวงศ์, 2537 : 260)

ก. วัฒนธรรมทางการเมืองประเภทคับแคบ(parochial political culture)

ข. วัฒนธรรมทางการเมืองประเภทไพร่ฟ้า(subject political culture)

ค. วัฒนธรรมทางการเมืองประเภทมีส่วนร่วม(participant political culture)

2.7.3.1 วัฒนธรรมทางการเมืองประเภทคับแคบ(parochial political culture)

หมายถึงการที่บุคคลในสังคมไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองโดยทั่วไปเลยและไม่มีการรับรู้หรือความเห็นต่อการปฏิบัติงานของสถาบันทางการเมือง ตลอดจนไม่สนใจใช้ดีหรือไม่คิดว่าตัวเองมีส่วนร่วมทางการเมืองเลยเช่นในสังคมของชนเผ่าบางเผ่าในแอฟริกา ซึ่งระบบ

สังคมยังคงอยู่ในสภาพดั้งเดิมไม่มีการแบ่งแยกแจกแจงอำนาจหน้าที่และบทบาททางการเมืองให้แน่ชัดเฉพาะเจาะจงลงไป) ชัยอนันต์ สมุทวณิช ,2523 : 80)

2.7.3.2 วัฒนธรรมทางการเมืองประเภทไพร่ฟ้า(subject political culture)

หมายถึง กรณีที่บุคคลในสังคมมีความโน้มเอียงทางการเมืองในลักษณะที่ยอมรับอำนาจรัฐ เชื่อฟังปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งเป็นผลของการตัดสินใจทางการเมือง(output ของsystem)อย่างเดียวยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาทางการเมือง ขั้นตอนของinput) และไม่มีความรู้สึกว่าตนเองอยู่ในฐานะที่จะมีความหมายมีอิทธิพลต่อการเมืองโดยมีทัศนคติว่าคนกับการเมืองอยู่คนละโลกกันไม่เกี่ยวข้องกันและไม่พยายามไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองมีแต่หน้าที่คอยเคารพกฎหมายและข้อบังคับต่างๆของรัฐบาลเท่านั้น

2.7.3.3 วัฒนธรรมทางการเมืองประเภทมีส่วนร่วม(participant political culture)

หมายถึง การที่บุคคลในสังคมมีความโน้มเอียงทางการเมืองในทางที่เข้าใจในระบบการเมือง โดยทั่วไปมีความรู้มีความเข้าใจมีทัศนคติและความเห็นต่างๆต่อโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองการบริหารตลอดจนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความรู้สึกว่าเขาสามารถมีอิทธิพลที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

อย่างไรก็ตามAlmond และVerba ได้ให้ทัศนะว่าเป็นการยากที่จะชี้ให้เห็นว่าในสังคมต่างๆ ประชาชนทั้งประเทศจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบหนึ่งแบบใดโดยเฉพาะทั้งนี้เพราะประชาชนในสังคมต่างๆมักมีความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งจะมีผลต่อความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลเหล่านั้นด้วยAlmond และVerba สรุปว่าในสังคมต่างๆประชาชนจะมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบผสมผสาน(mixed political culture) แบบใดแบบหนึ่งใน 3 ลักษณะ กล่าวคือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบไพร่ฟ้า(the parochial – subject culture) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมแบบมีส่วนร่วม(the subject – participant culture) หรือวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมแบบมีส่วนร่วม(the parochial – participant culture) เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์ประกอบต่างๆทางการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการความเชื่อค่านิยมและทัศนคติทางการเมืองของบุคคลที่ได้รับการปลูกฝังอบรมและถ่ายทอดสืบต่อกันมา ดังนั้นการที่บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดนั้นจึงขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้และอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง(political socialization process)ที่กลุ่มคนในสังคมเรียนรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันมา(Gabriel A. Almond and Sidney Verba, 1965 : 23-29)

2.7.4 พื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมไทย

วัฒนธรรมทางการเมืองถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบวัฒนธรรมซึ่งเป็นทัศนคติค่านิยมและความเชื่อเกี่ยวกับการเมืองของบุคคลในสังคมที่จะทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของระบบการเมืองใด ๆ นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมบางประการที่ก่อให้เกิดทัศนคติค่านิยมและความเชื่อดังกล่าวที่ทำให้บุคคลมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด ๆ ขึ้นมาซึ่งพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคมไทยบางประการที่มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมไทยที่จะขอกล่าวถึง ได้แก่

2.7.4.1 โครงสร้างทางสังคม

ถ้าหากจะกล่าวถึงโครงสร้างของสังคมแล้วสิ่งแรกที่จะต้องตระหนักก็คือระบบสังคมนั้นเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องซึ่งกันและกันจึงต้องมีการแบ่งสรรบทบาทหน้าที่เพื่อที่สังคมนั้นจะคงอยู่อย่างมีระเบียบโครงสร้างทางสังคมหมายถึงระบบของการจัดจำแนกบทบาทเพื่อจะให้การจำแนกนั้นผสมผสานกันเพื่อจรรโลงความเป็นกลุ่มสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโครงสร้างทางสังคมจึงถือเป็นผลผลิตหรือผลพวงจากการที่มนุษย์มีการปฏิสังสรรค์กัน โครงสร้างของสังคมไทยที่มีความสำคัญมีลักษณะ ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ในสังคมไทยมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางระดับ(hierarchical relationship)ในระบบสังคมไทยนั้นมีความโน้มเอียงที่จะเสริมสร้างการรักษาไว้ซึ่งความแตกต่างในระดับฐานะทางสังคม(stratification) เนื่องจากในสังคมไทยเรามีระบบจารีตในลักษณะที่จะชี้ชัดในระดับความแตกต่างทั้งในทางร่างกายและสัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาที่ใช้รวมทั้งมีความโน้มเอียงที่จะเอาฐานะตำแหน่งหนึ่งเป็นหลักในการครอบคลุม (diffuseness) กิจกรรมอื่นๆ แม้ว่ากิจกรรมนั้นจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภาระหน้าที่ของฐานะตำแหน่งที่ตนครองอยู่สิ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวที่สำคัญได้แก่การที่สังคมไทยมีลักษณะของระบบชนชั้น ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลในสังคมได้ถูกจัดแบ่งออกเป็นอันดับต่างๆที่มีระบบอันดับชี้ให้เห็นว่าคนที่อยู่ในตำแหน่งหรือฐานะนั้นมีเกียรติหรือได้รับการยกย่องว่าอยู่ในอันดับที่สูงกว่าเท่ากันหรือต่ำกว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะอื่นๆในสังคมเดียวกันการที่บุคคลในสังคมเป็นสมาชิกชนชั้นที่แตกต่างกันนั้นทำให้เขามีความแตกต่างกันในวัฒนธรรมหลายๆอย่างในการดำเนินชีวิต (style of life) ลักษณะสังคมไทยเป็นระบบชนชั้นอันสืบเนื่องมาจากระบบศักดินาในระบบศักดินาจะประกอบด้วยบุคคล 4 ประเภทคือ“เจ้า”หมายถึงพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์“นาย”หมายถึงขุนนางและข้าราชการ“ไพร่”หมายถึงราษฎรสามัญชนธรรมดาและ“ทาส”หมายถึงบุคคลที่หมดอิสรภาพในตัวเองและต้องกลายเป็นสมบัติของผู้อื่นบุคคลทั้งสี่ประเภทนี้ล้วนมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมตามกฎหมายจากภารกิจที่ต้องพึงปฏิบัติเหล่านี้เมื่อเวลาเนิ่นนานหลายศตวรรษก็สามารถสร้างจารีต

ประเพณีตลอดจนค่านิยมบางอย่างให้กับบุคคลเหล่านี้ได้และในที่สุดก็ได้มีการสืบทอดประเพณีดังกล่าวนี้มาจนถึงปัจจุบันโดยไม่ตั้งใจสภาพการณ์ดังกล่าวมีผลทำให้ระบบความคิดความเชื่อทางการเมืองของคนไทยส่วนใหญ่ในสังคมมีลักษณะสอดคล้องกับระบบการเมืองดั้งเดิมที่มีลักษณะ “รวมอำนาจ” ทั้งหมดไว้กับบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคล

การที่สังคมไทยผูกพันกับระบบศักดินามาเป็นเวลาช้านานจึงไม่แปลกที่ระบบศักดินาได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างค่านิยมของสังคมไทยที่มีลักษณะ “นิยมอำนาจ” ซึ่งคนไทยจะให้ความสำคัญแก่ผู้มีอำนาจเราจะสังเกตเห็นได้ว่าในปัจจุบันค่านิยมทั่วไปของสังคมไทยซึ่งแสดงถึงนัยของการเป็นสังคม “ระบบชนชั้น” หรือ “นิยมอำนาจ” นี้ที่สำคัญๆ ได้แก่ ค่านิยมยกย่องอำนาจนิยมเจ้านายและยศถาบรรดาศักดิ์ยกย่องความเป็นผู้ใหญ่หรือเคารพอาวุโส

ลักษณะของค่านิยมข้างต้นซึ่งแสดงถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของบุคคลรูปแบบหนึ่งในโครงสร้างของสังคมไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นปราโมทย์ นาครทรรพ ได้กล่าวเป็นเชิงเปรียบเทียบไว้อย่างน่าฟังว่า “สังคมไทยเป็นสังคมฟ้าสูงแผ่นดินต่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามลำดับชั้นแห่งฐานันดรภาพความเสมอภาคจึงเป็นสิ่งเลือนลอยทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ คำกล่าวนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนได้เป็นอย่างดีในการบ่งบอกถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางระดับในโครงสร้างของสังคมไทย) ปราโมทย์นาครทรรพ ,2516 :219)

1.2 ความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ (patron-client system) ระบบอุปถัมภ์เป็นระบบความสัมพันธ์ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ระหว่างบุคคลในแต่ละระดับชั้นของสังคมซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างมูลนายกับไพร่ของสังคมศักดินาเมื่อครั้งอดีตที่ก่อให้เกิดการอุปถัมภ์ซึ่งกันและกันระหว่างมูลนายกับไพร่เช่นมูลนายมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองดูแลไพร่ ดังจะเห็นได้จากกฎหมายลักษณะรับฟ้องในค.ศ .1899 ที่ระบุว่า “ผู้ที่สังกัดมูลนายเท่านั้นบ้านเมืองจึงจะให้ความพิทักษ์รักษาในชีวิตและทรัพย์สินของตนในลักษณะนี้ไพร่จึงถือว่ามูลนายเป็นผู้มีพระคุณต่อตนเองจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ต่างๆตอบแทนมูลนายนอกเหนือจากหน้าที่ตามกฎหมายอีกด้วยเช่นสละแรงงานช่วยทำงานให้มูลนายแสวงหาสิ่งของต่างๆให้มูลนายตามที่มูลนายต้องการ เป็นต้น)รังสรรค์ชนะพรพันธุ์ ,2536 : 12)

ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์นี้ผู้ที่เหนือกว่าจะดำเนินอยู่เสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมและขยายเครือข่ายสายใยของผู้ต่ำกว่าที่ซื้อสัตย์และต้องพึ่งพาอาศัยเขาออกไปให้กว้างไกลความจงรักภักดีจะคงมีอยู่ตราบเท่าที่ผู้ที่เหนือกว่ายังมั่นคงอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจและมียศถาบรรดาศักดิ์จึงก่อให้เกิดธรรมเนียมการเข้าหาผู้มีอำนาจเพื่อให้ความคุ้มครองตัวเองและเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองในขณะที่เดียวกันผู้มีอำนาจก็พยายามจะยื่นมือเข้าไปโอบอุ้มคุ้มครองผู้ที่เข้ามาหาคนถ้าเห็นว่าคนเหล่านั้นจะอำนวยประโยชน์ให้กับตนได้ธรรมเนียม ดังกล่าวนี้นี้บางครั้งก็

เกิดขึ้นในระบบราชการและบางครั้งก็เกิดขึ้นนอกระบบราชการและนับวันจะมากขึ้นด้วยกล่าวคือ (วิลเลียมเจคโลสเนอร์, 2537 : 278)

ก. อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อระบบราชการก็คือการทำให้บรรดาผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาต่างก็สร้างอิทธิพลสร้างอำนาจสร้างอิทธิพลให้กับตนเองได้อย่างมั่นคงโดยมีผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเป็นฐานอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อได้รับการคุ้มครองจากผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาของคนก็จะมีความสำนึกในบุญคุณของผู้บังคับบัญชาของตนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองที่ตนเองได้รับจากผู้นำหรือเจ้านายของตนเมื่อตนเองได้กระทำการฝ่าฝืนต่อระเบียบปฏิบัติของทางราชการ จนกระทั่งกลายเป็นความผิดแต่ในเมื่อตนเองได้กระทำการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บังคับบัญชาของตนทั้งในเรื่องส่วนตัวและในหน้าที่ราชการ ผู้บังคับบัญชาก็ต้องถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องแสดงน้ำใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยให้ความคุ้มครองช่วยเหลือนอกจากนี้ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาเหล่านี้มักจะให้ประโยชน์กับผู้ใต้บังคับบัญชาบางคนที่เป็น“ลูกน้อง”คนสนิทหรือคนใกล้ชิดของตนอย่างเต็มที่เช่นการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ฯลฯ เป็นต้น ดังกล่าวที่เรามากได้ยินได้ฟังอยู่เสมอที่ว่า “ค่าของคนขึ้นอยู่กับว่าเป็นคนของใคร”

ข. อิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อระบบราชการก็คือการก่อให้เกิดผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นต่างๆ ในสมัยปัจจุบันผู้มีอิทธิพลเหล่านี้มักได้รับขนานนามว่า “เจ้าพ่อ” ผู้มีอิทธิพลเหล่านี้มีอำนาจและเงินที่จะให้ความคุ้มครองและให้ความสุขต่อบริวารของตนเองได้แม้กระทั่งข้าราชการในท้องถิ่นบางแห่งก็ยังต้องอยู่ใต้อิทธิพลและอำนาจเงินของบรรดาผู้มีอิทธิพลทำให้ผู้มีอิทธิพลเหล่านี้ดำรงอยู่ได้โดยที่กฎหมายไม่สามารถเอื้อมมือเข้าจัดการได้และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นในลักษณะดังกล่าวก็จะก่อให้เกิดระบอบอิทธิพลที่คนอื่นไม่สามารถทำได้

1.3 ลักษณะปัจเจกภาพของบุคคล(individualistic) หมายถึง ความเป็นตัวของตัวเองหรือความเป็นไทคนไทยส่วนใหญ่มีค่านิยมในเรื่องความเป็นตัวของตัวเองมีชีวิตอยู่อย่างอิสระเสรีตามแบบไทยๆดังคำโบราณที่ว่า “บ้านใครใครอยู่ อยู่ใครใครนอน” การที่คนไทยมีพฤติกรรมของบุคคลเป็นอิสระดังกล่าว หมายความว่า การกระทำอะไรก็ตามคนไทยเรา นิกรถึงตัวเองเป็นหลัก หากเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของไทยกับของตะวันตกแล้วจะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกยึดหลักของDescartes ที่ว่า “cognito ergo sum” (I think, therefore, I am) และ“facio ergo sum” (I make, therefore, I am) หมายความว่า ความเป็นคนอยู่ที่การใช้ความคิดและการกระทำเป็นสำคัญแต่ในสำหรับสังคมไทยเรายึดหลัก “sentio ergo sum” (I feel, therefore, I am) นั่นคือ ความรู้สึกต่างหากที่ทำให้คนเป็นคนเราจะสังเกตได้จากในกระบวนการสัมพันธระหว่างบุคคลทุกคนจะคุ้นกับคำว่า “เกรงใจ”“เห็นใจ”ซึ่งเป็นเรื่องของใจเป็นสาระสำคัญดังจะเห็นได้จากหลักที่เราใช้อยู่ที่ว่า “น้ำขุนเอาไว้น้ำในน้ำใสเอาไว้น้ำนอก”ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนไทยถือว่าการไม่สุภาพที่จะแสดง

ความรู้สึกโกรธเกลียดต่อหน้าบุคคลอื่นดังนั้นระบบสังคมของไทยจึงมุ่งที่จะแยกความรู้สึกกับการแสดงออกออกจากกันเมื่อระบบความสัมพันธ์มีลักษณะดังกล่าวความหมายของปัจเจกชนนิยมของไทยจึงแตกต่างจากของตะวันตกในแง่ที่เราถือว่าทุกคนต่างจิตต่างใจ ฉะนั้นจึงไม่ควรจะมีการบังคับใจกัน แต่ความหมายของทางตะวันตกปัจเจกชนนิยมจะเน้นในการแสดงออกมากกว่า (อาณนที อาภาภิรม ,2517 : 21)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของสังคมไทยนี้ John E. Embree กล่าวว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มี“โครงสร้างหลวม”(loosely structured social system)หมายความว่า เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้บุคคลเลือกตัดสินใจกระทำการที่แตกต่างกันออกไปได้ในสถานการณ์อย่างเดียวกันคือสังคมไม่มีการบีบบังคับทางธรรมเนียมประเพณีว่าในกรณีอย่างนั้นอย่างนี้จะต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียวกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่าสังคมถือว่าพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปบ้างในสถานการณ์อย่างเดียวกันนั้นใช้ได้หรือเป็นของที่ถูกต้องสังคมยอมรับลักษณะสังคมแบบโครงสร้างหลวมนี้จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคลิกภาพของบุคคลประเภท“ปัจเจกชนนิยม”(individualism) อยู่มาพบพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของคนไทยที่เขาสังเกตเห็นก็คือคนไทยขาดความสม่ำเสมอขาดระเบียบวินัยโดยตั้งใจและไม่ชอบทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด เช่นเดียวกับการสังเกตและจากประสบการณ์ของลิจิตวีร์เวคินพบว่าคนไทยจำนวนไม่น้อยขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ไม่รักษาเวลาทำงานโดยไม่มีเหตุผลหลีกเลี่ยงสัญญาโดยไม่ปรากฏตัวหรือไม่ทำเอาผิดๆหรือทำงานโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพและข้อสำคัญความรู้สึกผิด(quality feeling) จะไม่ปรากฏอยู่ในบุคคลที่กระทำลักษณะดังกล่าว (ลิจิต วีร์เวคิน ,เอกสารอัดสำเนา :23)

ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับ“ปัจเจกชน” ตามนัยของโลกตะวันตกจึงไม่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ของสังคมไทยคนไทยถือคติว่า “ทำอะไรได้ตามใจคือไทยแท้” บ่อยครั้งที่คนไทยประพจน์ว่า“ตามใจฉัน” โดยไม่สนใจกฎเกณฑ์ของสังคม Brummelhuus ได้สรุปความหมายเกี่ยวกับแนวคิดปัจเจกชนแบบไทยนี้ว่า น่าจะได้แก่แนวทางแห่งการถอยหนีการหลีกเลี่ยงและความไม่ไว้วางใจ ซึ่งแสดงออกในพฤติกรรมและความสัมพันธ์ทางสังคมหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งถือเป็น“ปัจเจกชนนิยมเชิงลบ”(negative individualism) เพื่อแยกแยะออกจากความหมายของปัจเจกชนในสังคมตะวันตก(H.T. Brummelhuus, 1984 : 44-45)

ข้อพิจารณาต่อไปก็คือว่าอะไรเป็นสาเหตุให้คนไทยมีลักษณะปัจเจกชนนิยมอย่างมากมาจนขาดความรับผิดชอบต่อองค์กรและมีผลต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยนั้นเราพอที่จะกล่าวถึงมุมมองของสาเหตุดังกล่าวได้ ดังนี้

ก. ลิจิต วีร์เวคินมีความเห็นในประเด็นนี้ว่าการตอบคำถามนี้คงกระทำได้ยากแต่ถ้ามองข้ามไปสู่อคติคงจำได้ว่าสังคมไทยไม่มีองค์กรสังคมมีแต่องค์กรของรัฐองค์กรของรัฐมีแต่นำมา

ซึ่งผลเสียต่อตัวบุคคลเช่นการเกณฑ์แรงงานโดยไม่ได้ค่าจ้างในระบบไพร่การมีความรู้มีทักษะในทางศิลปะก็จะถูกเกณฑ์ไปใช้งานของรัฐเพราะฉะนั้นการพยายามหลีกเลี่ยงหลบหนีความรับผิดชอบจึงเป็นวิธีที่ดีที่สุดจนมีลักษณะรักษาตัวรอดและออกไปในทางกล่อน“รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี”) ลิขิต ชีระเวคิน ,เอกสารอัดสำเนา:23)

ข. การไม่รู้จักรู้ใช้สิทธิและเสรีภาพในขอบเขตหรือการไม่เคารพกฎเกณฑ์ ถ้าดูในแง่จิตวิทยาแล้ว อาจจะเกี่ยวเนื่องกับการที่คนไทยถูกอบรมให้เคารพกฎเกณฑ์ต่อเมื่อจะถูกลงโทษโดยพ่อแม่ครูอาจารย์ คือไม่ใช่เคารพกฎเกณฑ์เพราะว่าเป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติเพราะฉะนั้นถ้าไม่มีคนมาคอยลงโทษก็จะคอยหลีกเลี่ยงหรือละเมิดกฎเกณฑ์เสียเมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเขาก็พยายามที่จะหาช่องโหว่ที่จะละเมิดกฎเกณฑ์นั้น (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์และเอสพรินเซีย ,2517 : 60)

ค. สังคมไทยมีระบบของการมองประโยชน์ส่วนตัว(inner-directed social system) มากกว่าสังคมที่มีระบบมองประโยชน์สาธารณะ(other-directed social system)ลักษณะของสังคมนี้นั้นระบบของการมองประโยชน์ส่วนตัวมักจะเปิดโอกาสให้ปัจเจกชนมีความเคลื่อนไหวค่อนข้างสูง แต่ตัวโครงสร้างสังคมไม่ปรับเปลี่ยนตามเช่นในการทำงานหากจำเป็นต้องทำเป็นกลุ่มซึ่งขัดแย้งกับลักษณะทั่วไปของบุคลิกภาพของคนไทยพฤติกรรมจะเป็นไปในทิศทางที่ขาดการประสานงานและจะหันกลับไปมีพฤติกรรมตามค่านิยมเดิม เช่น “เฉยๆ” “เข้าขามเย็นขาม” “ไม่เป็นไร” “ตามสบาย” นักเข้าก็ละเลยกฎระเบียบหลักการในที่สุดก็“ปล่อยเลยตามเลย” หรือ “กินตามน้ำ”(conformity)

การที่สังคมเปิดโอกาสให้ปัจเจกชนมีการเคลื่อนย้ายตำแหน่งค่อนข้างเปิดเผยเช่นนี้ทำให้มีการเข้าใจผิดว่าเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงในเชิงระบบ ซึ่งความจริงเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในเชิงบุคคลแต่ถึงกระนั้นก็มักจะถือว่าการเคลื่อนย้ายดังกล่าวเป็นกรณีขีวาระบบสังคมมีโครงสร้างหลวมแท้จริงยังต้องถือว่าเป็นลักษณะของสังคมที่มีระบบปกป้องปัจเจกชนค่อนข้างได้ผล แต่ผลคือปิดกั้นสังคมมิให้ก้าวไปสู่การพัฒนาสังคมไทยจึงมีระบบที่เปิดโอกาสให้ปัจเจกชนมีความสำคัญจนถึงขั้นทำลายระเบียบกฎเกณฑ์บรรทัดฐานได้ด้วยอิทธิพลส่วนตัวอำนาจส่วนตัวระบบเมื่อเปรียบเทียบกับปัจเจกชนแล้วสังคมไทยให้คุณค่ากับปัจเจกชนมากกว่า

ง. สังคมไทยมี mechanical solidarity กล่าวคือสังคมส่วนใหญ่ยังชีพอยู่ด้วยการเกษตรกรรมต่างคนต่างอยู่ไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันระหว่างกลุ่มยกเว้นการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างบุคคลในหมู่เครือญาติวิธีชีวิตส่วนใหญ่เป็นไปแบบ “เรื่อนใครอยู่ใครนอน” ที่เป็นเช่นนี้โดยเฉพาะในอดีตก็เพราะสังคมไทยไม่มีปัญหาข้อจำกัดของทรัพยากรไม่มีปัญหากดดันประชากรทุกคนหาเลี้ยงชีพโดยอิสระ

2.8 อิทธิพลค่านิยมทางพุทธศาสนา (Buddhism Influence)

เป็นที่ยอมรับกันว่าโลกทัศน์ของคนไทยนั้นมีคำสอนของศาสนาพุทธเป็นพื้นฐานสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยกับพุทธศาสนามีมาไม่น้อยกว่า 700 ปี นับแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีเมืองไทยเราได้รับเอาพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาช้านานประชาชนไทยได้เป็นพุทธศาสนิกหลักธรรมระเบียบปฏิบัติหรือพิธีกรรมทางพุทธศาสนาได้หล่อหลอมเป็นเนื้อเดียวกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทยจนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของไทยแต่ศาสนาพุทธได้ผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์มาโดยตลอดคนทั่วไปที่นับถือศาสนาพุทธ 80 – 90 เปอร์เซ็นต์รับพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนาพราหมณ์ไม่ได้รับศาสนาพุทธในฐานะที่เป็นตัวพุทธธรรมอันประเสริฐกล่าวอีกนัยหนึ่งดูเหมือนว่าพุทธธรรมที่แท้นั้นยังห่างไกลจากแนวปฏิบัติพื้นฐานของชาวไทยอย่างแท้จริง) วิทย์ วิศุทเวทย์และเสถียร พงษ์วรรณปก ,2528 : 81)

ในการพิจารณาบทบาทของพุทธศาสนากับวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นจำเป็นต้องเข้าใจถึงความแตกต่างของพระพุทธรูปธรรมแนวคัมภีร์ (doctrinal Buddhism) กับพุทธธรรมแบบชาวบ้าน (popular Buddhism) การแยกแยะความแตกต่างดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำอธิบายที่เป็นที่ยอมรับกันแพร่หลายไม่น้อยต่อปัญหาปรากฏการณ์ทางพุทธศาสนาในสังคมไทยมาตริวัดที่ใช้แยกแยะพุทธศาสนาสองระดับดังกล่าวมักประกอบด้วยคำยอมรับเทพเจ้าและภูตผีวิญญาณการเน้นพิธีกรรมการให้ค่าแก่การทำสมาธิและจุดหมายของชีวิตกล่าวคือพุทธศาสนาแบบชาวบ้านยอมรับเทพเจ้าและภูตผีวิญญาณต่างๆ ให้คุณค่าแก่การทำสมาธิน้อยและละทิ้งอุดมการณ์นิพพานหันไปปฏิบัติศาสนกิจเพียงเพื่อชีวิตที่ดีขึ้นพุทธศาสนาแบบชาวบ้านนี้เองที่มีอิทธิพลต่อระบบความเชื่อค่านิยมของคนในสังคมไทยซึ่งมีผลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองไทย (Martin Southwold, 1982 : 141-143)

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับอิทธิพลค่านิยมของพุทธศาสนาต่อทัศนคติและความเชื่อทางการเมืองของคนไทยประการหนึ่งก็คือคำสอนเรื่อง “กฎแห่งกรรม” กฎนี้กล่าวไว้ว่าที่มนุษย์แต่ละคนมีสถานภาพต่างๆ สูงหรือต่ำดีหรือเลวนั้นเป็นผลสะท้อนของ “บุญ” หรือ “กรรม” ที่แต่ละคนได้สะสมไว้ในชาติก่อน ดังนั้นคนไทยจึงไม่เข้าใจว่าความแตกต่างและความไม่เสมอภาคทางสังคมเป็นผลเนื่องมาจากระบบสังคมที่ไม่ยุติธรรม แต่กลับเข้าใจว่านั่นคือกฎเกณฑ์ที่โลกและชะตากรรมได้กำหนดไว้แล้วด้วยความยุติธรรมและถ้าใครไม่ยอมรับและพยายามขัดขวางชะตาชีวิตที่ดีของคนอื่นย่อมหมายความว่าไม่เคารพศรัทธาหรือดูหมิ่นต่อกฎเกณฑ์ที่โลกและชะตาชีวิตได้กำหนดไว้การทำเช่นนี้จะกลายเป็น “กรรม” ที่สนองให้บุคคลนั้นไม่สามารถที่จะมีชีวิตและสถานภาพของสังคมในชาติหน้าตามที่หวังไว้ได้

คำสอนเกี่ยวกับ“กฎแห่งกรรม”นี้กลายเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการจัดลำดับชั้นเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งคือตามกฎของการจัดลำดับชั้นแบบนี้ถือว่าเพราะผลบุญส่งผลให้บุคคลนั้นๆจึงได้เลื่อนขึ้นไปอยู่ในลำดับชั้นที่สูงนี้ด้วยเพราะเป็นผู้ที่ได้ทำการสะสม“บุญ”และหลีกเลี่ยงจาก“กรรม” ดังนั้นคำสั่งสอนตาม“กฎแห่งกรรม”นี้จึงช่วยให้ความมีอำนาจความเป็นใหญ่ของบุคคลมีความมั่นคงยิ่งขึ้นเพราะคนที่เกิดมามีสถานภาพที่ดีมีบารมีและมีความสุขในโลกนี้เพราะได้สะสม “บุญ” ไว้แต่ชาติก่อนคำสอนนี้ไม่เพียงแต่จะอธิบายให้เหตุผลในการมีอภิสิทธิ์หรืออำนาจความเป็นใหญ่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้นแต่ยังได้อธิบายให้เหตุผลของการมีสถานภาพทางสังคมต่างๆของทุกๆคนอีกด้วย) แอรนสทอเบอร์ ,2520 : 184-185)

นอกจากนี้การที่ยังมีผู้เข้าใจว่าพุทธศาสนามุ่งให้คนสร้างความคิดแต่ไม่ได้สอนให้คนมุ่งสร้างความคิดเพื่อสังคมแต่เป็นการสร้างเพื่อตนเองเท่านั้น ทำให้ขาดความร่วมมือที่จะทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติทำให้สถาบันหรือกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองไม่เกิดขึ้นหรือเมื่อมีขึ้นก็เพียงชั่วระยะเวลาอันสั้นแล้วก็สลายไปเพราะขาดความรับผิดชอบและความผูกพันต่อสถาบันก็มีน้อยมากจะเห็นได้ว่าหลักธรรมของพุทธศาสนานั้นเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมและความเชื่อให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความโน้มเอียงอันส่งผลไปสู่การแสดงออกทางการเมืองอัน ได้แก่ วัฒนธรรมทางการเมืองนั่นเอง

2.9 วัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทย (Thai Political Culture)

หากวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติความเชื่อและค่านิยมร่วมกันของบุคคลในสังคมเกี่ยวกับการเมือง ก็นับได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในฐานะเป็นตัวกำหนดกรอบพฤติกรรมทางการเมือง ตลอดจนกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลวัฒนธรรมทางการเมืองของระบบการเมืองหนึ่งๆ ย่อมเป็นผลผลิตทั้งของประวัติศาสตร์ของระบบการเมืองและประวัติศาสตร์ของมวลสมาชิก ในระบบการเมืองนั้นการศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยว่ามีลักษณะอย่างไรมัน จำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย ซึ่งลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของคนไทยนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะที่สำคัญสองประการ คือ วัฒนธรรม “อำนาจนิยม” และ “อิสระนิยม” ดังนี้(สิทธิพันธุ์พุทธทูน. 2531 : 144)

2.9.1 วัฒนธรรมอำนาจนิยม

วัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ “อำนาจนิยม” วัฒนธรรมอำนาจนิยมเป็นวัฒนธรรมที่ยึดหลัก“อำนาจเป็นธรรม”โดยที่มาตรฐานความชอบธรรมถูกกำหนดด้วยอำนาจ

เป็นเกณฑ์ภายใต้วัฒนธรรมดังกล่าวนี้ความเห็นของผู้ที่มีอำนาจย่อมถูกต้องมากกว่าความเห็นของผู้ไร้อำนาจความถูกผิดมิได้ถูกกำหนดด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงสังคมที่ถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมอำนาจนิยมจะมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจและผู้ทรงอำนาจมีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจเพื่อแสดงความยิ่งใหญ่แห่งตนสิ่งที่สังเกตเห็นได้ประการหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมของคนไทยก็คือการที่คนไทยผูกพันกับการยอมรับในบทบาทและอำนาจของราชการความเชื่อดังกล่าวนี้หมายความว่าประชาชนยอมรับว่าตนเองไม่มีอำนาจหรือความสามารถทางการเมืองแต่อย่างใดแต่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเป็นข้าราชการนั้นเป็นบุคคลที่มีอำนาจมีอิทธิพลและมีบารมีประชาชนมักให้ความยำเกรงและเชื่อฟังในอำนาจการที่คนไทยมีลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวนี้สภาพแวดล้อมทางการเมืองไทยในอดีตซึ่งไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติใดมาก่อนนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่เสริมให้วัฒนธรรมทางการเมืองไทยมีลักษณะนิยมอำนาจ ทั้งนี้ก็เพราะว่าระบบการเมืองไทยยึดถือหลักการปกครองโดยคนๆเดียวหรือหมู่คณะมาเป็นเวลายาวนานหลายร้อยปีอันเป็นลักษณะของการนิยมตัวบุคคลมากกว่าหลักการเชื่อถือในเรื่องโซกลางไสยศาสตร์นิยมระบบอุปถัมภ์ตลอดจนนิยมระบบเจ้าขุนมูลนายอย่างมากมาแม้ว่าต่อมาจะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็ตามแต่ความคุ้นเคยของประชาชนในลักษณะการปกครองแบบดั้งเดิมซึ่งได้แก่การปกครองโดยตัวบุคคลที่อาศัยความชอบธรรมโดยอาศัยอำนาจบุคลิกเช่นบุญบารมีทำให้อิทธิพลของอำนาจนิยมยังดำรงอยู่ในกระแสความคิดของคนไทยกระแสความคิดดั้งเดิมของคนไทยดังกล่าวนี้เชื่อว่าอำนาจเป็นแหล่งที่มาของศรัทธาสังคมไทยจะเชิดชูผู้มีอำนาจยกย่องการเป็นเจ้าคนนายคน (ปริญา ปานทอง, 2516 : 23)

วัฒนธรรมอำนาจนิยมนอกจากจะเป็นผลเนื่องมาจากผลของระบบการเมืองการปกครองในอดีตแล้วกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของคนไทยก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนไทยมีวัฒนธรรมอำนาจนิยมกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมของคนไทยส่วนใหญ่จะเน้นความสำคัญของอำนาจมาตลอดโดยผ่านสถาบันทางสังคมที่สำคัญๆ เช่น ครอบครัว สถาบันการศึกษา ระบบราชการ สถาบันทางศาสนาฯลฯ การเรียนรู้ในระดับครอบครัว ทินพันธุ์ นากะตะได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคมไทยเน้นให้ประชาชนอยู่ในลักษณะที่มีวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมกล่าวคือครอบครัวไทยโดยทั่วไปเน้นความสำคัญของอิตาธิปไตย (autocracy) ผู้มีอำนาจสูงสุดภายในครอบครัวคือ บิดาหรือหัวหน้าครอบครัวลักษณะของความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวเป็นไปในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญกับผู้เยาว์ (superior subordinate relationship) โดยทั่วไปความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเด็กกับสมาชิกอื่นในครอบครัว) บิดามารดาญาติพี่น้อง (มักจะเน้นการเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโสตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนต่อผู้ใหญ่ใน

ขณะเดียวกันกมลสมวิเชียรกลับมีความเห็นในอีกทัศนะหนึ่ง กล่าวคือสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในครอบครัวกับญาติพี่น้องของไทยจะมีลักษณะ“ตามสบาย”คือไม่ตายตัว(rigid) หรือมีกฎเกณฑ์แนบชิดที่แก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขยากอย่างญี่ปุ่นและจีนหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อครอบครัวและสังคมแม้ว่าจะไม่ถึงขนาดไร้กฎเกณฑ์รายละเอียดแต่ก็ไม่ถึงกับเป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องยึดถือปฏิบัติอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงหรือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นมาตรฐานการดำเนินชีวิตอย่างจริงจังเด่นชัด ความคิดดังกล่าวกมลสมวิเชียรจึงมีความเห็นว่าค่านิยมเกี่ยวกับ“อิสระ”หรือ“อิสระนิยม”นี้เป็นอิทธิพลสำคัญที่มีผลต่อระบบการเรียนรู้ของเด็กไทยในระดับครอบครัวมากกว่าค่านิยม“อำนาจนิยม”) กมลสมวิเชียร ,เอกสารอัดสำเนา: 46-48)

หากเปรียบเทียบแนวความคิดของทวินพันธุ์ นาเคตะ กับกมล สมวิเชียรในประเด็นการเรียนรู้ในระดับครอบครัวแล้วดูเหมือนว่าขัดแย้งกันซึ่งในความเห็นของผู้ศึกษาแล้วก็มีความเห็นเช่นเดียวกัน แต่ก็มีข้อที่น่าสังเกตว่าแนวความคิดของกมลสมวิเชียร โดยนัยก็ไม่ได้ปฏิเสธความคิดที่ว่าในระดับครอบครัวที่มีการปลูกฝังค่านิยมในเรื่องอำนาจด้วยเหมือนกัน โดยกล่าวว่า“ในระดับครอบครัวที่เน้นอิทธิพลของค่านิยมอิสระในการเรียนรู้ นั้นมิได้หมายความว่าอิทธิพลหรือค่านิยมอื่นซึ่งไม่เกี่ยวกับความอิสระจะไม่มีในระยะเริ่มแรกนี้เสียเลยอันที่จริงกระบวนการเรียนรู้ในระดับครอบครัวของสังคมไทยน่าจะมีส่วนในการอบรมให้เด็กไทยมีทัศนคติแบบอำนาจนิยมและอิสระนิยมได้ในเวลาเดียวกันกล่าวคือหากวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวตามรูปแบบโครงสร้างของระบบครอบครัวไทย ซึ่งถือว่าการเคารพและเชื่อฟังผู้มีอาวุโสเป็นคุณค่าหรือคุณธรรมที่ยึดถือในระบบครอบครัวไทยแล้วจะเห็นได้ว่ามีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการที่จะปลูกฝังค่านิยมแบบอำนาจนิยมแก่ในทางปฏิบัติปรากฏว่ามีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้รูปแบบความสัมพันธ์อันแท้จริงมิได้เคร่งครัดไปตามรูปแบบความสัมพันธ์ที่วางเอาไว้เช่นการเข้าแทรกแซงการใช้อำนาจของหัวหน้าครอบครัวโดยพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่คนอื่นเป็นต้นความสนิทสนมกันในระหว่างสมาชิกในครอบครัวจึงไม่มีความรู้สึกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้อาวุโสกว่าหรือมีอำนาจเหนือกว่าในความเป็นจริงแล้วความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ๆ กับพ่อแม่มักจะเป็นแบบง่าย ๆ พ่อแม่จะไม่ใช้วิธีบังคับหรือวางกฎเกณฑ์อย่างแน่นหนาให้ลูกปฏิบัติตามความสัมพันธ์ในความเป็นจริงแบบนี้เองที่ทำให้ลายความเคร่งครัดในรูปแบบความสัมพันธ์ที่วางไว้เป็นบรรทัดฐานอันเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะปลูกฝังค่านิยมแบบอิสระนิยม (มณูญ ศิริวรรณ. 2519 : 26-27)

ส่วนการเรียนรู้ในระดับอื่นๆ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ระบบราชการและสถาบันทางศาสนาก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ในการสร้างวัฒนธรรมอำนาจนิยมให้แก่คนไทยสุจิต บุญบงการ มีความเห็นว่า การศึกษาของบ้านเรานั้นนับตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มปลูกฝังเรื่องของอำนาจนิยมเด็กนักเรียนไทยจะเป็นคนที่ไม่ชอบแสดงออกไม่มีการโต้แย้งครูอาจารย์แม้แต่

ในมหาวิทยาลัยก็ไม่มี การแสดงออกในลักษณะของการโต้แย้งกับครูอาจารย์อย่าง ที่ควรจะเป็นอันที่จริงการอบรมให้เด็กนักเรียนในทุก ระดับมีความเคารพครูอาจารย์มีระเบียบวินัยมีความเรียบร้อยนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ดีแต่การอ่อนน้อมถ่อมตนเช่นนี้ไม่ควรนำมาผูกพันกับการแสดงออกหรือการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานบางเรื่อง ของโรงเรียนการฝึกอบรมให้มีการรักหมุ่รักคณะการเคารพเชื่อฟัง นักศึกษารุ่นที่สูงกว่าในมหาวิทยาลัยสิ่งต่างๆเหล่านี้ยังคงมีผลต่อการเสริมสร้างทัศนคติที่สนับสนุนลัทธิอำนาจนิยมส่วนอิทธิพลของระบบราชการกมลสมวิเชียรมีความเห็นว่าเมื่อเด็กเริ่มก้าวพ้นชายคาบ้านเข้าไปในสังคมเด็กไทยจะเริ่มสำนึกถึงอิทธิพลของสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในประเทศไทยอีกประการหนึ่งคืออำนาจของราชการอันได้แก่อำนาจของรัฐบาลซึ่งมีข้าราชการเป็นตัวแทนผู้ใช้อำนาจนั้นยิ่งบุคคลนั้นเจริญเติบโตขึ้นมาเท่าใดมีบทบาทและความรู้ในสังคมมากเท่าใดความสำนึกในอำนาจของราชการจะมีมากเป็นเงาตามตัวสำหรับสถาบันศาสนานั้น Robert L. Mole มีความเห็นว่าลักษณะความเกรงใจของคนไทยนั้นเป็นผลมาจากความเชื่อทางศาสนาที่มีแนวโน้มไม่ส่งเสริมการวิจารณ์จึงทำให้คนไทยเชื่อฟังอำนาจในสังคมไทยยังถือว่าอำนาจเป็นเสมือนความศักดิ์สิทธิ์ยิ่งสถานภาพของบุคคลในการจัดลำดับชั้นทางสังคมสูงขึ้นเท่าใดก็จะได้รับความเชื่อศรัทธามากขึ้นเท่านั้น (Robert L. Mole, 1973 : 25)

เนื่องจากปัจจุบันสภาวะทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปวัฒนธรรมอำนาจนิยมจึงไม่ปรากฏออกมาในทางปฏิบัติ แต่ในแง่ของค่านิยมแล้ววัฒนธรรมอำนาจนิยมยังคงมีอิทธิพลและความสำคัญสำหรับสังคมไทยอยู่ไม่น้อยเช่นยังมีผู้อยากเห็นผู้นำที่มีความเด็ดขาดอยู่มากแม้ในการบริหารงานก็ต้องประกอบด้วยพระเดช) อำนาจ (และพระคุณ) ธรรมะ (ซึ่งเป็นหลักการที่ยังใช้กับอยู่อย่างสัมฤทธิ์) (ลิขิตธีรเวคิน ,2519 : 20)

2.9.2 วัฒนธรรมอิสระนิยม

ค่านิยมที่สำคัญอีกประการหนึ่งของสังคมไทยก็คือคนไทยรักความเป็นอิสระชอบทำอะไรตามลำพังตนเองไม่ยอมให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับตนมากนัก ไม่ชอบการถูกบังคับหรือตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่นคนไทย ส่วนมากขาดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตไม่ชอบอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือกฎหมายของสังคมความพยายามในการดึงคนมาอยู่ในวินัยสะท้อนให้เห็นความจริงในเรื่องนี้การบังคับให้คนอยู่ในวินัยจะได้ผลก็เฉพาะต่อหน้าหากกลับหลังคนก็จะละเมิดกัน การละเลยหรือฝ่าฝืนกฎหมายจึงมีอยู่ทั่วไปความเป็นอิสระของคนไทยดังกล่าว ลิขิต ธีรเวคินมีความเห็นว่าทำให้พฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยมีลักษณะปัจเจกชนนิยมสูงขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและองค์กรดังนั้นปัจเจกชนนิยม(individualism) ในความหมายที่เป็นลักษณะเฉพาะพฤติกรรมของคนไทยจึงแตกต่างจากปัจเจกชนนิยมในความหมายของตะวันตกคือไม่ใช่ปัจเจกชนนิยมแบบประชาธิปไตยในแง่สิทธิความเสมอภาคสิทธิในบาง

เรื่องแต่กลับเป็น anomic individualism ของบุคคลที่มีต่อสถาบันกล่าวคือการเป็นตัวของตัวเองแบบไม่สนใจหรือผูกพันต่อสถาบันของสังคมซึ่งเป็นหน่วยส่วนรวมหน่วยใหญ่มีลักษณะที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมุ่งแต่ความอิสระส่วนตัวจนทำให้คนไทยเป็นคนเห็นแก่ตัวและเอาตัวรอดไว้ก่อนคฤศณายิตที่ว่า “ตัวใครตัวมัน” ทำอะไรได้ตามใจคือไทยแท้ “พูดไปสองไพเบี้ยนึ่งเสียตำลึงทอง” ความรู้สึกนึกคิดแบบนี้ทำให้คนไทยแต่ละคนไม่สนใจต่อการมีบทบาททางการเมืองหรือทำงานแบบอุทิศตนเพื่อสังคมส่วนรวมความเป็นตัวเองแบบไทยดังกล่าวจึงขัดต่อการพัฒนาของระบอบประชาธิปไตยเช่นการปกครองท้องถิ่นย่อมล้มเหลวถ้ามีแต่คนไม่สนใจเพราะถือว่าไม่ใช่ธุระของตนเพราะคนไม่ควรมีส่วนเกี่ยวข้องแต่เป็นเรื่องของบ้านเมืองของรัฐบาลของเจ้านาย

การที่คนไทยมีวัฒนธรรมอิสระนิยมนี้ นอกจากจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพของบุคคลในครอบครัวยุคที่เปลี่ยนของประเทศไทยจะมีลักษณะ “ตามสบาย” คือไม่ตายตัว (rigid) หรือมีกฎเกณฑ์แน่ชัดที่แก้ไขไม่ได้ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นวัฒนธรรมอิสระนิยมยังเป็นผลมาจากอิทธิพลและแรงหนุนจากพุทธศาสนาซึ่งในแง่มุมหนึ่งได้มีส่วนเสริมสร้างค่านิยม “อำนาจนิยม” ให้แก่คนไทยแต่ในอีกแง่มุมหนึ่งก็ได้มีส่วนเสริมสร้างค่านิยม “อิสระนิยม” ในขณะเดียวกันอีกด้วย โดยในทางพุทธศาสนาซึ่งถือว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ไม่จีรังและสุขหรือทุกข์บุญหรือกรรมเป็นเรื่องของส่วนบุคคลซึ่งคนอื่นไม่เกี่ยวข้องไม่มีใครช่วยแบ่งเบาหรือไถ่บาปลดกรรมของคนอื่นได้ การรวมเป็นองค์กรหรือพรรคพวกจึงไม่สามารถช่วยอะไรได้ผลก็คือแต่ละคนจะต้องช่วยตัวเองจะต้องหาวิถีทางเดินเองและจะตามใจตนเอง นอกจากนี้การดำรงชีวิตของคนส่วนใหญ่ของสังคมไทยที่ประกอบอาชีพการเกษตรกรรมความสมบูรณ์ของที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้ตามลำพังโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมากนัก การอยู่กันอย่างไม่แออัดและอากาศที่ไม่ร้อนหรือหนาวจัดและระบบเครือญาติแบบไม่รัดรีดตายตัวก็มีส่วนทำให้คนไทยเป็นคนรัก “อิสรภาพ” ไม่ชอบอยู่ใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับของครอบครัวหรือสังคมเช่นกัน

ในเมื่อสังคมไทยประกอบด้วยค่านิยมที่สำคัญสองประการดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยปัญหาที่ก็คือสภาพของค่านิยมทั้งสองไม่ขัดกันหรือคำตอบก็คือคุณค่าของสังคมสภาพต่างๆของสังคม ฯลฯ ไม่จำเป็นต้องคล้อยจองกันเสมอ ดังนั้นค่านิยม “อำนาจนิยม” ยังคงทำหน้าที่อยู่ในสังคมเมื่อเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางสังคมแต่ขณะเดียวกันสังคมก็ยอมรับต่อความเป็นตัวของตัวเองแบบไทยตราบเท่าที่ไม่เกิดการกระทบกระเทือนต่อระบบของอำนาจนิยมจนเกินไป (กมล สมวิเชียร, 2517 : 43)

2.10 ลักษณะบุคลิกภาพ(Personality)

บุคลิกภาพ เป็นเสมือนภาพสะท้อนที่บุคคลแสดงออกในแบบความเชื่อต่าง ๆ ในทางการเมือง บุคคลมีการแสดงออกทางการเมืองในลักษณะสำคัญ 2 ลักษณะ ดังนี้

2.10.1 ลักษณะบุคลิกภาพแบบเสรีนิยม

เสรีนิยมมีเนื้อหาที่เชื่อในความอิสระและสิทธิเสรีภาพอันมากที่สุดของเอกบุคคลเป็นลัทธิที่ต้องการให้บุคคลมีเสรีภาพในการแสวงหาความสุขและความคิดเห็นยึดหลักกฎธรรมชาติเป็นรากฐานรากฐานของเสรีนิยมมีที่มาจากหลักศาสนายิวที่ถือว่ามิพระเจ้าองค์เดียวมนุษย์ทั้งปวงมาจากพระเจ้าดังนั้นจึงเป็นพี่น้องกันศาสนาแบบคริสเตียนเชื่อว่าวิญญาณของมนุษย์นั้นไม่อาจทำลายได้ ดังนั้นแม้จะไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจสังคมหรือการเมืองแต่มนุษย์ทั้งปวงก็มีความเท่าเทียมกันทางจิตและวิญญาณหรือความเป็นมนุษย์ที่ไม่มีอำนาจใดๆในโลกจะทำลายได้ (สมพงษ์ เกษมสิน ,2531 : 68)

แนวความคิดของเสรีนิยมบางประการ โดยเฉพาะแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพได้ถูกนักคิดทางการเมืองหลายท่านนำมาสร้างเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยเพราะระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากความคิดที่เห็นว่ามนุษย์มีความสามารถมีเหตุผลรู้ว่าจะอะไรดีอะไรชั่ว เชื่อว่ามนุษย์มีความเป็นอิสระและมีเสรีภาพมาโดยธรรมชาติ เชื่อว่ามนุษย์เกิดมาด้วยความเท่าเทียมกัน เชื่อว่าอำนาจสูงสุดในสังคมเป็นของปวงชนแนวความคิดเรื่องเสรีภาพนี้ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในด้านธรรมชาติของมนุษย์โดยเห็นว่ามนุษย์มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง ซึ่งประเทศที่เป็นประชาธิปไตยจะต้องรักษาและให้หลักประกันแก่ประชาชนว่าทุกคนจะต้องได้รับและสามารถใช้เสรีภาพได้อย่างทั่วถึง (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ ,2524 : 103-104)

เรื่องเสรีภาพของบุคคลนี้นักคิดทางการเมืองหลายท่าน ซึ่งก็รวมทั้งเพลโตด้วย ยังมีความสงสัยเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลที่จะใช้เสรีภาพในลักษณะที่สร้างสรรค์หรือเป็นประโยชน์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือยังไม่ปักใจแน่นอนว่าบุคคลจะสามารถใช้เสรีภาพได้ดีเสมอไปเพลโตได้เคยกล่าวเปรียบเทียบไว้ว่า ถ้าประชาชนมีเสรีภาพมากเกินไปก็จะประพฤติดัวโดยไร้ระเบียบวินัยไม่มีความยับยั้งชั่งใจและน่าที่จะไม่เกิดผลดีอย่างจริงจึงนักคิดที่ถือเอาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมเป็นเรื่องสำคัญนั้นก็มักจะถือว่าการให้เสรีภาพหรือการมีเสรีภาพเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนบุคคลที่จะใช้เสรีภาพได้จะต้องเป็นผู้มีสติปัญญาและมีคุณธรรมเสรีภาพนั้นเป็นของดีแต่ก็มีอันตรายถ้าใช้ไปไม่ถูกทางหรือใช้เกินขอบเขตสติปัญญาและคุณความดีของบุคคลท่านนั้นที่จะทำให้มีการใช้เสรีภาพด้วยความรับผิดชอบสำหรับประชาชนทั่วไปนั้นควรจะกำหนดขอบเขตในเรื่องเสรีภาพไว้อย่างชัดเจนขอบเขตนี้เป็นเสมือนเครื่องนำทางให้ได้ใช้สิทธิของบุคคลได้อย่างถูกต้อง

เสรีภาพในสังคมที่เป็นระเบียบเรียบร้อยนั้นจะมีลักษณะ ไม่เต็มที่หรือสมบูรณ์ครบถ้วน (absolute) แต่จะมีลักษณะมากน้อย (relative) ตามความเหมาะสมของแต่ละสังคมเสรีภาพ ในลักษณะเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงของสภาพชีวิตมนุษย์เพราะไม่มีบุคคลใดที่จะมีเสรีภาพได้อย่างสมบูรณ์คือสามารถกระทำการทุกอย่างตามที่ตนมีความปรารถนาได้ตลอดเวลา

ดังนั้นคำว่า“เสรีภาพ” จึงหมายถึง ความมีเสรีพร้อมกับความยับยั้งชั่งใจ (restraint) หรือ ความรับผิดชอบ (responsibility) การจำกัดหรือยับยั้งไม่ให้มีเสรีภาพจนเกินไปจึงเป็นสิ่งจำเป็นแต่ก็มีหลักเกณฑ์นั้นคือสังคมจะกำหนดขอบเขตการใช้เสรีภาพโดยถือเอาความมั่นคงและสวัสดิภาพของชุมชนและเจตนารมณ์ของสมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมเป็นที่ตั้งเสรีภาพจึงมีสาระสำคัญที่ประกอบด้วยโอกาสและทางเลือกอันเสรีพร้อมกับความรับผิดชอบต่อบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งหลักการเรื่องเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยนี้ได้ถูกกำหนดไว้ตามมาตรา 4 แห่งปฎิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ .1789 กล่าวไว้ว่าคือความสามารถของบุคคลที่จะทำการใดๆก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่นการจำกัดขอบเขตของเสรีภาพนั้นจะกระทำได้อีกต่อเมื่อการใช้เสรีภาพของบุคคลไปขัดขวางรบกวนการใช้เสรีภาพของบุคคลอื่นและจะต้องออกมาในรูปของกฎหมายเท่านั้น (โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์ ,2532 : 53)

ชยอนันต์ สมุทวณิชได้อธิบายว่าเสรีนิยมให้ความสำคัญแก่การเชื่อมั่นในหลักเกณฑ์และวิธีการหาเหตุผลแบบวิทยาศาสตร์มากกว่าการเชื่อทางศาสนาเป็นพื้นฐานของอุดมการณ์ทางการเมืองประเภทหนึ่งคืออุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ก. มีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์มีศรัทธาในสติปัญญาในการที่มนุษย์ร่วมมือกันทำงานความสามารถของมนุษย์ที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักเหตุผลและยึดหลักเหตุผลด้วยวิธีทดลองค้นหาแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกิดจากข้อคิดของจอห์นล๊อค

ข. มีศรัทธาในลัทธิเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นยอมให้ทุกฝ่ายเสนอข้อเท็จจริงเหตุผลและความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่กำลังพิจารณาให้หมดเสียก่อนแล้วจึงร่วมกันตัดสินใจเป็นวิธีที่ดีที่สุดจากหลักข้อนี้จึงเกิดเสรีภาพทางการพูดทางการพิมพ์เผยแพร่ทางการเมืองและเสรีภาพในการรวมกลุ่มจัดตั้งสมาคม ตลอดจนถึงพรรคการเมืองด้วยจึงถือว่าเสรีภาพเป็นรากฐานของความเป็นคนดังที่รุสโซเขียนไว้

ค. เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันหรือเสมอภาคนี้ไม่ได้หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสติปัญญาหรือทางกายภาพแต่เป็นความเสมอภาคตามกฎหมายและการเมืองทุกคนควรได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและกฎหมายโดยเท่าเทียมกันควรมีสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองและดำเนินชีวิตเท่าเทียมกัน โดยไม่แยกว่าเป็นเพศใดมีกำเนิดอย่างไรมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นใด

ง. เสรีนิยมเห็นว่าควรปล่อยให้เอกชนทำกิจกรรมและดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ เอง โดยแทรกแซงน้อยที่สุดรัฐจะเข้ามาแทรกแซงในวิถีชีวิตและการจัดระเบียบสังคมของคนก็ต่อเมื่อ กิจกรรมนั้นเอกชนไม่สามารถจัดทำเองได้แล้วเท่านั้น

จ. เชื่อว่ารัฐเป็นเพียงอุปกรณ์ที่ช่วยให้คนบรรลุถึงความสมบูรณ์และรัฐอยู่ได้ก็ด้วย เป้าหมายที่จะคุ้มครองชีวิตทรัพย์สินดังนั้นประชาชนมีสิทธิที่จะทำการต่อต้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามจุดหมายดังกล่าวความคิดนี้ได้รับอิทธิพลจาก จอห์น ล็อกเป็นอย่างมากโดยที่ล็อกสนับสนุน สิทธิที่จะปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลที่ทำผิดสัญญา (ชยอนันต์ สมุทวณิช ,2523 : 53-55)

สุชุม นวลสกุลได้อธิบายความคิดเสรีนิยมว่ายกย่องศักดิ์ศรีและความสามารถของคนถือว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผลสามารถคุ้มครองและบำรุงเลี้ยงชีพตนเองได้เพราะฉะนั้นรัฐจึงไม่ควร ยุ่งเกี่ยวในการใช้ชีวิตหรือการเลือกทางดำรงชีพของตนเองควรอยู่ในฐานะเพียงเป็นผู้รักษากติกาให้ ภาวะแห่งสันติภาพเป็นบรรยากาศของสังคมรักษาความสงบภายในและป้องกันภัยจากภายนอกเสรี ประชาธิปไตยยึดถือหลักการปัจเจกชนนิยมต้องการให้แต่ละคนมีอำนาจอธิปไตยโดยหมายความว่า มี สิทธิเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ปราศจากอุปสรรคขัดขวางความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากแนวคิดเสรีนิยมซึ่งเริ่มขึ้นในสมัยEnlightenประมาณ 300 ปีนี้เองอาจ กล่าวได้ว่าแนวความคิดเสรีนิยมในยุคเริ่มแรกเป็นปฏิกิริยาต่อการปกครองแบบกษัตริย์มีอำนาจ สูงสุดหรือระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในยุโรปโดยเฉพาะความคิดของจอห์น ล็อก คริสโตเฟอร์ จอห์น สจ๊วต มิลได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเสรีภาพของมนุษย์ไว้อย่างกว้างขวางอาจกล่าวได้ว่า แนวความคิดทางด้านเสรีนิยมดังกล่าวเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อในด้านธรรมชาติของมนุษย์โดยอิทธิพลของพวกเสรีนิยมประชาธิปไตยมองมนุษย์ แตกต่างไปจากที่พวกอำนาจนิยมมองคือเห็นว่าขอบเขตความสามารถของมนุษย์ในการพัฒนา ตนเองโดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือจากผู้ที่อำนาจสูงกว่านั้นกว้างขวางกว่าความเชื่อของพวกอำนาจ นิยมแต่ละคนมีสิทธิที่จะดำเนินกิจกรรมทุกอย่างตามที่ตนคิดว่าเป็นประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด เพราะฉะนั้นในทัศนะของพวกเสรีนิยมการปกครองที่ดีที่สุดคือการปกครองที่ผู้อยู่ใต้ปกครองมี ความรู้ดีกว่าถูกปกครองน้อยที่สุด (สุชุม นวลสกุล ,2518 : 8)

แนวความคิดเสรีนิยม ซึ่งได้ให้ความสำคัญเรื่องเสรีภาพของบุคคลตามที่กล่าวมาแล้ว เพื่อ ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ชีวิตลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้กำหนด ลักษณะของบุคคลที่พึงซึ่งถึงการมีค่านิยมแบบเสรีนิยมดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความเชื่อในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง
2. เป็นผู้ที่มีความเชื่อในคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น
3. เป็นผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องความเสมอภาคของบุคคล

4. เป็นผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องอิสระเสรีภาพของปัจเจกบุคคล
5. เป็นผู้ที่ยึดถือขอบเขตหน้าที่สิทธิและเสรีภาพ
6. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบผูกพันในสิ่งที่ได้ตัดสินใจกระทำลงไป

2.10.2 ลักษณะบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม

เมื่อเรากล่าวถึงระบบเผด็จการหรือระบบอำนาจนิยมนักรัฐศาสตร์มักจะแยกการพิจารณาออกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ

ก. อำนาจนิยม ในฐานะที่เป็นอุดมการณ์หรือแนวความคิดมีลักษณะดังนี้ คือไม่เชื่อมั่นศรัทธาในความสามารถของมนุษย์ที่จะใช้เหตุผลในการตัดสินใจด้วยตนเองไม่เชื่อในสิทธิและเสรีภาพในปัจเจกบุคคลปฏิเสธในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ไม่ต้องการให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากผู้นำหรือรัฐบาลอำนาจสูงสุดในการปกครองและการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศอยู่ที่บุคคลคนเดียวหรือกลุ่มเดียวการคัดค้านหรือการต่อต้านรัฐบาลไม่ว่าในกรณีใดๆ ถือว่าเป็นการทำลายความมั่นคงและความสามัคคีของคนในชาติ

ข. อำนาจนิยม ในฐานะที่เป็นระบบการเมืองการปกครองหรือรูปแบบการปกครองมีลักษณะดังนี้อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจควบคุมของรัฐอยู่ที่ผู้นำเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียวการตัดสินใจในปัญหาใดๆ ไม่จำเป็นต้องปรึกษาหารือหรือได้รับความยินยอมจากประชาชนทุกอย่างขึ้นกับผู้นำ ไม่มีองค์กรใดของประชาชนเข้าไปตรวจสอบหรือควบคุมอำนาจของผู้ปกครองก็คิดกันมิให้ประชาชนสนใจและมีส่วนร่วมในทางการเมืองการใช้กำลังและอำนาจเข้าปราบปรามผู้ที่มีความคิดจะท้าทายหรือต่อต้านอำนาจรัฐถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม

ค. อำนาจนิยม ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตบุคคลที่อยู่ในสังคมเผด็จการจะมีความคิดความเชื่อค่านิยมและทัศนคติดังนี้ คือนิยมการปกครองแบบใช้อำนาจเด็ดขาดในการแก้ไขปัญหาล้างขัดแย้งต่างๆ ขอบผู้นำที่มีความเข้มแข็งเด็ดขาดยอมรับอำนาจโดยดุษฎีไม่มีการโต้แย้งสงสัยนับถือระบบอาวุโสไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ไม่ต้องการให้ใครมีความคิดเห็นขัดแย้งกับตนยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการไม่นิยมการประนีประนอมมีความคิดชาตินิยมรุนแรง(ชยอนันต์ สมุทวณิช, 2519 : 51-53)

คำว่า “ลักษณะอำนาจนิยม” บุคคลที่ใช้คำนี้เป็นบุคคลแรกคือ Erich Fromm เขากล่าวว่าลักษณะอำนาจนิยมเกิดจากการที่คนเราพบว่าตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยวช่วยเหลือตนเองไม่ได้จึงจำเป็นต้องพึ่งพาบุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นที่เข้มแข็งมั่นคงและเพื่อทดแทนสภาพดังกล่าวจึงยอมสละความเป็นอิสระความรู้สึกดังกล่าวเป็นรากฐานของบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยม(Erich Fromm, 1941 : 163)

ลักษณะอำนาจนิยมเราอาจพิจารณาได้เป็น 3 ระดับคือในระดับทางจิตวิทยาบุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะเป็นผู้ที่ข่มขู่ผู้อื่นหรือยอมตนต่อผู้ที่ได้รับการจัดลำดับชั้นที่เหนือกว่ามีลักษณะประจบประแจงต่อผู้ที่แข็งแรงกว่าและครอบงำในลักษณะที่ยกตนข่มท่านหรือรังเกียจดูหมิ่นต่อผู้ที่ตกอยู่ใต้อำนาจตนหรือผู้ที่ต่ำกว่า ในระดับพฤติกรรมทางการบริหารบุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมจะมีความเชื่อมั่นในผลดีของความเคร่งครัดระเบียบแบบแผนและการขู่ว่าจะลงโทษ และในระดับอุดมการณ์จะยกย่องนับถือผู้นิยมใช้อำนาจลักษณะทั้งสามประการดังกล่าว จะมีความสัมพันธ์อย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือ บุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมมีความโน้มเอียงที่จะใช้การบริหารแบบอำนาจนิยมและแสดงออกถึงอุดมการณ์แห่งการนิยมนำอำนาจ (Julius Gould and William L. Kolb, 1964 : 42)

สำหรับลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงการมีค่านิยมแบบอำนาจนิยมนั้นในเรื่องนี้ได้มีผู้ที่ได้ให้ทัศนะและความคิดเห็นไว้แตกต่างกันดังนี้

ทินพันธุ์ นาคะตะได้ประมวลความคิดของ Robert A Dahl และ T.W. Adorno แล้ว สรุปว่าจิตใจของบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเผด็จการจะมีลักษณะดังนี้คือเป็นบุคคลที่ชอบมอบความรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำชอบใช้อำนาจเด็ดขาดการอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้ที่มีอำนาจการนิยมนำระบบเจ้าขุนมูลนายการไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคลการไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นในการใช้สิทธิเสรีภาพของเขาและการยึดมั่นในค่านิยมแบบเดิม) ทินพันธุ์ นาคะตะ ,2525 : 91-92)

Seymour Martin Lip set ได้อธิบายถึงลักษณะอำนาจนิยมตามทัศนะทางจิตเวชว่าบุคคลที่มีลักษณะอำนาจนิยมเป็นบุคคลที่ชอบการบังคับขู่เข็ญมีความกังวลมีความสงสัยเป็นบุคคลที่ปฏิเสธตัวเองมีแนวโน้มที่ต่อต้านอำนาจมีข้อจำกัดในความสามารถที่จะได้รับความพึงพอใจจากผู้อื่นต้องการครอบงำหรือไม่ก็ยอมจำนนขาดความอดกลั้นมีวิธีการแก้ปัญหาตายตัวชอบแนวทางที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ชอบภรรยาที่เฉยๆ เฉื่อยชา ชอบเด็กที่ยอมจำนน พอใจในชีวิตครอบครัวที่ไม่มีการเรียกร้องและมีลูกจ้างที่อ่อนน้อมว่านอนสอนง่ายเป็นบุคคลที่อำพรางความเป็นศัตรูไว้เบื้องหลังด้วยการสร้างแสดงความเป็นมิตรต่อผู้อื่นเป็นบุคคลที่พยายามหลอกลวงผู้อื่นว่าตนเป็นคนซื่อสัตย์ Seymour Martin Lip set. 1969 : 216)

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเผด็จการได้แก่ผู้ที่มีความคิดความเชื่อความรู้สึกริด้างอำนาจและทัศนคติดังนี้คือการนิยมนำตัวเองเป็นตัวบุคคลมากกว่าหลักของเหตุผลนับถือในระบบอาวุโส ชอบมอบความรับผิดชอบในทุกสิ่งทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ นิยมในอำนาจเด็ดขาดมักอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้ที่มีอำนาจนิยมระบบเจ้าขุนมูลนายไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคลตามกฎหมายไม่ยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ๆ ในการใช้สิทธิเสรีภาพของเขาถือถือในค่านิยม

แบบเดิมยึดถือเกี่ยวกับความแตกต่างของฐานะของปัจเจกชนไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆและถือว่ากิจกรรมของบ้านเมืองเป็นเรื่องของหลวงชาวบ้านไม่เกี่ยวข้อง

ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวว่า บุคลิกภาพที่ไม่เกื้อกูลต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ได้แก่บุคลิกภาพเผด็จการหรืออำนาจนิยมผู้ที่มีทิฐิทำว่าจะเป็นเผด็จการ ถ้าเป็นผู้นำหรือชอบถูกปกครองแบบเผด็จการคือบุคคลที่มีลักษณะ ดังนี้

ก. ขอมรับอะไรง่าย ๆ ขอมตามสังคมอยู่เสมอ โดยไม่มีความคิดเห็นโต้แย้งต่อค่านิยมของสังคม ทั้งนี้เพราะบุคคลประเภทนี้ต้องการยอมรับจากสังคมต้องการความมั่นคงและไม่สามารถจะประสบกับการที่ตนเองเกิดไปมีความคิดเห็นผิดแปลกไปจากคนหมู่มากได้ในทำนองเดียวกันถ้าใครมีความเห็นไม่ตรงกับตัวคนก็จะทนเขาไม่ได้เช่นกัน

ข. มองโลกที่เต็มไปด้วยความหลอกลวง ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ไม่น่าอยู่ ไม่มีอะไรแน่นอน เมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้อยู่แล้วก็มักจะเกิดความปั่นป่วนใจต้องหันหน้าเข้าพึ่งบุคคลหรือสิ่งของเอาไว้คอยยึดมั่นอย่างมกมาย บุคคลประเภทนี้จึงชอบผู้เผด็จการชอบการใช้อำนาจเด็ดขาดและมีทัศนคติว่าสิ่งที่โลกเราหรือชาติต้องการมากที่สุดคือการมีผู้นำที่เข้มแข็ง

ค. เป็นคนที่เคร่งครัดจนเกินไป ไม่รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ค่อยยอมปรับตัว ไม่ค่อยมีจินตนาการจะเรียกว่าเป็นพวกอนุรักษนิยมจัดเกินไปก็ได้ ไม่ค่อยมีปฏิริยาเท่าไรเป็นพวกทงไม่รู้ร้อนและนิยมคติที่ว่า “พูดไปสองไพเบี้ยนึ่งเสียตำลึงทอง”

ง. เป็นผู้ที่มีนิยมชาติจนเกินไปจนใจแคบต่อเพื่อนร่วมโลกคนอื่นๆที่มีเชื้อชาติภาษาต่างไปจากตนคนที่มีเชื้อชาติภาษาคนละอย่างกับตนหรือมีความคิดเห็นแตกต่างไปจากตน มักจะถูกมองเป็นคนประหลาดน่ากลัวน่าอันตรายและชอบประทุษร้ายให้คนอื่นว่าเป็นโน่นเป็นนี่ เช่น “ไอ้คนชาตินี้มันจี้เกียจ”หรือ“ไอ้พวกนั้นหัวรุนแรง” เป็นต้น

Robert A. Dahl ให้ความเห็นว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพทางการเมืองแบบเผด็จการหรือมีลักษณะท่าทีทางการเมืองที่จะสนับสนุนระบบการปกครองแบบเผด็จการเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้คืออ่อนน้อมยอมจำนนและเชื่อฟังต่อผู้มีอำนาจอย่างง่าย ๆ ก้าวร้าวและเห็นชอบกับการลงโทษผู้คนด้วยวิธีการที่รุนแรง ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับตัวเองเป็นใหญ่เป็นคนมองโลกในแง่ร้ายและชอบหมกมุ่นอยู่กับเรื่องการมณอยู่ตลอดเวลา (Robert A. Dahl. 1963 : 120)

จากแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะบุคลิกภาพแบบอำนาจนิยมตามที่ได้นำเสนอไปแล้วเพื่อประโยชน์ในการสร้างนครชนิษฐ์วลักษณะของบุคคลที่บ่งชี้ถึงการมีค่านิยมแบบอำนาจนิยมในการค้นคว้าพัฒนาธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงได้กำหนดลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงการมีค่านิยมแบบอำนาจนิยม ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจ

2. เป็นผู้ที่นิยมยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการของเหตุผล
3. เป็นผู้ที่ชอบมอบอำนาจและความรับผิดชอบทุกอย่างไว้ที่ผู้นำ
4. เป็นผู้ที่ยอมรับนับถือในระบบอาวุโส
5. เป็นผู้ที่นิยมอำนาจเด็ดขาด
6. เป็นผู้ที่นิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย
7. เป็นผู้ที่ไม่ยอมรับความเสมอภาคกันของบุคคล
8. เป็นผู้ที่ไม่ยอมรับความแตกต่างกันของบุคคลในการใช้สิทธิเสรีภาพ
9. เป็นผู้ที่ยึดถือเกี่ยวกับความแตกต่างของฐานะปัจเจกชน
10. เป็นผู้ที่มีความคิดทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นกับตัวเองเป็นใหญ่

2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล

พฤติกรรมของมนุษย์เป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นวัดได้โดยตรงหรือเป็นการกระทำภายในจิตใจในสมองของมนุษย์ เช่น ความรู้ ความคิดซึ่งเรียกได้ว่าเป็นพฤติกรรมภายในมนุษย์ทุกคนตั้งแต่วัยเด็กจนถึงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่างได้รับการเรียนรู้ ซึ่งมีหลายลักษณะทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม นักจิตวิทยาพยายามให้คำจำกัดความว่า การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบประสาทซึ่งวัดและคาดคะเนได้ยากจึงใช้การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่สังเกตได้ว่าเป็นผลมาจากการเรียนรู้มาเป็นตัวประเมินมนุษย์รู้จักใช้ระบบสัญลักษณ์ที่ละเอียดลึกซึ้งในการจัดประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจ (cognitive experience) ของตนเองยิ่งไปกว่านั้นการที่มนุษย์จะเรียนรู้สิ่งใดได้ดีก็เนื่องมาจากองค์ประกอบทางจิตวิทยาได้แก่ทัศนคติและความสามารถในการรับรู้ (นั่นเอง) พิมพ์พรรณศิลปะสุวรรณ. 2536 : 40)

ทางทฤษฎีพบว่าทัศนคติมีใช้ตัวบ่งชี้โดยตรงของพฤติกรรมการปฏิบัติเพราะยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรวมของบุคคล เช่น สถานการณ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น อีกทั้งทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการได้รับข่าวสารที่เกิดขึ้นได้อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับว่าทัศนคติต่อสิ่งใดๆ ก็ตามถูกจำกัดโดยความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้นนั่นคือมนุษย์จะวางรูปแบบความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในด้านคุณลักษณะและคุณภาพ โดยจะมีทัศนคติขึ้นชอบต่อสิ่งที่เขาเชื่อว่าจะมีคุณลักษณะในทางบวกและมีทัศนคติไม่ชอบต่อสิ่งที่มีคุณลักษณะในทางลบความเชื่อที่มีต่อสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาจากประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลซึ่งได้มาจากการรับรู้จากแหล่งภายนอกความเชื่อบางอย่างอาจมีอยู่ตลอดเวลาความเชื่อบางอย่างอาจจะถูกลืมเลือนไปและความเชื่อใหม่ๆ ก็จะมีขึ้นแม้ว่าบุคคลจะมีความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งอย่างมากมายแต่ปรากฏว่าเมื่อกำหนดเวลาให้บุคคลจะให้ความสนใจต่อความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเพียงเล็กน้อยซึ่งเรียกว่า “ความเชื่อเด่นชัด” (salient beliefs) ทั้งนี้เพราะความ

เชื่อเด่นชัดเป็นสิ่งที่อยู่บนสุดภายในจิตใจของบุคคลและจะเป็นตัวที่อยู่ใกล้ชิดกับทัศนคติของบุคคลและถ้าให้เวลาและมีสิ่งเร้ามาร่วมด้วยก็อาจเป็นไปได้ที่บุคคลจะยกความเชื่อที่มีอยู่ขึ้นมาพิจารณาและอาจทำให้ความเชื่อเด่นชัดเปลี่ยนแปลงไป (พิมพ์พรรณ ศิลปสุวรรณ ,2536 : 43)

2.12 แนวความคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ดังนี้

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Arthur W. Bromage (1950 : 252) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแยกออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยการออกเสียงเลือกตั้ง(participate by voting)
2. การใช้การกดดันและการเชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการ (informal method of pressure and persuasions) ซึ่งได้แก่ การแสดงความคิดเห็นโดยตรงทางจดหมายโทรศัพท์ฯลฯ ตลอดจนการเดินขบวน(demonstration) และการก่อการจลาจล(riot)
3. การกระทำอย่างเป็นทางการ(formal actions) อันได้แก่ การใช้สิทธิที่มีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เป็นต้น ว่าการแสดงประชามติ(referendum) และการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง(recall)

Lester W. Milbrath (1965, จิตราพรมชุตินา. 2539 : 33)

กล่าวว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมืองในส่วนที่เป็นเป้าหมายทางการเมือง หมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย เหตุเพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยสังคมใดจะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

สำหรับในส่วนของกระบวนการทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออก ซึ่งกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในสังคมซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับองค์การทางการเมืองซึ่งรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐด้วย

Herbert McClosky (1969 : 122) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าเป็นกิจกรรมต่างๆที่กระทำโดยสมัครใจ(Voluntary activity)ของสมาชิกในสังคมเป็นการกระทำทั้งโดยตรงหรือทางอ้อมที่จะมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ปกครองหรือกำหนดนโยบายสาธารณะ(public policy)กิจกรรมที่ว่าเหล่านั้นคือการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการแสวงหาติดตาม

ข่าวสารทางการเมืองการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองการออกเงินช่วยเหลือหรือสนับสนุน
 นักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองการติดต่อกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกจากนี้
 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของMcCloskyยังรวมไปถึงการลงทะเบียนสมัครเข้าเป็น
 สมาชิกพรรคการเมืองการชักจูงให้ประชาชนไปเลือกตั้งการเขียนคำปราศรัยการณรงค์หาเสียง
 ตลอดจนการเข้าแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือในคณะรัฐบาล
 แต่สำหรับMcCloskyกิจกรรมที่กระทำโดยความไม่สมัครใจเช่นการเสียภาษีการทำหน้าที่ตุลาการ
 ไม่รวมในความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง(Political Participation)

Myron Weiner (1971 : 161-163) ได้ทำการรวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 10 ความหมายด้วยกันกล่าวคือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการกระทำที่เป็นการสนับสนุนหรือทำการ
 เรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาลทั้งในระบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการก็ได้เช่นการชุมนุมที่สนับสนุน
 การกระทำของรัฐบาลเพื่อแสดงว่าการกระทำของรัฐบาลมหาชนสนับสนุนและยังเป็นการแสดงให้
 เห็นว่ารัฐบาลมีความชอบธรรม(legitimacy)อีกด้วย
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน
 ของรัฐบาลหรือการเลือกตั้งผู้นำรัฐบาลเช่นการวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อนโยบาย
 ของรัฐบาลหรือนโยบายของผู้นำเป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของ
 ประชาชนเช่นการเลือกตั้งการชุมนุมเพื่อยื่นข้อเรียกร้องตลอดจนการวิ่งเต้นในเรื่องต่างๆที่เป็นไป
 ตามกฎหมายดังนั้นในความหมายนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือการทำหน้าที่ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย
4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองหมายถึงวิธีการมีตัวแทนหรือผู้แทนทางการเมืองซึ่งผู้ที่
 พวกเขาที่เชื่อในระบบประชาธิปไตยแบบมีตัวแทนจะเห็นด้วยกับความหมายนี้แต่สำหรับพวกที่นิยม
 การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงจะไม่เห็นด้วยกับความหมายนี้
5. การมีส่วนร่วมทางการเมืองคือความแปลกแยกหรือความเหินห่าง(alienation) เป็น
 สภาพความรู้สึกที่บุคคลไม่อยากจะเข้าร่วมทางการเมืองทำให้ขาดความสนใจทางการเมืองและไม่
 กระทำการใดๆทางการเมืองเพราะเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องไร้สาระหรือมีสาระน้อยมากแต่ใน
 ความหมายนี้ก็มีปัญหาให้คิดต่อไปว่าการไม่กระทำการอันใดซึ่งเป็นผลมาจากความแปลกแยกหรือ
 ความรู้สึกเหินห่างเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง
6. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำของพวกที่มีความกระตือรือร้น
 ทางการเมืองเป็นอย่างมาก เช่น ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองการเข้า
 ร่วมประชุมในปัญหาทางการเมือง นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความรวมไปถึง

การกระทำที่ดูจะมีความตื่นตัวทางการเมืองไม่มากนัก เช่น พวกที่ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ชอบพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองกับเพื่อนบ้านพวกที่ชอบแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แม้กระทั่งพวกที่สนใจข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนก็รวมอยู่ในความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้

7. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา หรือการกระทำทางการเมืองที่กระทำเป็นครั้งคราวก็ได้สำหรับการกระทำที่มีความต่อเนื่องกิจกรรมเหล่านี้จะมีสถานะที่มีความเป็นสถาบันรวมทั้งการกระทำซึ่งเกิดขึ้นมาทันทีทันใดและความรุนแรงก็ได้ เช่น การก่อการจลาจลหรือการลอบสังหารในทางการเมือง เป็นต้น

8. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีจุดหมายเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของข้าราชการ

9. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่มีผลต่อการดำเนินการทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

10. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำทางการเมืองหรือการปฏิบัติการทางการเมือง ซึ่งมีปัญหาที่ตามมาคือการกระทำทางการเมืองในแต่ละสังคมหรือแม้กระทั่งเรื่องของเวลาที่ต่างกันอาจทำให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันได้โดยเฉพาะข้อยึดถือว่าจะอะไรคือการกระทำทางการเมือง เช่น การรวมตัวกันเข้าทำลายทรัพย์สินหรือการก่อการจลาจลแล้วมีการทำลายทรัพย์สินในบางสังคมอาจมองว่าเป็นการกระทำทางการเมืองแต่อีกสังคมมองว่าเป็นอาชญากรรมก็ได้

ดังนั้น จากความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นคือการกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งสมัครใจหรือไม่สมัครใจหรือกระทำไปแล้วจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตามอาจจะเป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่องหรือชั่วคราวชั่วคราวทั้งถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายและการกระทำเหล่านั้นกระทำไปเพื่อมีอิทธิพลในการเลือกสรรนโยบายหรือการบริหารนโยบายของรัฐบาลรวมทั้งการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นตลอดจนการพูดคุยติดตามข่าวสารทางการเมืองหรือแม้กระทั่งการเพิกเฉยทางการเมืองก็เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

ดังนั้นจากความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้นก็อาจจะสรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายกว้างๆได้ ดังนี้

1. ต้องเป็นการกระทำ
2. การกระทำนั้นเกิดจากทั้งความสมัครใจและไม่สมัครใจก็ได้
3. การกระทำนั้นมีประชาชนเข้าไปร่วมเพื่อมีส่วนร่วมหรือมีโอกาสที่จะเลือก

จะเห็นได้ว่าความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้นนั้นได้บ่งบอกถึงลักษณะความเป็นไปในสังคมประชาธิปไตย โดยเฉพาะสังคมประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน(Representative Democracy) อย่างแท้จริง กล่าวโดยสรุปแล้วความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือการกระทำในรูปแบบต่างๆที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแสดงออกเพื่อการที่จะมีอิทธิพลเหนือการกระทำของรัฐและหรือผู้นำทางการเมืองตลอดจนการกระทำนั้นๆ เพื่อสนับสนุนคัดค้านหรือต่อรองทางการเมืองทั้งโดยการใช้ความรุนแรงหรือสันติวิธีก็ได้รวมทั้งกฎหมายจะรับรองหรือไม่ก็ได้และอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น

2.13 แนวความคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อ(Belief) คือ ความมั่นใจต่อสิ่งนั้น ๆ ว่าเป็นความจริง ซึ่งความเชื่อบางอย่างอาจเชื่อสืบเนื่องต่อกันมาเป็นเวลานาน (วิกิพีเดีย: สารานุกรมเสรี) ความเชื่อเป็นสิ่งที่มียุ่อยู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ยุคโบราณ ตอนที่มนุษย์ยังไม่มีระบบความรู้ที่เป็นแบบวิทยาศาสตร์ จึงยังไม่มีมีการพิสูจน์ถึงความจริงเรื่องความเชื่อนั้น ๆ

2.1 อิทธิพลความเชื่อ มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีความสามารถพิเศษกว่าสัตว์อื่น ๆ ในโลกที่มีความสามารถสูงในการใช้สมอง จินตนาการ เก็บความรู้ ถ่ายทอดความรู้และส่งต่อจินตนาการความคิดฝันต่าง ๆ ได้ และการใช้สมองของมนุษย์มิได้ทั้งด้วยตนเองหรือได้รับการถ่ายทอดมาจากผู้อื่นที่เป็นได้ทั้งการถ่ายทอดโดยตรงและการถ่ายทอดโดยอ้อมที่เกิดการรับรู้และการรับรู้นี้จะสร้างความเชื่อหรือไม่เชื่อนั้น ความเชื่อนี้เองจึงสร้างจินตนาการขึ้น เมื่อจินตนาการได้รับการใช้ซ้ำ ๆ จินตนาการนั้นถูกยึดถือเป็นแบบความเชื่อ และแบบความเชื่อจะถูกพัฒนาขึ้นเป็นอุดมการณ์(Idealism) และอุดมการณ์จะเป็นแรงที่ทำให้เกิดการกระทำ (Action)ขึ้น

2.2 ลักษณะความเชื่อของคนไทย ความเชื่อของคนไทยมีที่มาจาก 4 แหล่ง คือ

1.ศาสนา คนไทยส่วนใหญ่(90%) นับถือศาสนาพุทธ ที่มากับความเชื่อของฮินดูและพราหมณ์

2.โหราศาสตร์ ผี เทวดา เทพ เป็นความเชื่อของคนไทยก่อนรับนับถือศาสนา แต่กลุ่มความเชื่อนี้ยังมีอิทธิพลเพราะมีการสืบทอดและส่งต่อเรื่อยมา อีกทั้งความเชื่อนี้มีลักษณะสนับสนุนวิถีพุทธและฮินดูพราหมณ์

3.สุภาษิต คำพังเพย ประโยคและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งวิถีชีวิตของท้องถิ่น

4. ความรู้สมัยใหม่ที่ได้รับมาจากทางวิชาการ วิชาการ ที่เน้นการตรวจสอบพิสูจน์ นับรวมทั้งความรู้ ความเชื่อภายใต้วิชาการที่เป็นกระแสของโลก

ความเชื่อทั้ง 4 แหล่ง มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก ที่ทั้งหล่อเลี้ยงวิถีชีวิต และเป็นพลังขับเคลื่อน ก่อให้เกิดการกระทำและผลักดันการกระทำต่าง ๆ ให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงในสังคมและภูมิภาค

ความเชื่อและความคิดทางการเมืองเมื่อเกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงได้ยาก

ปัญหาวิกฤติความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงก่อน คสช. ได้ก่อให้เกิดความแตกแยกของมวลชนชาวไทยอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน และยังไม่รู้ว่าเมื่อไรสภาพการณ์ดังกล่าวจะมีแนวโน้มไปในทางที่ดีบ้าง ซึ่งที่มาของปัญหาดังกล่าวมีพื้นฐานมาจาก ความเชื่อและความคิดทางการเมืองที่มีความแตกต่างกัน โดยที่แต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลไม่สามารถปรับเปลี่ยนไปได้ ความคิดและความเชื่อทางการเมืองนั้น จะเกิดขึ้นกับแต่ละบุคคลด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษา สภาพความคิดจิตใจ สภาพแวดล้อมต่างๆ ความเป็นเครือญาติและการผูกพันด้วยเหตุผลอื่นๆ ตลอดจนการได้รับความประทับใจหรือภาพพิมพ์ใจครั้งแรก เมื่อความคิดและความเชื่อทางการเมืองเกิดขึ้นแล้ว ประกอบกับการได้รับการตอกย้ำ การโฆษณาชวนเชื่อ การปลุกกระดมมวลชน หรือวิธีการสร้างความน่าเชื่อถืออื่นๆ ตลอดจนการสร้างกระแสเพื่อลดความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้ามอีกด้วย จะก่อให้เกิดการตกผลึกทางความคิดและความเชื่อนั้นๆ โดยเฉพาะในเรื่องทางการเมืองจะมีความมั่นคงยั่งยืนมากที่สุดการนำเสนอข้อมูลเฉพาะด้านที่ต้องการทั้งด้านที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ประกอบกับการวางแผนสร้างสถานการณ์ประกอบเพื่อสนับสนุนเสริมสร้างความมั่นคงถาวร ในเรื่องความคิดและความเชื่อเรื่องทางการเมืองดังกล่าว เป็นยุทธวิธีการปลุกกระดมมวลชนที่ใช้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพมาโดยตลอด เหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในขณะนี้ เป็นตัวอย่างที่ดี เห็นได้ชัดเจน บางเรื่องบางสถานการณ์เป็นที่รับรู้และยอมรับกันว่ามีความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามกระบวนการศาลยุติธรรม หรือตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏมีหลักฐานชี้ชัดยืนยัน แต่ก็ยังมีผู้นำไปสู่ความบิดเบือนเบี่ยงเบนทิศทางของข้อมูลเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองและพรรคพวก จากเหตุการณ์ความสับสนวุ่นวายในวิกฤติทางการเมือง ของประเทศในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติในทุกๆ ด้าน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สังคมโลกขาดความเชื่อถือต่อประเทศไทย การแตกแยกและการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นกับประชาชนทุกระดับเหตุการณ์เข้มข้นรุนแรงจนถึงขั้นมุ่งร้ายทำลายชีวิตต่อกัน ทั้งหมดนี้มีที่มาและที่ไปจากความเชื่อทางการเมืองทั้งสิ้น

2.14 แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากร

การที่บุคคลจะสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการ มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษา และพบว่าคนที่บุคคลจะมีความสนใจเลือกรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้นั้นย่อมต้อง

ขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากร อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ เพราะความแตกต่างของบุคคลเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ และเป็นตัวการสำคัญที่ส่งผลให้การแปลความรู้สึกลึกซึ้งของบุคคลนั้นแตกต่างกัน และความรู้สึกลึกซึ้งที่แตกต่างกันนี้ จะมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดเป็นผลของระดับความแตกต่างกันของบุคคล โดยได้นำเสนอแนวคิด และข้อสังเกตไว้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และทำการวิจัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิด และสมมุติฐานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆเหล่านี้ เป็นแนวทางประกอบการศึกษาลักษณะองค์ประกอบทางสังคมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความแตกต่างด้านอายุ กล่าวถึง ความแตกต่างด้านอายุเอาไว้ว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน โดยให้เหตุผลเอาไว้ว่า อายุของผู้รับสารเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถใช้วิเคราะห์ผู้รับสารได้ กลุ่มคนที่มีอายุต่างกันจะมีลักษณะการใช้สื่อมวลชนที่ต่างกัน นอกจากนั้นอายุยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูง และเป็นปัจจัยที่ทำให้คนแตกต่างกันในเรื่องของความคิด และพฤติกรรม ซึ่งโดยทั่วไปคนที่อายุน้อยมักมีความคิดเสรีนิยม (More Liberal) มากกว่าคนที่มีความคิดของตนเอง ชี มาเบล และไอแอลเลนนิสและดีฟล์(C. Mable, I. L. Janis and Deerif) ที่ศึกษาถึงความแตกต่างของอายุกับการโน้มน้าวใจพบว่า คนหนุ่มสาวเป็นผู้ที่ยึดอุดมการณ์และมองโลกในแง่ดี ในขณะที่คนแก่เป็นคนหัวรั้นและมีความระมัดระวังมากกว่าคนหนุ่มสาว ดังนั้นคนในวัยหนุ่มสาวจึงมีการเปิดรับสื่อและชักจูงได้มากกว่า ส่วนแชรรมม์(Wilbur Schramm 1973 : 55) ได้มีแนวคิดเช่นเดียวกันว่า ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยบุคคลที่มีวัยต่างกันมีการใช้สื่อมวลชนและสนใจข่าวสารที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีการเปิดรับสารต่างกันด้วย (อ้างถึงใน กรณก วิโรจศรีสกุล 2546 : 29)

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า อายุเป็นองค์ประกอบที่เด่นชัดที่สุดในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะอายุจึงทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความรู้ ความชำนาญ ความรับผิดชอบ ความสนใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความจำ บุคลิกภาพ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงถึงความพร้อมต่างๆของบุคคล

2. ความแตกต่างทางเพศการวิจัยทางจิตวิทยาหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม ทศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองคนไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่จิตใจอ่อนไหวหยังถึงจิตใจของคนได้ดีกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายใช้เหตุผลมากกว่าผู้หญิงและจดจำข่าวสารได้มากกว่า (ปรมะ สตะเวทิน 2547 : 114)

3. ความแตกต่างด้านระดับการศึกษาระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน โดยอ้างแนวคิดการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่อธิบายว่า บุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ฯลฯ จะมีพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายคลึงกัน กล่าวได้ว่า บุคคลจะแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาเนื่องจากการเรียนรู้จากสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งข่าวสารเป็นเสมือนสิ่งเร้าที่ทำให้แต่ละคนมีการตอบสนองต่างกัน นอกจากนี้แนวคิดของ แชรรมม์ (Willbur, Schramm 1973 : 87) ที่ว่าการศึกษาและสภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกเปิดรับสื่อ และเนื้อหาของข่าวสารของผู้รับสาร กล่าวว่าการศึกษายเป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน จะมีการเรียนรู้และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ส่วนคนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจในสารเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของโรบินสัน (Robinson 2001 : 112) ที่พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการใช้สื่อคือ กลุ่มที่มีการศึกษาสูงต้องการความรู้ด้านสารคดี และมักเพิ่มพูนความรู้ด้วยการเปิดรับสื่อมวลชนเช่นเดียวกับงานวิจัยของ McComb and Mullins (1973 : 119) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษ การใช้สื่อมวลชนและความสนใจทางการเมืองที่พบว่า การศึกษามักมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการใช้สื่อมวลชน การศึกษาเป็นตัวแปรที่สำคัญมากต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้รับสาร ซึ่งอาจพบได้ตั้งแต่การอ่านออกเขียนได้ก็จะต้องมีการศึกษาระดับหนึ่ง การมีความรู้ ความเข้าใจคำศัพท์ หรือคำพูดบางประโยคก็อาจต้องการความรู้ในระดับหนึ่งเช่นกัน สาขาวิชาที่จบมาก็มีอิทธิพลที่ทำให้บุคคลนั้นมีความรู้ ความเข้าใจหรือความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งต่างกัน (อ้างถึงใน กรรณกวีโรจศรีสกุล 2546 : 29-30)

การศึกษามีหลายเรื่องที่ได้ชี้ว่า การศึกษาของผู้รับสารนั้น ทำให้ผู้รับสารมีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันออกไป เช่น บุคคลที่ยังมีการศึกษาสูงก็将会มีความสนใจในข่าวสารกว้างขวางแต่จะไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ โดยจะต้องมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอจึงจะเชื่อ (ปรมะสตะเวทิน 2547: 117) ดังนั้น ความแตกต่างของระดับการศึกษาจึงมีผลกระทบและมีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้และตีความในกระบวนการของการสื่อสาร

4. ความแตกต่างด้านอาชีพอาชีพต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยแนวความคิดการแบ่งกลุ่มทางสังคม (Social Categories Theory) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ เชื้อชาติ ศาสนา อายุ ฯลฯ จะมีพฤติกรรมการสื่อสารที่คล้ายคลึงกันด้วย นอกจากนี้ยังมีความคิดของ แชรรมม์ (Willbur, Schramm 1973 : 87) ที่ได้กล่าวว่าผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดย

บุคคลที่มีอาชีพต่างกัน ย่อมมีจุดสนใจต่างกัน ดังนั้นจึงมีการเปิดรับข่าวสารต่างกันด้วย แนวคิดของ เมอร์ริลและโลเวนสไตน์(Merrill and Lowenstien 2002 : 112) กล่าวถึงปัจจัยหลายอย่างที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นเปิดรับข่าวสาร หนึ่งในนั้นก็คือ ประโยชน์ใช้สอยของตนเองที่สอดคล้องกับแนวคิดของ แคลปเปอร์(Klapper 2001 : 113) ที่ว่ากระบวนการเลือกสารนั้นบุคคลจะเลือกรับสื่อและข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ส่วนแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อและทฤษฎีความแตกต่างของบุคคลได้กล่าวว่าโครงสร้างทางบุคลิกภาพของบุคคลที่แตกต่างกัน จะมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ข่าวสารหรือเหตุการณ์ต่างๆ กัน (อ้างถึงใน กรณกรวิโรจศรีสกุล 2546: 29)

5. ความแตกต่างทางเศรษฐกิจการที่บุคคลมีฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้ที่แตกต่างกันย่อมทำให้มีโอกาสในสังคมที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการรับรู้ข่าวสารการเข้าสังคม การเรียนรู้ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีรายได้สูงย่อมมีโอกาสได้ใช้เทคโนโลยี ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ต่างๆ กับกลุ่มบุคคลที่มีฐานะทางสังคมใกล้เคียงกันตลอดเวลา มีโอกาสในการศึกษาในสถาบันทางการศึกษาที่มีชื่อเสียงมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งชรัมม์ และโรเบิร์ต (Schramm and Roberts) ได้กล่าวเอาไว้ในทฤษฎีลักษณะประชากรของผู้รับสาร (Demographic Characteristics of Audience) ว่ารายได้ของคนย่อมเป็นเครื่องกำหนดความต้องการของคนตลอดจนกำหนดความคิดของคนต่อสิ่งต่างๆ และพฤติกรรมต่างๆ คนที่มีรายได้ต่างกันจึงมีความแตกต่างกัน (Schramm and Roberts 1972 : 115, อ้างถึงในวิภาวรรณ ทองเพชร 2546 : 30)

2.15 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ทักษะคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ศึกษาได้พยายามค้นหาและสืบค้นจากแหล่งความรู้ทางวิชาการหลายแหล่ง แต่ไม่พบว่าได้เคยมีผู้ศึกษาตามแนวความเชื่อทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังนั้น ที่พอจะหางานวิจัยที่มีผู้ศึกษาใกล้เคียงเช่นที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือเรื่องที่ใกล้เคียงที่พอจะนำมาใช้เป็นแบบแผนในการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

ปรีชา จำเจริญ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนกับการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี พ.ศ.2551 ผลการศึกษาพบว่า ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ กับกลุ่มที่ไม่มีความรู้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งใกล้เคียงกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างนั้นมีระดับต่ำถึงปานกลาง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ สถานภาพการสมรส รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ การติดตามข่าวสารทางการเมือง ความศรัทธาในพรรคการเมือง และ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่แตกต่างกันจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน และอุปสรรคปัญหาในการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง และมีทัศนคติที่ไม่ดีในกระบวนการทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้น ขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บุญยิ่ง โหมดเทศน์ ,(2513) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ,(2525) จีรพัฒน์ หอมสุวรรณ ,(2539) เทวินตติยรัตน์ ,(2539) นรนิติ เศรษฐบุตร ,สมคิด เลิศไพฑูรย์ และสายทิพย์ สุดดิพันธ์ (2541) และวรุตม์ เจดีย์ภัทรนาท (2541) ซึ่งการศึกษาของหน่วยงานและนักวิชาการข้างต้นนั้นก็สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการกลุ่มแรกที่ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งการศึกษากการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นพบว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นน้อยมากหรืออยู่ในระดับต่ำรูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปร่วมมากที่สุดคือการเลือกตั้งแต่ในรูปแบบอื่นๆไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนของท้องถิ่นหรือการวางแผนขององค์กรท้องถิ่นการชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้งหรือไปลงคะแนนการร่วมรณรงค์หาเสียงพบว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยมากหรืออยู่ในระดับต่ำ

กล่าวโดยสรุป การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเมื่อมองโดยภาพรวมพบว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำหรือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยนั่นเอง

สุจิต บุญบงการและพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ,(2527) ประสิทธิ์ สันติกาญจน์ (2530) โดยการศึกษาของบุคคลกลุ่มนี้ โดยสรุปแล้วมีความสอดคล้องกันอย่างมากกล่าว คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีความในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยพบว่าผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงในทางกลับกันผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ นักวิชาการเห็นสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมโดยดูจากรายได้การศึกษาสถานภาพของอาชีพตลอดจนการดำรงตำแหน่งทางสังคม

นอกจากนี้สุจิต บุญบงการและพรศักดิ์ ผ่องแผ้วยังได้พบประเด็นที่น่าสนใจอีกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าคนในกรุงเทพฯ โดยสุจิตและพรศักดิ์ได้ให้เหตุผลว่าคนในชนบทจะถูกระดมพลไปเลือกตั้งได้ง่ายกว่าคนในกรุงเทพฯ แต่คนในกรุงเทพฯ ไปเลือกตั้งด้วยสำนึกว่าเป็นพลเมืองดีมากกว่าคนในชนบท

ส่วนทางด้านเพศนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าเพศชายจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิงแต่อย่างไรก็ดีปัจจัยทางด้านเพศจะไม่มีผลสำคัญหรือไม่มีความสัมพันธ์กับ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเลยหากประชาชนมีรายได้การศึกษาที่สูงขึ้นและยิ่งในสังคมที่มีการพัฒนาแล้วหรือสังคมที่มีความทันสมัยพิเศษจะไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีก็น้อยมาก

สำหรับในประเด็นของการศึกษานักวิชาการข้างต้น พบว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือผู้ที่มีการศึกษาสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำตลอดจนยังพบอีกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ แต่อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่านักวิชาการเหล่านี้จะมีผลการศึกษามากมายในทางที่สอดคล้องกัน แต่ก็ชี้ว่าทุกสังคมจะมีผลการศึกษามากเป็นไปในทางเดียวกันหมดอย่างประสิทธิ บุญลิขิต (2539) พบว่า ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียง 2 ปัจจัยเท่านั้น คือ เพศและอายุ แต่การศึกษาและรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อย่างใด

นอกจากนี้นักวิชาการในกลุ่มนี้ ยังได้พบอีกว่าบุคคลผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรมากเท่าใดก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเป็นลำดับกล่าวคือผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรมากก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยและยังพบอีกว่าผู้ที่มีความรู้สึกด้านความสามารถทางการเมือง(Political Efficacy) มากก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีความรู้สึกด้านความสามารถทางการเมืองน้อย

บุญยัง โหมคเทศน์ (2513) กลับมีผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับนักวิชาการข้างต้นกล่าว คือ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างเช่นการเป็นสมาชิกขององค์กรไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและบุญยังยังได้ให้ข้อสรุปอีกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกี่ยวข้องกับหลายๆ ปัจจัยไม่มีปัจจัยใดโดดเด่นเพียงปัจจัยเดียวที่มีความสำคัญกำหนดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ประสิทธิ์ พรหมพิสุทธิ์ (2513) ชัยรัตน์ รัชจจร , (2520) พิชัย คงอยู่ , (2523) สมพร ไกรฤทธิ์ , (2528) ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณและสมชัย ศรีสุทธียากร , (2529) ญาณภัทร เจริญรัตน์ , (2539) ประทุมรัตน์ ชุตินาวิทยา (2541) และภาวิณี โพธิ์มัน (2543) ซึ่งผลการศึกษาของบุคคลเหล่านี้มีความสอดคล้องกันหรือเป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองค่อนข้างต่ำทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นและยังพบอีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจและมีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาค่ำ ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนโดยทั่วไป ขาดความตื่นตัวทางการเมืองโดยประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการไปสิทธิเลือกตั้งเป็นการรักษาสีหน้าหรือเห็นว่าเป็นการทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดี

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2532) ชูชาติ กีฬาแปง (2539) ญาณภัทร เจริญรัตน์ (2539) ชูชัย ศุภวงศ์ (2540) ปทุมรัตน์ ชูติมาวิทยาคม (2541) และภาวิณี โพธิ์มัน (2543) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการเข้ามามีบทบาทควบคุมการบริหารงานขององค์กรท้องถิ่น โดยต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง มิใช่การปลุกกระดมหรือครอบงำโดยรัฐ ตลอดจนควรผลักดันให้มีหน่วยงานอิสระที่ทำการประเมินตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยต้องเป็นอิสระจากภาครัฐและสามารถทำงานประสานระหว่างรัฐกับประชาชนได้เมื่อมีความขัดแย้งนอกจากนี้ต้องให้ประชาชนเป็นผู้ที่คิดเป็นทำเป็นและแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่นของตนเองได้ด้วยตัวพวกเขา ตลอดจนเข้าไปทำกิจกรรมภายในองค์กรบริหารส่วนตำบลให้มากขึ้น โดยองค์กรต้องจัดทำโครงการต่างๆตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

สรุป แนวความคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาทั้งหมดข้างต้นนี้ใช้ประโยชน์ในการสร้างกรอบแนวความคิด การตั้งสมมติฐานในการศึกษา สร้างเครื่องมือในการศึกษาโดยเฉพาะแบบสอบถาม รวมทั้งการอภิปรายผล และที่สำคัญคือใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการศึกษาให้อยู่ภายใต้วิธีการหาความจริงในทางสังคมศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ทศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยผู้ศึกษาได้มีวิธีดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 11 อำเภอ (อำเภอละ 100 ราย) ใน จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยแยกเป็น 4 อาชีพหลัก คือ

1.อาชีพ เกษตรกร	ร้อยละ 60
2.อาชีพข้าราชการ	ร้อยละ 10
3.อาชีพค้าขาย	ร้อยละ 15
4.อาชีพ รับจ้าง	ร้อยละ 15

เก็บข้อมูล ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2559 จำนวนทั้งสิ้น 1,100 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ แบบสอบถาม ข้อมูล มีลักษณะคำถามปลายปิด (Close-ended question) แบบสอบถามจะประกอบด้วย

1. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้
2. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางการเมือง ประกอบด้วย ข้อคำถามรวม 9 ข้อ

3.3 การทดสอบค่าเที่ยงตรงของเครื่องมือการศึกษา

การทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม ใช้การทดสอบแบบการทดสอบ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (testability of item-variable Congruence index) นำมาหาค่าความสอดคล้องโดยใช้สมการ

$$IVC = \frac{\sum R}{n}$$

ในเมื่อ R = ผลรวมของคะแนนถึงจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความ
สอดคล้อง

n = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มาใช้บริการติดต่อกาน ณ ที่ว่าการอำเภอ (รวม 11 อำเภอ) จังหวัดเพชรบูรณ์ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559
2. ผู้ศึกษารวบรวมแบบสอบถามจากการตอบของกลุ่มตัวอย่าง และได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม จากนั้นได้กำหนดหมายเลขประจำแบบสอบถามเพื่อเตรียมในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผู้ศึกษาลงรหัสแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในแง่มุมต่าง ๆ จากนั้นนำกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย กำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถาม ที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง ทัศนคติทางการเมือง ประยุกต์จากงานวิจัยเล่มก่อนหน้าที่ได้ทำไว้แล้ว ตรวจสอบเนื้อหาสาระ ของแบบสอบถามให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ จากนั้นนำไปดำเนินการขั้นที่ 3
3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4 ท่าน ได้แก่
 - 3.1 รศ.ธานี สุขเกษม อาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ ม.ราชภัฏเพชรบูรณ์
 - 3.2 ดร.ณัฐฉิ บึงจันทร์ อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คฤภีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
 - 3.3 ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มรภ.เพชรบูรณ์
 - 3.3 ดร.ภควา มุสิกวัน อาจารย์พิเศษสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจในครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่

1. อัตราส่วนร้อยละ (Percentage)
2. ค่าความถี่ (Frequency)
3. การทดสอบทวินาม (Binomial Test)

1. เกณฑ์การเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับทัศนคติทางการเมือง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับทัศนคติทางการเมือง มาก
- 3 หมายถึง มีระดับทัศนคติทางการเมือง ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับทัศนคติทางการเมือง น้อย
- 1 หมายถึง มีระดับทัศนคติทางการเมือง น้อยที่สุด

และมีเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2540:100) ดังนี้

- ระดับค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด
- ระดับค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มาก
- ระดับค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง
- ระดับค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง น้อย
- ระดับค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

2. จำแนกรูปแบบทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถามโดยพิจารณาจากระดับทัศนคติ

2.1 หาค่าเฉลี่ยของระดับทัศนคติของรูปแบบทางการเมือง

2.1.1 แบบ Conservative หาค่าเฉลี่ยของคำถามข้อ 1,3 และ 5 เขียนแทน

ด้วย $\bar{X}_1$

2.1.2 แบบ Liberal หาค่าเฉลี่ยของคำถามข้อ 2, 8 และ 9 เขียนแทนด้วย $\bar{X}_2$

2.1.3 แบบ Dictatorship หาค่าเฉลี่ยของคำถามข้อ 4 และ 7 เขียนแทนด้วย

$\bar{X}_3$

2.1.4 แบบ Patron กำหนดให้ $\bar{X}_4$ เท่ากับระดับทัศนคติของข้อ 6

2.2 กำหนดรูปแบบทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2.1 หาค่าที่มากที่สุดของ $\bar{X}_j$ เขียนแทนด้วย y_i

หรือ $y_i = \max(\bar{X}_1, \bar{X}_2, \bar{X}_3, \bar{X}_4)$ เมื่อ $j=1,2,3,4$ และ $i=1,2,3,\dots,n$

2.2.2 กำหนดรูปแบบทางการเมือง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ถ้า $y_i = \bar{X}_1$ ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบทางการเมืองแบบ Conservative
- ถ้า $y_i = \bar{X}_2$ ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบทางการเมืองแบบ Liberal
- ถ้า $y_i = \bar{X}_3$ ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบทางการเมืองแบบ Dictatorship
- ถ้า $y_i = \bar{X}_4$ ผู้ตอบแบบสอบถามมีรูปแบบทางการเมืองแบบ Patron
- กรณีอื่น ๆ ไม่สามารถระบุรูปแบบทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถามได้

การวิจัย ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาทางสังคมศาสตร์แนววิทยาศาสตร์ (social scientist) ที่เชื่อว่ามีโลกแห่งความเป็นจริงที่มีความเป็นอิสระจากผู้ศึกษาที่มีความเป็นจริงและดำรงอยู่แล้ว ผู้ศึกษามีหน้าที่เพียงค้นให้พบด้วยวิธีวิทยา (Methodology) ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) มีกระบวนการวิจัยที่เปิดเผย แนนอน ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อขจัดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตวิสัย (subjectivity) กับวัตถุวิสัย/ภววิสัย (objectivity) ออกจากการศึกษาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ซึ่งก็มีกฎทั่วไป (general law) ของตนเองเหมือนวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) ซึ่งวิธีวิทยาที่ใช้มีลักษณะรวม 3 วิธี คือ (1) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (positivist) (2) เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (empiricist) และ (3) เป็นการศึกษาพฤติกรรม (behavioral) ที่ใช้ตรรกะเป็นฐาน (logical base) ที่เป็นการอนุมานทฤษฎี (a theoretical statement) ซึ่งเป็นการอนุมานแบบวิทยาศาสตร์ที่เป็นข้อเท็จจริงผ่านกรอบความคิด/ทฤษฎีชุดหนึ่ง กับข้อความเชิงประจักษ์ (an empirical statement) โลกแห่งความเป็นจริง (one logic of inference) บนฐานกรอบความคิดและทฤษฎีชุดหนึ่งเพื่อการพิสูจน์ถูก (verification) และการพิสูจน์ผิด (falsification) ภายใต้การยอมรับความจริงทางสังคมศาสตร์ไม่แน่นอน (uncertain) เพราะไม่สามารถควบคุมและจัดระเบียบความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลและเงื่อนไขด้านเวลาได้ ดังนั้นข้อสรุปของงานวิจัย จึงไม่ใช่สูตรสำเร็จตายตัว ประโยชน์ของงานวิจัยนี้ นอกจากเพิ่มความรู้อีกกับงานวิชาการแล้วยังมีส่วนในการทำนาย (prediction) เหตุการณ์ล่วงหน้าในสิ่งที่กำลังจะเกิด (becoming) ตรรกะความเชื่อ/ทัศนคติทางการเมืองที่งานวิจัยนี้ต้องการพิสูจน์ คือ (1) เสรีนิยม (2) อนุรักษนิยม (3) เผด็จการ (4) อุปถัมภ์ ทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างไร และปัจจัยใดที่มีอิทธิพลทางความเชื่อทางการเมืองไทย ผลวิจัยสามารถตอบปัญหาวิจัยและตอบสมมติฐานได้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ทักษะคิดทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเก็บตัวอย่างจากประชาชน จังหวัดเพชรบูรณ์ รวม 11 อำเภอ จำนวน 1,100 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยนำเสนอ เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร

ตอนที่ 2 ทักษะคิดทางการเมืองของประชากร

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศของประชากรที่ศึกษา

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
■ ชาย	607	55.18
■ หญิง	493	44.82
รวม	1100	100.00

จากตารางที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 607 คน คิดเป็นร้อยละ 55.18 และเพศหญิง จำนวน 493 คน คิดเป็นร้อยละ 44.82 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
■ ต่ำกว่า 20 ปี	32	2.91
■ 20-29 ปี	241	21.91
■ 30-39 ปี	279	25.36
■ 40-49 ปี	308	28.00
■ 50-59 ปี	169	15.36
■ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	71	6.45
รวม	1100	100.00

จากตารางที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 308 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 รองลงมาได้แก่กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 25.36 อายุ 20-29 ปี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 21.91 และอายุระหว่าง 50-59 ปี จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 15.36 ตามลำดับ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 6.45 อายุ ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 2.91

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
■ เกษตร	658	59.82
■ รับราชการ	111	10.09
■ ค้าขาย	165	15.00
■ รับจ้าง	166	15.09
รวม	1100	100.00

จากตารางที่ 4.3 แสดงอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรจำนวน 658 คน คิดเป็นร้อยละ 59.82 รองลงมาได้แก่อาชีพรับจ้างและค้าขาย จำนวน 166 และ 165 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และอาชีพรับราชการ จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 10.09

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
■ ระดับประถมศึกษา	360	32.70
■ ระดับมัธยมศึกษา	390	35.45
■ ระดับอนุปริญญา	133	12.09
■ ระดับปริญญาตรี	186	16.91
■ สูงกว่าปริญญาตรี	31	2.82
รวม	1100	100.00

จากตารางที่ 4.4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 35.45 รองลงมาคือกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 32.70 การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 16.91 การศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 12.09 และการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 2.82

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
■ ต่ำกว่า 5,000 บาท	360	32.73
■ 5,001-10,000 บาท	390	35.45
■ 10,001-20,000 บาท	133	12.09
■ 20,001-30,000 บาท	186	16.91
■ 30,001 บาทขึ้นไป	31	2.82
รวม	1100	100.00

จากตารางที่ 4.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท จำนวน 390 คน คิดเป็นร้อยละ 35.45 รองลงมาคือกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 32.73 รายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 16.91 และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 2.82

ส่วนที่ 2 ทักษะคติทางการเมือง

การวิเคราะห์ภาพรวมลักษณะความเชื่อทางการเมืองรายข้อ ผู้ศึกษาใช้มาตรวัดตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นทางการเมือง ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายความว่า ทักษะคติทางการเมืองในระดับน้อยที่สุด

น้อย	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายความว่า	ทัศนคติทางการเมืองระดับในระดับ
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายความว่า	ทัศนคติทางการเมืองในระดับปาน
กลาง	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายความว่า	ทัศนคติทางการเมืองในระดับมาก
	ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายความว่า	ทัศนคติทางการเมืองในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถาม

ทัศนคติทางการเมือง	ระดับทัศนคติ (จำนวน)					$\bar{X}$	s	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1 เป็นชาวพุทธที่เคร่งศาสนา	147	504	426	22	1	3.7	0.722	มาก
2 เชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน	161	383	286	244	26	3.37	1.055	ปานกลาง
3 เชื่อเรื่อง บาป-บุญ นรก-สวรรค์	287	557	210	38	8	3.98	0.81	มาก
4 รักชาติไทย ยอมสละชีวิตเพื่อชาติได้	238	390	310	153	9	3.63	0.997	มาก
5 เชื่อในเรื่องบาปกรรม	293	542	221	41	3	3.98	0.801	มาก
6 ถ้าทำผิดกฎหมาย และถูกจับดำเนินคดี จะวิ่งเต้นขอความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ เพื่อช่วยให้ท่านพ้นผิด	1	69	170	408	312	2.74	1.069	ปานกลาง
7 กลียดกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์	196	207	434	218	45	3.26	1.093	ปานกลาง
8 ชอบการเปลี่ยนแปลงเร็วแบบปฏิบัติ	88	183	471	243	115	2.9	1.056	ปานกลาง
9 เชื่อว่าคนเกิดมาดี แต่เลวเพราะถูกยั่ว	48	242	393	312	105	2.83	1.016	ปานกลาง
ภาพรวม						3.38	0.480	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 เป็นเรื่องทัศนคติทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 4 ข้อ/กลุ่ม ในจำนวน 9 ข้อ/กลุ่มที่มีทัศนคติทางการเมืองใน 4 กลุ่ม คือ **1.กลุ่มอนุรักษนิยม** คือ ข้อ 1,3 และ 5 ที่มีคะแนน 3.98 ในข้อ 3 และข้อ 5 และคะแนน 3.7 ถือว่ามีทัศนคติทางการเมืองในระดับมาก กลุ่มที่ **2.กลุ่มความเชื่อเสรีนิยม** ในข้อ 2 ข้อ 8 และข้อ 9 มีคะแนน 3.37 และ 2.9 และ 2.83 ทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มที่ **3 คือกลุ่มความเชื่อทางการเมืองแบบเผด็จการ** ซึ่งอยู่ในข้อคำถามข้อ 4 กับ ข้อ 7 มีคะแนน 3.63 และ 3.26 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับ ปานกลาง กับกลุ่มความเชื่อทางการเมืองกลุ่มที่ **4 คือ ความเชื่อ**ทางการเมือง ในระบบอุปถัมภ์ มีข้อคำถามในข้อที่ 6 ทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนน 2.74

4.3 รูปแบบทัศนคติทางการเมือง

4.3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อพิจารณาจากทัศนคติทางการเมือง

ตารางที่ 4.7 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามประเภทของทัศนคติทางการเมือง

รูปแบบทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
สามารถระบุได้	914	83.09
■ อนุรักษนิยม	516	46.91
■ เสรีนิยม	67	6.09
■ เผด็จการ	241	21.91
■ อุปถัมภ์	90	8.18
ไม่สามารถระบุได้	186	16.91
รวม	1100	100.00

ตารางที่ 4.8 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่สามารถระบุทัศนคติทางการเมืองจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
■ เกษตร	554	60.61
■ รับราชการ	92	10.07
■ ค้าขาย	131	14.33
■ รับจ้าง	137	14.99
รวม	914	100.00

ตารางที่ 4.9 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพเกษตรจำแนกตามทัศนคติทางการเมือง

รูปแบบทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
■ อนุรักษ์นิยม	311	56.14
■ เสรีนิยม	50	9.03
■ เผด็จการ	144	25.99
■ อุปถัมภ์	49	8.84
รวม	554	100.0

ตารางที่ 4.10 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับราชการจำแนกตามทัศนคติ

ทางการเมือง		
รูปแบบทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
■ อนุรักษ์นิยม	51	55.43
■ เสรีนิยม	6	6.52
■ เผด็จการ	33	35.87
■ อุปถัมภ์	2	2.17
รวม	92	100.00

ตารางที่ 4.11 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพค้าขายจำแนกตามทัศนคติทางการเมือง

รูปแบบทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
■ อนุรักษ์นิยม	73	55.73
■ เสรีนิยม	4	3.05
■ เผด็จการ	27	20.61
■ อุปถัมภ์	27	20.61
รวม	131	100.00

ตารางที่ 4.12 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับจ้างจำแนกตามทัศนคติ ทางการเมือง

รูปแบบทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ
■ อนุรักษ์นิยม	81	59.12
■ เสรีนิยม	7	5.11
■ เผด็จการ	37	27.01
■ อุปถัมภ์	12	8.76
รวม	137	100.00

4.3.2 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมืองของแต่ละอาชีพ

1. ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมืองของผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร

ตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมือง ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพเกษตรกร

ทัศนคติทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ	p-value
■ อนุรักษ์นิยม	311	56.14	0.004*
■ อื่น ๆ	243	43.86	
รวม	554	100.0	

* หมายถึงมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพเกษตรกรส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมืองแบบ อนุรักษ์นิยม คิดเป็นร้อยละ 56.14 และแบบ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 43.86 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมืองโดยใช้การทดสอบแบบทวินาม จากตารางที่ 4.12 พบว่ามีค่า p-value

เท่ากับ 0.004 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่าประชาชนในเขตจังหวัด เพชรบูรณ์ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบ อนุรักษ์นิยม มากกว่ารูปแบบอื่น ๆ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมือง ของผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ

ตารางที่ 4.14 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมือง ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับราชการ

ทัศนคติทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ	p-value
■ อนุรักษ์นิยม	51	55.43	0.348
■ อื่น ๆ	41	44.57	
รวม	92		

จากตารางที่ 4.14 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับราชการ ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยม คิดเป็นร้อยละ 55.43 และแบบอื่น คิดเป็นร้อยละ 44.57 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมือง โดยใช้การทดสอบทวินาม จากตารางที่ 4.13 พบว่ามีค่า p-value เท่ากับ 0.348 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่าประชาชนในเขตจังหวัด เพชรบูรณ์ที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีทัศนคติทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3. ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมืองของผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบรูปแบบทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพค้าขาย

ทัศนคติทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ	p-value
■ อนุรักษ์นิยม	73	55.73	0.221
■ อื่น ๆ	58	44.27	
รวม	131	100.00	

จากตารางที่ 4.15 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบ อนุรักษ์นิยม คิดเป็นร้อยละ 55.73 และแบบ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 44.27 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมือง โดยใช้การทดสอบทวินาม จากตารางที่ 4.14 พบว่ามีค่า p-value เท่ากับ 0.221 ซึ่งมีความมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่าประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ประกอบอาชีพค้าขาย มีทัศนคติทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4. ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมืองของผู้ที่ประกอบอาชีพรับจ้าง

ตารางที่ 4.16 ผลการทดสอบทัศนคติทางการเมืองของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับจ้าง

ทัศนคติทางการเมือง	จำนวน	ร้อยละ	p-value
■ อนุรักษ์นิยม	81	59.12	0.04*
■ อื่น ๆ	56	40.88	
รวม	137	100.00	

* หมายถึงมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.16 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่ มีทัศนคติทางการเมืองแบบ อนุรักษ์นิยม คิดเป็นร้อยละ 59.12 และแบบ อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 40.88 ผลการ

ทดสอบทัศนคติทางการเมืองโดยใช้การทดสอบทวินาม จากตารางที่ 4.15 พบว่ามีค่า p-value เท่ากับ 0.04 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่าประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบ อนุรักษ์นิยม มากกว่ารูปแบบ อื่น ๆ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อ และได้ทำการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 1 ส่วนสมมติฐานในข้อที่ 2 นั้น ผู้วิจัยมีคำอธิบายจาก ตารางที่ มาใช้อธิบายเพื่อตอบสมมติฐานในข้อที่ 2 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.ทัศนคติทางการเมืองของคนไทยคืออะไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกับการปกครองประชาธิปไตย

ตารางที่ 4.17 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

กล ตัวแปร	ผลการทดสอบ		ความเชื่อทางการเมือง			
	เป็นตามสมมติฐาน	ไม่เป็นตามสมมติฐาน	อนุรักษ์นิยม	เสรีนิยม	เผด็จการ	อุปถัมภ์
1. เกษตรกร	/	-	0.004*	-	-	-
2. รับราชการ	-	/	0.348	-	-	-
3. ค้าขาย	-	/	0.221	-	-	-
4. รับจ้าง	/	-	0.040*	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 4 ตัวแปรต่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อความเชื่อทางการเมือง โดยมีตัวแปรอาชีพเกษตรกร และ ตัวแปรอาชีพรับจ้างที่เป็นไปตามสมมติฐาน ขณะที่ตัวแปร อาชีพรับราชการและตัวแปรอาชีพค้าขาย ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2. อิทธิพลใดที่มีอิทธิพลส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของคนไทยคือสิ่งใด/เรื่องใด

จากคำอธิบายตารางที่ 4.5 เป็นคำตอบสมมติฐาน เป็นเรื่องทัศนคติทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 4 ข้อ/กลุ่ม ในจำนวน 9 ข้อ/กลุ่มที่มีทิศทางความเชื่อทางการเมืองใน 4 กลุ่ม คือ **1.กลุ่มอนุรักษนิยม** คือ ข้อ 1,3 และ 5 ที่มีคะแนน 3.98 ในข้อ 3 และข้อ 5 และคะแนน 3.7 ถือว่ามีทัศนคติทางการเมืองในระดับมาก กลุ่มที่ **2.กลุ่มความเชื่อเสรีนิยม** ในข้อ 2 ข้อ 8 และข้อ 9 มีคะแนน 3.37 และ 2.9 และ 2.83 ทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มที่ **3 คือกลุ่มความเชื่อทางการเมืองแบบเผด็จการ** ซึ่งอยู่ในข้อคำถามข้อ 4 กับ ข้อ 7 มีคะแนน 3.63 และ 3.26 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับ ปานกลาง กับกลุ่มความเชื่อทางการเมืองกลุ่มที่ **4 คือ ความเชื่อทางการเมืองในระบบอุปถัมภ์** มีข้อคำถามในข้อที่ 6 ทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนน 2.74

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ทักษะคิดทางการเมืองประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเก็บตัวอย่างจากประชาชนจำนวน 11 อำเภอ ของ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 1,100 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย , การทดสอบแบบทวินาม (Binomial Test) ผลการศึกษารูปดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.18 และร้อยละ 44.82 ตามลำดับ อายุของประชากร ร้อยละ 28.00 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 25.36 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 21.91 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี ร้อยละ 6.45 อายุ 60 ปีขึ้นไป และประชากรที่อายุน้อยที่สุดร้อยละ 2.91 อายุต่ำกว่า 20 ปี (อายุ 18-20 ปี) ด้านการศึกษา ประชากรมีทุกระดับการศึกษา คือทุกระดับต่ำกว่าประถมศึกษา (ไม่ได้เข้าเรียนหนังสือ) ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ถึงระดับปริญญาตรีและการศึกษาระดับปริญญาโท และด้านอาชีพของกลุ่มประชากร อาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คือ ร้อยละ 59.82 อาชีพค้าขาย (ประกอบอาชีพอิสระ) และอาชีพรับจ้าง มีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 15 กลุ่มอาชีพที่น้อยที่สุดคืออาชีพรับราชการ ร้อยละ 10 ด้านรายได้ของประชากร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 35.45 มีรายได้ระหว่าง 50,001-10,000 บาท ร้อยละ 32.73 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 16.91 มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อเดือน และร้อยละ 2.82 มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป

5.2 ทักษะคิดทางการเมือง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติ-ความคิดเห็นทางการเมืองด้านอนุรักษนิยม อยู่ในระดับมาก ส่วนทัศนคติทางการเมืองด้านเสรีนิยม ด้านเผด็จการ และด้านอุปถัมภ์ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบจากทุกกลุ่มอาชีพจำนวน 1,100 ตัวอย่าง พบว่าร้อยละร้อยละ 83.09 สามารถระบุความเห็นทางการเมืองได้ คือ ร้อยละ 46.91 เป็นอนุรักษนิยม ร้อยละ 21.91 เป็นเผด็จการ ร้อยละ 8.18 เป็นอุปถัมภ์ มีเพียงร้อยละ 6.09 ที่เป็นเสรีนิยม ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.91 ไม่สามารถระบุทัศนคติทางการเมืองได้ แต่เมื่อแยกทุกกลุ่มอาชีพว่าในทุกกลุ่มอาชีพจากประชากรตัวอย่าง พบว่า อาชีพรับจ้างและอาชีพเกษตรกรรมเป็นอนุรักษนิยม

มากที่สุดคือร้อยละ 59.12 และ 56.14 รองลงมาคือ อาชีพค้าขายและอาชีพรับราชการ ที่มีความเชื่อด้านอนุรักษ์นิยม ร้อยละ 55.73 และ 55.43 และเมื่อพิจารณาจากทุกกลุ่มอาชีพ ด้านความเชื่อทางการเมืองด้านเผด็จการ พบว่า อาชีพเกษตรร้อยละ 25.99 เป็นเผด็จการ อาชีพรับราชการร้อยละ 35.87 เป็นเผด็จการ ส่วนอาชีพค้าขายและอาชีพรับจ้าง มีความเชื่อทางการเมืองด้านเผด็จการร้อยละ 27.01 และ ร้อยละ 20.61 ตามลำดับ ในด้านเสรีนิยมเมื่อพิจารณาจากทุกกลุ่มอาชีพ พบว่าอาชีพเกษตรเป็นเสรีนิยมร้อยละ 9.03 รองลงมาคืออาชีพรับราชการร้อยละ 6.52 และอาชีพรับจ้างและอาชีพค้าขายร้อยละ 5.11 และ 3.05 ที่มีความเชื่อทางการเมืองแบบเสรีนิยม ส่วนความเชื่อทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ อาชีพค้าขายมีความเชื่อด้านอุปถัมภ์ร้อยละ 20.61 รองลงมาคืออาชีพเกษตรร้อยละ 8.84 และอาชีพรับจ้างและอาชีพรับราชการ ร้อยละ 8.76 และ 2.17 ตามลำดับ

5.3 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ข้อ และได้ทำการทดสอบสมมติฐานในข้อที่ 1 ส่วนสมมติฐานในข้อที่ 2 นั้นผู้วิจัยมีคำอธิบายจาก ตารางที่ มาใช้อธิบายเพื่อตอบสมมติฐานในข้อที่ 2 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.ทัศนคติทางการเมืองของคนไทยคืออะไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกับการปกครองประชาธิปไตย

ตารางที่ 5.1 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	ผลการทดสอบ		ความเชื่อทางการเมือง			
	เป็นตามสมมติฐาน	ไม่เป็นตามสมมติฐาน	อนุรักษ์นิยม	เสรีนิยม	เผด็จการ	อุปถัมภ์
1. เกษตรกร	/	-	0.004*	-	-	-
2. รับราชการ	-	/	0.348	-	-	-
3. ค้าขาย	-	/	0.221	-	-	-
4. รับจ้าง	/	-	0.040*	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 4 ตัวแปรต่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อความเชื่อทางการเมือง โดยมีตัวแปรอาชีพเกษตรกร และ ตัวแปรอาชีพรับจ้างที่เป็นไปตามสมมติฐาน ขณะที่ตัวแปร อาชีพรับราชการและตัวแปร อาชีพค้าขาย ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2. อิทธิพลใดที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อทัศนคติทางการเมืองของคนไทยคือสิ่งใด/เรื่องใด จากคำอธิบายตารางที่ 4.5 เป็นคำตอบสมมติฐาน เป็นเรื่องทัศนคติทางการเมือง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ 4 ข้อ/กลุ่ม ในจำนวน 9 ข้อ/กลุ่มที่มีทิศทางความเชื่อทางการเมืองใน 4 กลุ่ม คือ **1.กลุ่มอนุรักษนิยม** คือ ข้อ 1,3 และ 5 ที่มีคะแนน 3.98 ในข้อ 3 และข้อ 5 และคะแนน 3.7 ถือว่ามีทัศนคติทางการเมืองในระดับมาก กลุ่มที่ **2.กลุ่มความเชื่อทางการเมืองแบบเสรีนิยม** ในข้อ 2 ข้อ 8 และข้อ 9 มีคะแนน 3.37 และ 2.9 และ 2.83 ทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง กับกลุ่มที่ **3 คือกลุ่มความเชื่อทางการเมืองแบบเผด็จการ** ซึ่งอยู่ในข้อคำถามข้อ 4 กับ ข้อ 7 มีคะแนน 3.63 และ 3.26 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับ ปานกลาง กับกลุ่มความเชื่อทางการเมืองกลุ่มที่ **4 คือความเชื่อทางการเมือง ในระบบอุปถัมภ์** มีข้อคำถามในข้อที่ 6 ทัศนคติทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนน 2.74

ทัศนคติ/ความเชื่อ หรือ จุดยืนทางการเมือง (political stand-point) ตามหลักความเชื่อทางการเมืองนั้นที่ได้จากการวิจัย มีเส้นแบ่งที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ 3 เรื่อง ดังตารางที่ จุดยืนทางการเมือง

เสรีนิยม	อนุรักษนิยม : เผด็จการ : อุปถัมภ์
1.เชื่อในความเท่าเทียมของมนุษย์	1.ไม่เชื่อในความเท่าเทียมของมนุษย์
2.เชื่อว่าคนเกิดมาดี	2.เชื่อว่าคนเกิดมาเลว
3.ชอบการเปลี่ยนแปลงเร็วแบบปฏิวัติ	3.ชอบการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป

หมายเหตุ 1.เสรีนิยม เข้ากับกลุ่มอื่นไม่ได้เลย

2.อนุรักษนิยมเข้ากับ เผด็จการ และ อุปถัมภ์ ได้

5.4 อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัย ทศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาด้านสังคมศาสตร์แนววิทยาศาสตร์ (social scientist) ที่เชื่อว่ามีโลกแห่งความเป็นจริงที่มีความเป็นอิสระและเป็นอิสระเป็นเอกเทศจากผู้ศึกษาที่มีความเป็นจริงและดำรงอยู่แล้ว ผู้ศึกษามีหน้าที่เพียงค้นให้พบด้วยวิธีวิทยา (Methodology) ที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) มีกระบวนการวิจัยที่เปิดเผย แฉ่นอน ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อขจัดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอัตวิสัย (subjectivity) กับวัตถุวิสัย/ภววิสัย (objectivity) ออกจากการศึกษาด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ซึ่งก็มีกฎทั่วไป (general law) ของตนเองเหมือนวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) ซึ่งวิธีวิทยาที่ใช้มีลักษณะรวม 3 วิธี คือ (1) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (positivist) (2) เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (empiricist) และ (3) เป็นการศึกษาพฤติกรรม (behavioral) ที่ใช้ตรรกะเป็นฐาน (logical base) ที่เป็นการอนุมานทฤษฎี (a theoretical statement) ซึ่งเป็นการอนุมานแบบวิทยาศาสตร์ที่เป็นข้อเท็จจริงผ่านกรอบความคิด/ทฤษฎีชุดหนึ่ง กับข้อความเชิงประจักษ์ (an empirical statement) โลกแห่งความเป็นจริง (one logic of inference) บนฐานกรอบความคิดและทฤษฎีชุดหนึ่งเพื่อการพิสูจน์ถูก (verification) และการพิสูจน์ผิด (falsification) ภายใต้การยอมรับความจริงทางสังคมศาสตร์ที่มีความไม่นิ่งหรือไม่แน่นอน (uncertain) เพราะไม่สามารถควบคุมและจัดระเบียบความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลและเงื่อนไขด้านเวลาได้ ดังนั้นข้อสรุปของงานวิจัย จึงไม่ใช่สูตรสำเร็จตายตัว ประโยชน์ของงานวิจัยนี้ นอกจากเพิ่มความรู้ให้กับงานวิชาการแล้วยังมีส่วนในการทำนาย (prediction) เหตุการณ์ล่วงหน้าในสิ่งที่กำลังจะเกิด (becoming) จากเหตุการณ์หนึ่งไปสู่อีกเหตุการณ์หนึ่งอย่างต่อเนื่องไม่มีช่องว่าง เหมือนสมการ $X \rightarrow Y$

ตรรกะความเชื่อ/ทัศนคติทางการเมืองที่งานวิจัยนี้ต้องการพิสูจน์ คือ ทัศนคติทางการเมืองของคนไทยเป็นอย่างไร ใน 4 แบบหลัก คือ (1) เสรีนิยม (2) อนุรักษนิยม (3) เผด็จการ (4) อุปถัมภ์ ทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างไร และปัจจัยใดที่มีอิทธิพลทางความเชื่อทางการเมืองไทย ผลวิจัย สามารถตอบปัญหาวิจัยและตอบสมมติฐานได้ ต่อไปนี้เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยผ่านกรอบทฤษฎี กรอบทฤษฎีที่งานวิจัยนี้วางไว้คือทฤษฎีความขัดแย้ง (conflict theory) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1.การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติ/ความคิดเห็นทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมุติฐาน แสดงว่า ความเชื่อทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่าง (ข้อที่ 1.เป็นชาวพุทธที่เคร่งศาสนา ข้อที่ 3.เชื่อเรื่องบาป-บุญ นรก-สวรรค์ ข้อที่ 5.เชื่อเรื่องกรรม) ยังคงยึดมั่นในกรอบวิถีชีวิตที่เคยครอบงำดำเนินมาว่า 500 ปี อย่างมั่นคง สะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยเมื่อ

วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ถึงปัจจุบันที่ผ่านระยะเวลา 84 ปี แสดงให้เห็นว่า สำนักทางระบอบประชาธิปไตยยังไม่สามารถแทรกวิถีชีวิตของประชากรที่ศึกษาได้

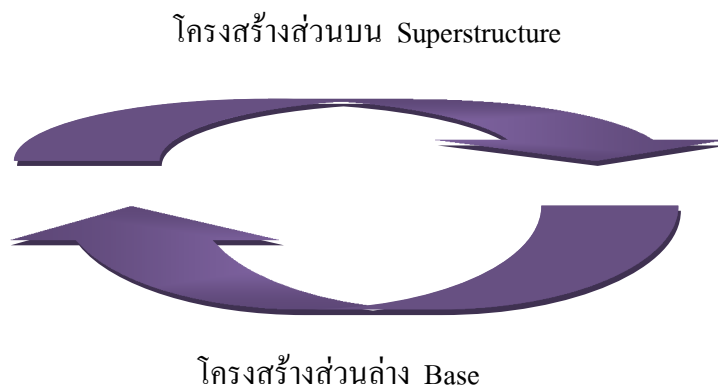
2. ทศนคติทางการเมืองของประชากรที่ศึกษาในด้านความเชื่อทางการเมืองแบบเสรีนิยม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มประชากรมีความเชื่อแบบเสรีนิยม (ข้อที่ 2 เชื่อในความเท่าเทียมของมนุษย์ ข้อที่ 8 ชอบการเปลี่ยนแปลงเร็วแบบปฏิวัติ กับข้อที่ 9 เชื่อว่าคนเกิดมาดี แต่เลวเพราะถูกยั่ว) ยังมีไม่มากพอ ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งทางการเมืองของไทยจะยังคงมีต่อไป เพราะความเชื่อทางการเมืองไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีความเป็นปฏิปักษ์ต่อกันอย่างรุนแรง

3. ทศนคติทางการเมืองแบบเผด็จการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชากรที่ศึกษามีความเชื่อทางการเมืองแบบเผด็จการอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง (ข้อที่ 4 รักษาดี ขอมสละชีวิตเพื่อชาติได้) ความเชื่อทางการเมืองในระดับปานกลาง (ข้อที่ 7 เกลียดกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์) เป็นการตอกย้ำความเชื่อทางการเมืองของประชากรที่ศึกษาว่า นอกจากจะเป็นนักอนุรักษนิยมแล้ว ยังมีความเชื่อทางการเมืองแบบเผด็จการ หรือ อยู่ในกลุ่มอำนาจนิยม (authoritarianism) แต่กับข้อคำถามในเรื่องความเกลียดกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งเดิมเป็นจุดยืนทางการเมืองแบบเผด็จการ กลุ่มประชากรกลับมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง อธิบายได้ว่า กลุ่มประชากรที่ศึกษาประกอบด้วยประชากรที่มีอายุหลากหลาย ประชากรที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไปจะเป็นกลุ่มประชากรที่มีประสบการณ์ทางการเมืองในห้วงเวลาของสงครามเย็น (cold war era = ค.ศ.1945-ค.ศ.1989) จะมีทัศนคติที่ไม่ดีหรือเป็นลบ ต่อระบอบการเมืองการปกครองแบบสังคมนิยม ขณะที่กลุ่มประชากรที่ศึกษาที่มีอายุ 40 ปีลงมา และไม่เคยมีประสบการณ์ทางการเมืองในห้วงเวลาสงครามเย็น มักมีทัศนคติทางการเมืองต่อระบอบสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ ที่มีลักษณะไม่เป็นลบ

4. ทศนคติทางการเมืองระบบอุปถัมภ์ จากการวิเคราะห์พบว่า ประชากรที่ศึกษามีทัศนคติทางการเมืองระบบอุปถัมภ์ในระดับปานกลาง (ข้อ 6 หากทำผิดกฎหมายและถูกดำเนินคดีจะขอความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรที่ศึกษา ลดความเชื่อถือในระบบอุปถัมภ์ลงมากกว่าการศึกษาในแบบเดียวกันนี้ เมื่อย้อนเวลาไปราว 20-30 ปี ที่พบว่าระบบอุปถัมภ์ มีความเข้มข้นและรุนแรงมาก ต่อสังคมไทยโดยรวม

เมื่อเส้นแบ่งทัศนคติทางการเมืองมีความชัดเจนอย่างนี้ สยามประเทศที่เปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่ระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 โดย “คณะราษฎร” เป็นผู้ก่อการและสำเร็จด้วยดี และในระยะเริ่มแรกการเปลี่ยนผ่านการปกครองนั้น มีการออกแบบการปกครอง ด้วยการร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นแบบเสรีนิยม แม้ขณะนั้น คำว่า

ประชาธิปไตยและเสรีนิยมสร้างให้เกิด ความประหลาดใจของประชากรทั่วประเทศที่ยังไร้ การศึกษาและไม่รู้จักหลักการ-วิธีการทางประชาธิปไตย ดังนั้น ประชาธิปไตยแบบไทยจึงตั้งอยู่ บนฐานที่ไม่มั่นคง และต่อมาระบอบประชาธิปไตยของไทยถูกตีความและนิยามใหม่ไม่ให้เกิดความ ตายตัว เช่นประชาธิปไตยแบบ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ไม่เหมือนประชาธิปไตยในแบบ พล.อ. ชาติชาย ชุณหะวัณ และ ประชาธิปไตยแบบ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ก็ไม่เหมือนประชาธิปไตย แบบ นายบรรหาร ศิลปะอาชา นายชวน หลีกภัย หรือแบบ ทักษิณ ชินวัตร และรวมถึงระบอบ เผด็จการก็ไม่เหมือนกัน เช่นแบบ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ไม่เหมือนแบบ จอมพล สฤษดิ์ ธนะ รัชต์ กระทั่ง แบบ คมช.กับ คสช. ที่ต่างมีแบบของตนทั้งสิ้น ส่งผลให้ เกิดการปฏิวัติ/รัฐประหาร 21-22 ครั้ง มีรัฐธรรมนูญ 20 ฉบับ และคาดว่าจะเกิดการปฏิวัติ/รัฐประหาร กับ การร่างรัฐธรรมนูญ ใหม่อีกเรื่อยไป แต่สิ่งที่สังคมไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้พ้น คือ ความขัดแย้ง โดยเฉพาะความ ขัดแย้งทางการเมือง เมื่อความเชื่อทางการเมืองมีความแตกต่างอย่างมาก (อนุรักษนิยม) แต่มีการ ออกแบบการเมืองที่เป็นเสรีนิยม ที่ไม่ตรงทัศนคติทางการเมืองของฝ่ายเสรีนิยม ส่งผลให้ โครงสร้างทางสังคมมีความสัมพันธ์แตกต่างกันทางด้านความเชื่อทางการเมือง ระหว่างฝ่าย อนุรักษนิยม (กษัตริย์ ทหาร นายทุน นักบวช) โครงสร้างส่วนบน (superstructure) ออกแบบ การเมืองและผลิตกฎหมาย ศิลธรรม ประเพณี วัฒนธรรม เพื่อใช้ปกครองครอบงำฝ่ายเสรีนิยม โครงสร้างส่วนล่าง (base) ความแตกต่างนี้อธิบายได้ตามทฤษฎีความขัดแย้ง (conflict theory) ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และกินเวลา ยาวนาน ดังภาพ

รูปที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ทางชนชั้น

ที่มา : Stephen Hobden, Richard Wyn Jones. 2004 : 230)

ทัศนคติ/ความเชื่อทางการเมือง เป็นเสมือนคุณสมบัติที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลได้รับการถ่ายทอด/กล่อมเกลา (socialization) จากครอบครัวที่ผูกพันศาสนา สืบทอดติดต่อกันมาอย่างไม่ขาดช่วง ด้วยแรงขับเคลื่อน (drives) จากแรงสนับสนุนอื่น ๆ เช่น กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา และ สื่อมวลชนต่างๆ เส้นแบ่งจุดยืนทางการเมืองถูกกำหนดไว้แล้วอย่างนี้ จึงเป็นการยากลำบากอย่างยิ่งที่จะเปลี่ยนจุดยืนหรือทัศนคติ/ความเชื่อทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วภายใต้ระยะเวลาสั้น ๆ ยิ่งในสังคมไทยที่มีความเป็นสังคมดั้งเดิม (traditional society) สูง และ เป็นระบบเครือญาติ (kinship) สูง มีวัฒนธรรมหลักของตนเองที่มีความเข้มแข็งอยู่แล้ว (สังคมทาส-ศักดินา) ก่อนรับวัฒนธรรมประชาธิปไตย/เสรีนิยม

5.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของไทย

ความแตกต่างด้านความเชื่อทางการเมืองของกลุ่มประชากรที่ศึกษาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าเกิดจากแรงผลักดันของ 2 ปัจจัยหลัก คือ

1. ความเชื่อทางศาสนา ความจริงคนไทยนับถือทุกศาสนา แม้กระทั่งผี แต่ที่มีอิทธิพลต่อคนไทยอย่างมากคือพุทธศาสนา ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าไทยรับพุทธศาสนาเมื่อใด แต่มีหลักฐานทางด้านโบราณคดีเช่นเจดีย์วัดมหาธาตุจังหวัดนครศรีธรรมราช ในอาณาจักรศรีธรรมโศกราช เป็นการรับพุทธศาสนานิกายหินยานครั้งแรกในอาณาจักรทวารวดี หรืออาณาจักรตาพรลิง ต่อมาด้วยอาณาจักรศรีวิชัย คาดว่าอยู่ในห้วงเวลาพุทธศตวรรษที่ 11-12 ก่อนอาณาจักรสุโขทัย

ข้อเด่น ของการนับถือศาสนาพุทธ คือการยอมรับในระบบชนชั้น ตามคติพราหมณ์ที่สืบทอดคู่กันมากับพุทธอย่างแยกกันแทบไม่ออก การยอมรับในความไม่เท่าเทียมในชนชั้นส่งผลให้ในเวลาที่มีการเรียกร้องในเรื่องสิทธิ-เสรีภาพของประชาชน เรียกร้องความเสมอภาคหรือความเท่าเทียม หรือการต่อสู้ทางชนชั้น (class struggle) จะไม่มีการทำลายล้างกันอย่างรุนแรงเหมือนในประเทศที่ไม่ได้นับถือพุทธ ยกตัวอย่างเช่นการปฏิวัติครั้งใหญ่ในประเทศฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ.1789 หรือการโค่นล้มระบอบซาร์ของรัสเซียโดยพรรคบอลเชวิคที่นำโดยเลนิน เมื่อปี ค.ศ. 1917 เป็นต้น

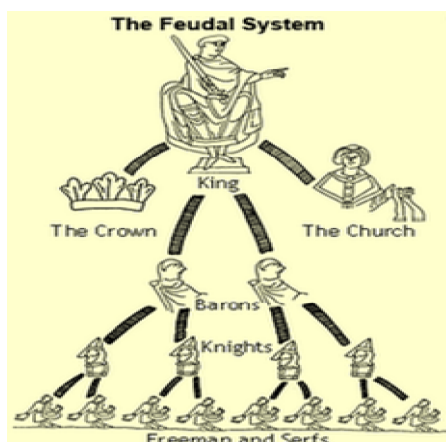
ข้อด้อย จากการนับถือพุทธศาสนาในทางการเมือง คือ ในเวลาที่ประชาชนต้องการเข้าถึงวัฒนธรรมประชาธิปไตย (democratic culture) เพื่อใช้ในการปกครองตนเองแบบประชาธิปไตยสากล (democratic universal) ซึ่งหัวใจของระบอบประชาธิปไตยสากลมีหลักสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ (1) เชื่อในความเท่าเทียมของมนุษย์ (human-equality) เคารพในสิทธิมนุษยชน

(human right) (2) เสรีภาพ (liberty) (3) ใจกว้าง (tolerance) ส่งผลให้เกิดความถูกต้องทางการเมือง (politically correct) 3 ประการ คือ (1) รัฐบาลที่มาจากเสียงข้างมาก (popular government) โดยหลักเสียงข้างมากที่มาจากกลไกการเลือกตั้งที่เป็นธรรม (2) หลักการเสรีนิยม (liberalism) รัฐบาลมีอำนาจจำกัด (limited government) รัฐบาลที่มาจากการยอมรับอย่างเอกฉันท์ (government by consent with one consent) และ (3) หลักการยึดประโยชน์สาธารณะเป็นใหญ่ (republicanism) ทำให้เกิดความสับสนกระอักกระอ่วน (ambiguity) สับสนในการจัดการตนเอง เมื่อนำประชาธิปไตยไทยไปเปรียบเทียบกับประเทศประชาธิปไตยสากล เราจึงเห็นความแปลกแยก (alienation) ในระบบประชาธิปไตยของไทยเรื่อยมา จนไทยเป็น unique society เพราะการเข้าไม่ถึงวัฒนธรรมประชาธิปไตย ทำให้ประชาธิปไตยของไทยเป็น banana republic การไปใช้สิทธิเลือกตั้งทางประชาธิปไตยของไทยก็มีลักษณะ donkey vote คือไปใช้สิทธิเพราะกลัวเสียสิทธิ แต่ไม่ศรัทธาในประชาธิปไตย ไม่เชื่อในหลักการเหตุผล แต่เชื่อในตัวบุคคลมากกว่า

2. ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช คนไทยคุ้นชินกับระบอบกษัตริย์ เพราะอยู่ในระบบนี้มาตั้งแต่อาณาจักรอยุธยา ราว 417 ปี เมื่อพระบรมไตรโลกนาถ ตรากฎหมายลักษณะทาสซึ่งขึ้นในปี พ.ศ.1890 ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยา พ.ศ.1893 ประกาศใช้พระอัยการตำแหน่งนาทหารและพลเรือน พ.ศ.1998 ผ่านอาณาจักรกรุงธนบุรี และ กรุงรัตนโกสินทร์ ถึงรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ระบบศักดินาและระบบฐานันดรจึงถูกยกเลิกไป แต่รากเหง้าความเชื่อในระบบศักดินา มิได้ถูกยกเลิกไปจากค่านิยมของคนไทยยุคใหม่ คนไทยจึงถูกจองจำด้วยหลังวัฒนธรรมศักดินา (post-feudalistic culture) อย่างเหนียวแน่นเรื่อยมา

การทำงานร่วมกันทั้ง 2 ประการ ข้างต้น เป็นแรงขับเคลื่อนที่ทรงพลัง ส่งผลให้สังคมไทยถูกครอบงำ (coerce) ด้วยอิทธิพลศาสนาและอิทธิพลระบอบศักดินา (feudalism) ก่อให้เกิดการกล่อมเกลாதงสังคมที่มากับความเชื่อทางด้านศาสนา ที่มีบทบาทในการวางกรอบประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ คลอมากับวิถีชีวิตของผู้คน เช่นการศึกษา วรรณคดี สุภาษิต คำพังเพย ที่กล่อมเกลาสันับสนุนพุทธศาสนาและระบบศักดินา ทำให้เกิดการยอมรับและคุ้นชินกับระบบอย่างยาวนาน ส่งผลให้วิถีคิดของคนไทยหมกมุ่น (entangle) อยู่กับศาสนาที่ เชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อเรื่องกรรม โทษโชคชะตา (blame our luck) ไม่เชื่อในความเท่าเทียม (un-equality) ของมนุษย์ คิดวนเวียนในเรื่องความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่มีแก่นสารและต้องการความหลุดพ้น (salvation) เชื่อว่าเกิดเป็นคน ต้องยอมรับชะตากรรม ต้องทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล เพื่อเกิดภพใหม่ จะได้มีชีวิตที่ดีกว่าภพเก่า และเมื่อตายละสังขารไป จะได้ไปเกิดในสวรรค์ชั้นต่าง ๆ หากมีตบะบำเพ็ญเพียรจนละกิเลสได้ ก็สามารถเข้าถึงพระนิพพาน ที่เป็นบรมสุข ไม่ต้องกลับมาเกิดใช้กรรม

เวียน วาย ตาย เกิดอีก แต่หากได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว ทำบาป ไม่ทำบุญ ไม่รักษาศีล ตายไปจะตกนรก และต้องไปเกิดเป็นสัตว์เพื่อชดใช้กรรมจนกว่าจะหมด เช่นเดียวกับในยุโรป ในตอนกลางของยุคมีด (ศตวรรษที่ 9) เกิดระบบศักดินา (Feudalism) ที่มีอิทธิพลครอบงำการปกครอง สังคมเศรษฐกิจของยุโรปตลอดสมัยกลาง ความสัมพันธ์ในระบบศักดินาเริ่มจากพระราชเจ้าของที่ดินทั้งอาณาจักร พระราชทานที่ดินแก่ขุนนางและขุนนางจะให้ประชาชนเข้าทำกินในเขต manor เรียกว่า ข้าที่ดิน (serf) ภายใต้อัตนัยเรื่องความจงรักภักดี (homage) คำว่า Fief คือ ที่ดินที่มีพันธะสัญญาของขุนนาง (Lord) กับผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน ที่เรียกว่า ข้า (Vassal) ภายใต้อัตนัยแบบอุปถัมภ์ ที่ดินเป็นของกษัตริย์ และพระราชทานแก่ ขุนนางและขุนนางให้ประชาชนเป็นทาสติดที่ดิน ทำการเพาะปลูก ผลผลิตที่ทาสติดที่ดินผลิตได้ ตกเป็นของขุนนางและพระราชเจ้า(ดั่งภาพ) กระทั่งเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมราวศตวรรษที่ 16 คนชนบท (ทาสติดที่ดิน) หลังไหลเข้าเมืองเพื่อขายแรงงาน ขุนนางขายที่ดินแก่คนชั้นกลาง (Bourgeoisie) และเจ้าของที่ดินใหม่ได้ยกเลิกความสัมพันธ์แบบเดิม แต่นำที่ดินให้ชาวนาเช่าแล้วเก็บผลประโยชน์เป็นเงิน สังคมเปลี่ยนค่านิยมจากเรื่องชาติกำเนิดตามชนชั้น มาเป็นฐานะทางเศรษฐกิจแทน ทำให้พันธะระบบศักดินาเสื่อมล่มสลายไป แต่ระบอบกษัตริย์สามารถดึงอำนาจกลับมาได้และสถาปนาระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชขึ้น พร้อมกับการเกิดสงคราม 30 ปี (thirty years war -ค.ศ.1618-ค.ศ.1648) ในยุโรป ผลของสงคราม เกิดลัทธิปัจเจกชนนิยมอันเป็นรากฐานความเชื่อทางการเมืองแบบเสรีนิยม เกิดลัทธิโปรเตสแตนท์ (Protestant) เชื่อในเรื่องการใช้ชีวิตในโลกนี้ (mundane life) ด้วยความขยัน ไม่ต้องรอให้พระเจ้ามาปลดปล่อยจากบาป เชื่อในเรื่องวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ อันเป็นการสละหลุดพ้นจากอำนาจศาสนจักร ต่อมาราว ค.ศ.1808 หลังการปฏิวัติฝรั่งเศส ปี ค.ศ.1789 เป็นการปฏิวัติทุนนิยม ล้มระบบฟิวดัล ได้สร้างระบบเสรีประชาธิปไตยได้คำขวัญ “เสรีภาพ เสมอภาค และ ภราดรภาพ” ขึ้น

รูปที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ในระบบศักดินาของยุโรป

ที่มา : <https://suphannigablog.wordpress.com>

ข้อเด่น ของการอยู่ได้วัฒนธรรมศักดินา คือ การมีสัญลักษณ์ (symbolic) การยอมรับระบบชนชั้น วัฒนธรรมแบบอ่อนนุ่ม (soft culture) ความเอื้ออาทร การมีธรรมเนียมปฏิบัติและพิธีกรรม (ritual) ที่มีเอกลักษณ์ (identity) ใช้เป็นเกราะป้องกันหรือลดแรงปะทะ ในเวลาที่สังคมเกิดวิกฤตทางการเมือง (political crisis) มีการเผชิญหน้ากัน สำหรับประเทศไทยเช่น กรณีเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 หรือ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ วันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นต้น

ข้อด้อย ของระบบศักดินา คือ การยอมรับระบบชนชั้น โดยเฉพาะความเชื่อในความไม่เท่าเทียม (un-equality) ของมนุษย์ เกิดวิถีไทย (Thainess) ที่ขัดหลักการเสรีนิยมอย่างรุนแรง ในการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (de-humanity) เป็นรากฐานให้เกิดระบบอุปถัมภ์ (patron-client system) และ เกิดการได้เปรียบ-เสียเปรียบ (have-have not) ในการเข้าถึงอำนาจและทรัพยากร และเกิดช่องว่างทางสังคม (social gap) กว้างมากขึ้น ประชาชนไม่กระตือรือร้น เกิดความเฉื่อยชาทางการเมือง (political inert) ไม่ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปกครองเสรีนิยมประชาธิปไตย อำนาจธิปไตยถูกแทรกแซง เกิดความก้าวร้าวทางการเมือง-การปกครอง หลายอย่างที่กฎหมายมีข้อบกพร่องให้ไว้ เป็นเรื่องที่ต้องต้องไม่ได้ หลายอย่างเป็นเรื่องอ่อนไหวต่อความรู้สึกของสังคม ส่งผลให้สังคมโดยรวมไม่สามารถดำเนินไปตามครรลองประชาธิปไตยแบบอารยประเทศอย่างมั่นคงได้

5.6 คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization)

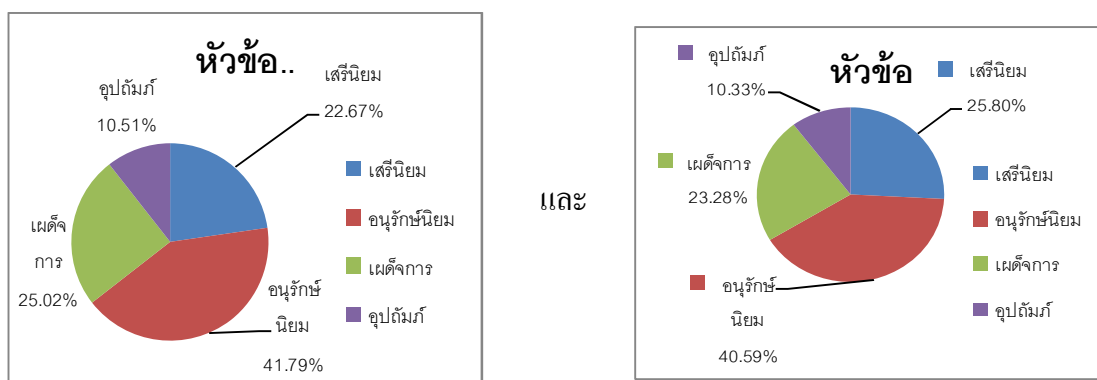
แม้โลกจะได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกระทั่งเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 อันเป็นช่วงเวลาการปรากฏตัวอย่างชัดเจนของโลกาภิวัตน์ที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การเมืองเป็นประชาธิปไตย เสรีนิยมใหม่ (neo-liberal) (2) เศรษฐกิจแบบตลาดเสรี (free trade market economy) (3) สังคมบริโภคนิยม (consumerism) ซึ่งทำงานร่วมกับธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF= International Monetary Fund) และ องค์การการค้าโลก (WTO=World Trade Organization) เกิดความเปลี่ยนแปลงในโลกทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมอย่างมาก รุนแรงและรวดเร็วกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ด้วยเทคโนโลยีหุ่นยนต์ (การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 1 เปลี่ยนจากการใช้แรงงานสัตว์มาเป็นการใช้เครื่องจักร เช่นเครื่องจักรไอน้ำ ครั้งที่ 2 เปลี่ยนเป็นการแบ่งงานและใช้พลังงานไฟฟ้า และครั้งที่ 3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารผลิตนวัตกรรม) แต่คนไทยได้กระแสโลกาภิวัตน์ก็ยังคงปรับตัวให้สามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงได้ แม้จะเกิดความรู้สึกการขัดกันเองทางความคิด และการรับรู้ (cognitive dissonance) ทั้งที่คนไม่สามารถเก็บความขัดแย้งไว้ในสมองได้ เพราะผิวิสัยมนุษย์ เช่น การรณรงค์ Thailand 4.0 กับ วิถีชีวิต

แบบพอเพียง การรับร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2559 โดยที่ผู้ลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญ ยังไม่ได้
อ่านรัฐธรรมนูญนั้นแม้แต่มาตราเดียว เหมือนกับที่ประชาชนของประเทศสหราชอาณาจักร ลง
มติออกจากการเป็นสมาชิกประเทศยุโรป (BREXIT) ส่งสัญญาณให้เห็นว่า โลกจากยุคสังคมอุดม
คติ U-topia เข้าสู่ยุค Dis-topea ที่มีลักษณะโศกเศร้า รุนแรง ไร้การควบคุม อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล
เหนือความถูกต้อง เหนือความจริง พร้อมทั้งจะเชื่อข่าวลวง ในลักษณะหลังความจริง (Post-truth)
นิยาม “relating to or denoting circumstances in which objective facts are less influential in
shaping public opinion than appeals to emotion and personal belief.” หมายความว่า
สถานการณ์ข้อเท็จจริงปรนัยมีอิทธิพลหล่อหลอมความคิดเห็นของสาธารณชน น้อยกว่าการ
เรียกร้องทางอารมณ์และความเชื่อส่วนตัว เท่ากับการหยิบข้อเท็จจริงมาพูดนั้น ไม่ได้ผลเท่าการ
ปลุกกระดมเร้าอารมณ์ความเชื่อ

สรุปผล ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 9 ตัวแปรต่างมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ/ความ
คิดเห็นทางการเมืองในภาพรวม โดยตัวแปรด้านความเชื่อทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม มีระดับ
ทัศนคติในระดับมาก รองลงมาคือทัศนคติทางการเมืองแบบเผด็จการที่มีทั้งระดับมากและระดับ
ปานกลาง ส่วนทัศนคติ/ความเชื่อทางการเมืองในแบบอุปถัมภ์ และแบบเสรีนิยม อยู่ในระดับปาน
กลาง

สอดคล้องกับผลงานของ เกรียงศักดิ์ คงศิริ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ทัศนคติของ
ประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจนครดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้ง
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้ในการรวม
รวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองของสถานี
ตำรวจนครดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 300 คน ซึ่งเลือกโดยการสุ่มแบบบังเอิญ การ
วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการประเมินค่าตามแบบลิเคอร์ท์ (Likert Scale)

ผลการศึกษา ทัศนคติทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีต่อความ
เชื่อทางการเมืองกระแสหลัก พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองแบบ
อนุรักษนิยม มากที่สุด รองลงมาคือทัศนคติทางการเมืองแบบเผด็จการ และ ระบบอุปถัมภ์ ส่วน
ทัศนคติทางการเมืองแบบเสรีนิยม เป็นทัศนคติทางการเมืองที่กลุ่มประชากรมีความเชื่อในระดับต่ำ
ที่สุด

รูปที่ 7 แสดงสัดส่วนความเชื่อทางการเมืองของนักศึกษา

ที่มา : จากงานวิจัยในชั้นเรียน (พ.ศ.2555) ของ อภิไท สอนทอง

5.7 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดแนวทาง เป็นข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสร้างกลไกทางสังคม เพื่อฝ่าทางตัน (breakthrough) ลด/ชะลอ/ขจัด ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของประชาชน ดังนี้

1. ประชาชน (citizens) ควรแยกระบบความเชื่อทางศาสนาออกจากความเชื่อทางการเมือง (secular state) ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของทัศนคติทางการเมืองคือ ความเชื่อทางศาสนาที่ผสมปนเปกับความเชื่อทางการเมือง จนไม่สามารถแยกออกได้ เป็นสาเหตุการซื้อสิทธิ-ขายเสียง อันเป็นต้นเหตุแห่งความล้มเหลวในระบบประชาธิปไตยของประเทศไทย ส่งผลเสียต่อหลักนิติรัฐ (rule by law) ประชาชนควรภาคภูมิใจในสิทธิ-เสรีภาพของตน ว่าสามารถผลักดันแก้ไขเปลี่ยนแปลงสังคมได้ และติดตามตรวจสอบผู้ปกครองและนักการเมือง ไม่ควรโหยหาอดีต (nostalgia) จนไม่สามารถก้าวทันกระแสโลกได้

2. สถาบันทางสังคม (social institutions) ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องในกาอบรมกล่อมเกล่าปลูกฝัง ความเชื่อ ทัศนคติ แบบแผนวิถีชีวิต เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม-การปกครอง ควรเป็นยาหม้อใหญ่ (panacea) เยียวยาสังคม ต้องรณรงค์เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยเสรีนิยม เป้าหมายแห่งการดำรงชีวิตแบบใดแบบหนึ่งให้มีทิศทาง ความชัดเจน ไม่เปลี่ยนไป-มา ไม่ครอบงำ (coerce) ด้วย prisoner of feudalism culture เพื่อ

จัดความสับสนในหมู่ประชาชน และการรณรงค์เพื่อปลูกสร้างจิตสำนึกทางประชาธิปไตย ให้รู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก ควรดำเนินการอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง

3. นักการเมือง (politicians) มีบทบาทที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศทางการเมือง ควรออกแบบนักการเมืองให้รองรับทัศนคติทางการเมืองของประชาชนมากที่สุด ไม่มุ่งหวังชัยชนะทางการเมืองจนบ้านเมืองเสียหาย ไม่สร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ไม่ใช่ประชาชนเป็นเครื่องมือต่อรองอำนาจหรือผลประโยชน์ ทัศนคติทางการเมืองมีความชัดเจน โดยเฉพาะอุดมการณ์ของพรรคการเมืองที่ควรมีจุดยืนชัดเจน เพื่อประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองอย่างเสรี มิใช่เข้าร่วมกิจกรรมการเมืองด้วยหวังผลประโยชน์ตอบแทน หรือถูกหลอกลวง จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและเข้าถึงพรรคการเมืองในการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามความต้องการของประชาชน ทั้งนี้มิใช่เพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง แต่เพื่อประโยชน์ของชาติเป็นเป้าหมายที่สำคัญ ขจัดระบบอุปถัมภ์ (patron-client system) ในทางการเมือง ด้วยการหักดิบการเลือกตั้ง (brute force election)

4. การออกแบบการเมือง (political design) โดยเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญ (constitution) อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่กำหนดกติกาประเทศ สิทธิ-หน้าที่ ประชาชนและรัฐ อำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตย ระบบและกลไก ผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญต้องเป็นผู้มีใจบริสุทธิ์ เป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกกลุ่ม เป็นนักรัฐศาสตร์ นักกฎหมาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเป็นธรรม ดำเนินถึงบริบทความเชื่อทางการเมืองของประชาชนเป็นที่ตั้ง ไม่ผูกขาด (monopoly) ความรักชาติไว้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การเขียนกติกาประเทศและทางสังคมอย่างรัฐธรรมนูญ มิใช่เขียนขึ้นมาเพื่อรองรับอำนาจใคร หรือเขียนรัฐธรรมนูญเพื่อทำลายล้างใครหรือ กลุ่มใด หากมีอคติ (bias & prejudice) เช่นนี้ รัฐธรรมนูญหรือกติกาการเมืองแบบนั้นจะไม่เป็นที่ยอมรับของทุกกลุ่ม การเมืองและจะใช้รัฐธรรมนูญนั้นบังคับได้ไม่นาน วิกฤตการเมืองก็จะเกิดขึ้นอีกอย่างซ้ำซาก (monotony) ไม่สิ้นสุด

5.8 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมือง/ความคิดเห็นทางการเมือง อาจเลือกศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ภาพรวมทัศนคติทางการเมืองของประเทศ ตลอดจนเลือกศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าทัศนคติ/ความเชื่อทางการเมืองของประชาชน หรือ การศึกษาโดยเพิ่มจำนวนประชากรให้มีขนาด/จำนวนที่มาก เพื่อการกระจายตัวของข้อมูลวิจัย ให้ครอบคลุมพื้นที่ให้มีขนาดใหญ่ เพื่อประโยชน์ในการได้ข้อสรุปทางการศึกษาที่สมบูรณ์มีความเที่ยงตรง เพิ่มเติมจากที่ได้ศึกษาไว้แล้ว

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.
- กรมการปกครอง ; กระทรวงมหาดไทย.(2539) : 65 ปี กรมการปกครองกับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรมการปกครอง, 2539.
- กิริติ บุญเจือ. ประชาธิปไตยเบื้องต้นสำหรับผู้เริ่มเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์. ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- จรรยา สุภาพ. ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย : เผด็จการ) และหลักการวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และคณะ. การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานของ อบจ. และสภาตำบล. รายงานการศึกษา. 2524.
- จิตรา พรหมชุติมา. พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2539.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ และการสร้างจิตใจ. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์, 2523.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ลัทธิการเมือง. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2519.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. วัฒนธรรมท้องถิ่น การปกครองตัวเองและโลกาภิวัตน์. ผู้จัดการรายวัน : 16, 3 มิถุนายน 2542
- ชูชัย ศุภวงศ์. แนวคิดการพัฒนา และข้อพิจารณาเกี่ยวกับประชาสังคมไทย. หนังสือชุดประชาสังคมลำดับที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2540.
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2527.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. การเมืองการบริหารไทย ภาระของชาติ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- พุทธวิธาน ชุมพล. ระบบการเมือง : ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- โยธิน ศันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2529.

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ออฟเซต, 2537.

สุภูมิ นवलสกุล. ประชาธิปไตยตามประเภท. ใน รัฐศาสตร์การเมือง, หน้า 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2518.

สุบิน ยุระรัช. ทฤษฎีการวัดทัศนคติ (Theory of Attitude Measurement). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=inthedark&month=06-2007&date=27&group=2&gblog=27>. (28 สิงหาคม 2557).

สุวัชรีย์ เดชาธรรม. ความรู้และทัศนคติของบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : กรณีศึกษา โรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2544.

อมร โสภณวิเศษฐวงศ์. ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมณตรี, 2514.

อานนท์ อาภาภิรม. ลักษณะสังคม และปัญหาสังคมของไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.

Almond, Gabriel A., and Coleman, Jame S., eds. **The Politics of Development Areas.**

Princeton : Princeton University Press, 1960.

Almond, Gabriel A., and Powell, Bingham G., Jr. **Comparative Politics : A Developmental Approach.** Boston : Little Brown and Company, 1966.

Almond, Gabriel A., and Verba, Sidney. **The Civic Culture.** Boston : Little Brown and Company, 1965.

Allport, Gordon. **Attitudes**, P.789–844. in **A Handbook of Social Psychology**, ed. C. Murchison. Worcester, MA : Clark University Press, 1935.

Belkin, Gary S., and Skydell, Ruth H. **Foundation of Psychology.** Boston : Houghton Mifflin Co, 1979.

Daniel Katz. **The Functional Approach to the Study of Attitudes.** Princeton, 1960.

Fishbein, M. and Ajzen, I. **Belief, Attitude, Intention, and Behavior : An Introduction to Theory and Research.** Reading, MA : Addison-Wesley, 1975.

Barnouw, Victor. **Culture and Personality.** Homewood, Ill. : Dorsey Press, 1963

Clark., John J. (1957). **Outline of Local Government of the United Kingdom.** London : Sir Isaac Pitman and Son, Ltd. 1957.

Dahl, Robert A. **Modern Political Analysis.** New Jersey : Prentice Hall, 1963.

- Dahl, Robert A. **Modern Political Analysis**. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc, 1984.
- Dahl, Robert A. **Dilemmas of pluralist democracy : Autonomy vs control**. New Haven : Yale University Press, 1982.
- Dowson, Richard E., and Prewitt, Dennett. **Political Socialization**. Boston : Little Brown and Company, 1969.
- Dye, Thomas R. **Politics in America**. 3rd ed. Upper Saddle River, New Jersey : Prentice-Hall, Inc, 1999.
- Easton, David. **A system analysis of political life**. New York : Wiley, 1965.
- Fuguyama, Francis. **Trust : The social virtues and the creation of prosperity**. England : Clays, 1995.
- Giddens, Anthony. **The Consequence of modernity**. England : IJ. Press, 1990.
- Gibson, J.L., Ivancevich, J.M. and Donnelly, J. H. **Organizations, behavior, structure, process** 9th ed. Boston : Mc Graw-Hill, 1997.
- Gould, Julius, and Kolb, William L., eds. **Dictionary of Social Sciences**. New York : The Free Press of Glencoe, 1965.
- Johns, G. **Organizational behavior : Understanding and managing live at work**. 4th ed. Moutreal : Harper Collins College Pub, 1996.
- Likert, R. **A Technique for the Measurement of Attitudes**. Archives of Psychology, 2(140) : 1–55, 1932.
- Magstaf, Thomas. **Understanding Politics**. Boston. Wadsworth, 2011
- Oppenheim. A.N. **Questionnaire Design and Attitudes Measurement**. 2nd ed. New York : Basic Books, 1966.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ทักษะคิดทางการเมืองของประชาชน : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบูรณ์

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาทักษะคิดทางการเมืองของประชาชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์

แบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ทักษะคิดทางการเมืองของประชาชน ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

1. เพศ () ชาย () หญิง
 2. อายุ () ต่ำกว่า 20 ปี () 20-29 ปี () 30-39 ปี () 40-49 ปี () 50-59 ปี () ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
 3. อาชีพ () เกษตรกร () รับราชการ () ค้าขาย () รับจ้าง
 4. ระดับการศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา () อนุปริญญา/ปวส./ปวท. () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
 5. รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน () ต่ำกว่า 5,000 บาท () 5,001 บาทถึง 10,000 บาท () 10,001 ถึง 20,000 บาท () 20,001 บาทถึง 30,000 บาท () เกินกว่า 30,000 บาท
- โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหรือช่องใดช่องหนึ่งในแต่ละข้อที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน

ทักษะคิดทางการเมือง	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเป็นชาวพุทธที่เคร่งศาสนา					
2. ท่านเชื่อว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน					
3. ท่านเชื่อเรื่องบาป-บุญนรก-สวรรค์					
4. ท่านรักชาติไทยยอมสละชีวิตเพื่อชาติได้					
5. ท่านเชื่อในเรื่องกรรม					
6. ถ้าท่านทำผิดกฎหมายและถูกจับดำเนินคดี จะวิ่งเต้นขอความช่วยเหลือจากผู้มีอำนาจ เพื่อช่วยให้ท่านพ้นผิด					
7. ท่านเกลียดกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์					
8. ท่านชอบการเปลี่ยนแปลงเร็วแบบปฏิวัติ					
9. เชื่อว่าคนเกิดมาดี แต่เลวเพราะถูกบังคับ					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ.....

กราบขอบพระคุณท่านผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านด้วยความเคารพ

ทัศนคติทางการเมือง	ความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

ประวัติคณะผู้วิจัย

- 1.ชื่อ – สกุล นายอภิไท สอนทอง
Mr. Apithai Sonthong
- 2.หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3660600069523
- 3.ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
- 4.ตำแหน่งทางวิชาการ -
- 5.หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
76000 โทรศัพท์ 088-4206107 E-mail
Dr.Apithai@hotmail.com
- 6.ประวัติการศึกษา ศศบ. (รัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศศม. (พัฒนสังคม)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศศด. (พัฒนสังคม)
มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 7.สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ รัฐศาสตร์
การเมืองการปกครองไทย
- 8.ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

- 1.ชื่อ – สกุล นางสาวสุกัญดา ทองคำ
Miss Sukandda Thongkham
- 2.หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3160300105162
- 3.ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
- 4.ตำแหน่งทางวิชาการ -
- 5.หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
76000โทรศัพท์ 088-4206107 E-mail sj.lawer@gmail.com
- 6.ประวัติการศึกษา
นบ. (นิติศาสตร์)
มหาวิทยาลัยพายัพ
รป.ม. (บริหารงานยุติธรรม)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- 7.สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
กฎหมาย
การบริหารงานยุติธรรม
- 8.ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

ประวัติคณะผู้วิจัย

- 1.ชื่อ – สกุล นายโดมธราดล อนันตสาน
Mr.Domtharadon Anuntasan
- 2.หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 36606070016740
- 3.ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
- 4.ตำแหน่งทางวิชาการ -
- 5.หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนามตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อ.เมือง จ.เพชรบูรณ์
76000 โทรศัพท์ 088-4206107 E-mail
burwood_1977@hotmail.com
- 6.ประวัติการศึกษา ศศ.บ. (บริหารทั่วไป)
มหาวิทยาลัยเกริก
ศสม. (บริหารการพัฒนา)
มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 7.สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
การบริหารการพัฒนา
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- 8.ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย